Дім сад город

7
2003

Як захиститися від колорадського жука

Смородина: українські сорти "на висоті"

Шиншила для нашої користі

Шановна редакціє! **Ми давні прихильники журналу "Дім, сад, город", який став нашим улюбленим виданням і добрим порадником нашої сім'ї з першого номера випуску.**

Наше захоплення — квіти і сад. Від ранньої весни до пізньої осені квітують на нашому обійсті форзиція, півонія, троянди, чорнобривці, ромашки та багато інших квітів.

На фото — моя дружина Надія біля своїх улюбленців-гладіолусів.

З повагою Роман Шутка,
с.Шевченкове, Долинський р-н,
Івано-Франківська обл.

Квітують троянди.
Віка Краснова,
м.Дніпропетровськ.

Фотоконкурс

Ось такий зимовий часник вирощуємо ми на своїй ділянці разом з донькою Юлею. Висота пагонів у квітні минулого року досягла 80 см, ми зібрали у вересні гарний урожай, де часничини досягли 10 см у діаметрі.

Ксенія Анатоліївна Добровольська,
м.П'ятихатки,
Дніпропетровська обл.

Сонячний ранок. Ліля Крохмалюк,
с.Першотравневе,
Комінтернівський р-н, Одеська обл.

Діти мов квіти

Доброго дня, шановна редакціє! Ми з сім'єю із задоволенням читаємо "Дім, сад, город". Кожний номер чекаємо з нетерпінням і всі журнали зберігаємо, бо це ж справжня енциклопедія, в яку можна заглянути і завжди знайти щось корисне.

Ми вирощуємо багато квітів, але обов'язково відводимо ділянку під лікарські рослини. І наші діточки із задоволенням допомагають їх вирощувати. Правда, збирати нагідки їм не дуже хочеться, бо руки стають липкими, але це роблять тільки вони, наші маленькі помічники. На фото мої правнуки Олеся, Дениско та Алінка у квітнику.

Софія Панасівна Александрук,
с.Івачків, Здолбунівський р-н,
Рівненська обл.

Черешеньки

Доброго дня, співробітники журналу "Дім, сад, город"!

Передплачую ваш журнал другий рік, дуже його люблю і користуюся всіма порадами з кожного номера.

Завдяки цьому у нашому садку прижилися всі щеплені деревця, ми облаштували гніздо для курчат і стали поновому, результативніше вирощувати картоплю.

Спочатку ми передплатили журнал російською мовою, а з другого півріччя минулого року одержуємо комплект журналів "Дім, сад, город" + "Яблунька".

Від "Яблуньки" ми з онукою у захваті. Я із задоволенням роблю для малої вишиванки за узорами, що дає "Яблунька", всією родиною ми робили ляльковий театр "Ріпка", читаємо різні цікавинки про тварин, казки та готуємо щось смачненьке з "Веселої кухні".

Старші люди мене зрозуміють: з появою онуків наше життя ніби починається спочатку, воно ділиться на "до" і "після".

Так сталося і зі мною з появою на світ нашої зірочки Ангеліки.

Ми щиро дякуємо видавцям журналів "Дім, сад, город" і "Яблунька" і з нетерпінням чекаємо наступних номерів!

На фото Ангеліка-черешенька.

З повагою Людмила Вікторівна Мачула,
м.Миколаїв

Сунички

Шановні видавці журналу "Дім, сад, город"! Дякуємо вам за дуже цікавий та корисний журнал, який ми любимо і передплачуємо вже декілька років. Хочемо взяти участь у фотоконкурсі.

Ось які у нас сунички!

На фото Вадим Дорофей,
м.Кам'янець-Подільський,
Хмельницька обл.

Помідори – моє хобі

Передплачую журнал "Дім, сад, город" з першого номера його виходу в світ. Читаю, перечитую і раптом подумав: а чому б і мені не поділитися своїми багаторічними спостереженнями щодо вирощування помідорів, адже городництвом займаюся більше тридцяти років. Хоча не маю агрономічної освіти (все життя працював електриком), але землю завжди любив і люблю.

На грядці площею три сотки я вирощував 100 сортів помідорів, які чарували мене, моїх близьких і знайомих плодами різних кольорів, форм та розмірів — від дрібненьких виноградних до кілограмових красенів. Не буду розповідати про агротехніку вирощування помідорів, про неї вже багато писали.

Поділюся своїми спостереженнями. Колись агрономи радили грядки помідорів захищати від північних вітрів, висаджуючи куліси із кукурудзи чи сорго, інших високорослих рослин. Протягом кількох років пересвідчився: цього тепер робити не слід.

Там, де куліси, помідори більше хворіють на фітофтору. А через кілька метрів, де вітри провівають кущ і, хоча й холодні та все одно підсушують листя і грунт, рослини уражуються значно менше. Якось кілька рядків помідорів посадив за малиною (не хотів, але так вийшло). І в липні під час дощів на них з'явилася фітофтора. Хоч усі кущі були оброблені чотири рази різними препаратами — однопроцентною бургундською рідиною, витяжкою з молодих пагонів сосни, арцеридом, Акробатом МЦ і в кожне стебло я встромив мідну дротину.

У місцях де гуляли вітри, ознак захворювання не спостерігав, усі плоди достигли неушкодженими, урожай збирав до приморозків.

Картопля, посаджена за сусідською кукурудзою (городи межують) смугою завширшки до п'яти метрів, поки росла кукурудза, була уражена фітофторою. За кулісами картопля, помідори, квасоля більше ушкоджуються весняними заморозками, а де хоча вітру під час заморозку немає, проте повітря переміщується без перешкод, там рослини живі. Мої спостереження засвідчують: краще на протягах, ніж у затишку.

Тож, щоб не було непомідорного літа, садити помідори краще на підвищеному місці, де вітри гуляють з усіх боків. Також потрібно створювати рослинам умови для найкращого провітрювання. Під час вегетації на помідорах поступово, починаючи знизу, слід виламувати листя. Зірвав достиглі плоди на першій китиці — і обриваю листя до другої китиці, а тоді до третьої і вище. А от коли з'являться перші ознаки фітофторозу, впроваджую, можливо, дещо варварський спосіб: обламую верхівки і все листя на помідорних кущах.

Плоди на стеблі за такого способу швидше достигають і не уражуються хворобою. На мою думку, має велике значення розміщення рослин. Для високорослих помідорів міжряддя у мене 140—150 см, відстань між рослинами в ряду 80—100 см, для низькорослих відповідно 80 і 50 см. Краще менше рослин, але з урожаєм, ніж багато кущів з гнилими помідорами.

Ще не раз читав — радять садити помідори на те ж саме місце через три — п'ять років, і не поруч із картоплею. Тому, мовляв, що хвороба спочатку з'являється на кущах картоплі, а від них заражуються помідори. Я не зовсім згоден з цими порадами. Хто, скажіть мені, зможе зробити на присадибній чи дачній ділянці сівозміну? Ми робили її так: в один рік садили картоплю, а на другий — бараболю... (жарт!)

Я чергую грядки через рік таким чином: помідори — капуста, огірки, цибуля. А було й так, що три роки підряд на одній ділянці садив помідори, і досить успішно. А мій знайомий у місті Літині (у нього три сотки біля хати) вирощує помідори на одному місці більше 10 років. Він прихильник високорослих сортів. І щороку збирає задовільний урожай.

Протягом багатьох років я пересвідчився: головне — не тримати землю на голодному пайку. Земля, як кінь: добре нагодуй, напої, доглянь — потягне не один рік.

Ну хіба я можу посадити помідори подалі від картоплі? Припустимо, що на своєму городі я це зроблю, але ж у мене є ще і два, а то й три сусіди, у яких городи межують з моїм, а в них сівозміна така, як і в мене. До того ж за останні роки я помітив, що фітофтора з'являється вже спершу на помідорах, та ще й стійкіша до фунгіцидів.

Обробляю від хвороб помідори і картоплю одночасно. І раджу всім городникам обприскувати від фітофтори не тільки помідори, а й картоплю. Хворих рослин стане менше, а врожай картоплі підвищиться на 30—50 %. Не економте на фунгіцидах — програєте на урожаєві. Заощадите кілька гривень — втратите сотню.

Є, щоправда, одна проблема. Коли обробляв фунгіцидами засаджену картоплею ділянку, всі сусідські жуки позлазилися на мою картоплю. За кілька днів я натрусив піввідра, а решту потруїв децисом.

Сусіди копають свою картоплю, бо картоплиння давно посохло, а в мене стоїть зелене, як рута, хоча вже вересень. Довелося скошувати картоплиння. А урожай був набагато кращий, ніж у сусідів.

В.Й.Побережнюк,
Вінницька обл

Дім • сад • город • 7
Щомісячний виробничо-практичний журнал
Засновник і видавець — КП "Редакція журналу "Дім, сад, город"
Зареєстрований Міністерством інформації України, серія КВ, №3536 від 23.10.98 р.
Видається з січня 1989 р.

Маленьке диво, створене власними руками

Хочу розповісти про те, як я стала городницею. У 1982 р. мені з родиною довелося переїхати до Магадану у селище під назвою Польовий. Ось там все і почалося. Моїм маленьким синочкам потрібні були вітаміни. Нашим сусідом був німець, Віктор Карлович Альтенгоф, ми з ним заприятелювали і через деякий час він запропонував мені придбати теплицю для вирощування овочів. Я погодилася з його пропозицією, хоча в землеробстві не розумілася. У селищі теплицями займалися переважно чоловіки, а мій чоловік часто бував у відрядженні, отож мені довелося майже все робити самій. Хоч була початківцем, але мені все вдавалося, тому що поруч була талановита, чуйна і добропорядна людина — Віктор Карлович. Що знав і умів сам, того й мене навчав.

А коли у травні я зняла перший свій урожай, це була невимовна радість. Помідори вдалися на славу, не менше як 500 г кожний, огірки — чудові. Ви тільки уявіть собі: на дворі мороз, сніг і хурделиця, а в тебе є крихітка раю, яку ти створив сам, і вона тебе повсякчас радує. Після тяжкої праці ти можеш відпочити душею і тілом, дивлячись на створене власними руками диво. І це був тільки перший крок, тільки початок. Я раніше ніколи не помічала в себе потягу до землі, а тут захотілося вирощувати все те, що росте у нас на Донбасі. Мама висилала насіння, та й друзі привозили його з відпусток). Почала висаджувати баклажани, перець, капусту. І з кожним разом хотілося чогось більшого. І завжди поруч був Віктор Карлович з необхідною порадою, літературою, а у нього на той час її було дуже багато. Він пробудив у моїй душі те маленьке зернятко, яке з його допомогою проросло і дало свої плоди. Час минав, і мені вже було мало однієї теплиці, купили другу, під склом (перша у нас була під плівкою). Почала вирощувати кавуни, дині, гарбузи і навіть квіти. Хто має теплицю, той знає, яка це пекельна праця, та ще й в умовах півночі, коли надворі 35—40° морозу, а в теплиці має бути +16—18°С. Але ця праця приносить задоволення, якою б важкою вона не була.

Пройшов час, і я знову повернулася на Донбас, але вже не уявляла свого життя без землі. Від дідуся одержала у спадок маленьку хатку, а біля неї ще й ділянку землі. Іноді рідні скаржаться, що для мене дача дорожча за сім'ю, тому що я увесь вільний час проводжу там. З кожною рослиною при зустрічі розмовляю, я ж їх з насіннячка сама вирощую, доглядаю, як за дитиною. І за все це рослини мені віддячують гарними врожаями. На городі працюю сама, тільки коли самій справитися неможливо, кличу чоловіка або сина. Зразу ж попереджаю: якщо у них немає бажання, нехай краще не приходять. Бо все те, що зроблене без настрою, буде не на користь моїм рослинам.

Щоразу, придбавши нове насіння, кажу, що це вже востаннє і більше мені нічого не потрібно. Але минає час, з газет та журналів дізнаюся про якийсь новий сорт, і мені вже обов'язково треба його придбати. Іноді трапляється так: придбаю, посію, а сусідська курка перелетить через огорожу, розгребе і все знищить... Почнеш казати сусідам, а вони пропонують гроші за збитки, щоб нову розсаду на ринку придбала. Не розуміють, що для мене головне — висіяти, виростити і скуштувати те, що так довго й старанно випещувала.

Люблю високорослі сорти помідорів, адже землі у мене обмаль, а їм багато місця не треба. Починала з 3—4 сортів, тепер щороку висаджую не менше 36—40. І кожного разу хочеться ще чогось новенького...

Часто хворію, але вдома сидіти не можу. Головне для мене — дійти до дачі, а там хвороба попустить. Бо як же можна покинути рослини на самоті, я ж відповідаю за них.

Ділянка моя, чи, як нині кажуть, дача, площею 6 соток. Половину займають дім, двір, сарай, а решту город — комусь може здатися надто мало. Це й справді так, але якщо правильно все спланувати і добре доглядати за рослинами, вистачить городини для родини з п'яти чоловік. В середньому я одержую з городу: помідорів — до 500 кг, баклажанів — 70 кг, перцю — 30 кг, капусти — 240 коренів. А ще патисони, кабачки, цибуля, морква, буряки — усе своє, нічого не купуємо. Для того щоб був гарний урожай, старання та праці недостатньо, треба ще й багато читати, щоб якомога більше знати й у цьому мені допомагають журнали "Дім, сад, город", "Приусадебное хозяйство", "Огородник", газети "Хозяин", "Наша дача" та інші видання. Я дуже вдячна тим людям, які знаходять час, мають бажання поділитися з іншими своїми досягненнями, а також способами боротьби з шкідниками й хворобами.

Інколи несеш додому плоди своєї праці, а сусіди заздрять: "тобі добре, у тебе все своє". Але тільки я та мої рідні знають, якою працею це дістається. Треба своєчасно посіяти, підживити, полити, пропасинкувати, підв'язати, обробити від шкідників та хвороб. А якщо якась рослина прихворіла, скільки потрібно зусиль і терпіння, аби врятувати її. Іноді до півночі переглядаєш підшивки газет і журналів, поки знайдеш спосіб, щоб допомогти рослині одужати.

Я дуже вдячна долі, що вона звела мене з чудовим наставником. Хоч Віктора Карловича вже немає серед нас, але щоразу, коли я пораюся в городі, він завжди в думках зі мною.

Бажаю всім городникам—початківцям мати добрих порадників, які у скрутну хвилину допоможуть словом і ділом у нелегкій, але вдячній праці.

Н.М.Клейменова,
вул. Ползунова, 10, кв. 1,
м. Костянтинівка, Донецька обл., 85102

Отакі гарбузи сорту Титан вродили на нашому городі.

Гарбузи: і великі, й малі

Великоплідні гарбузи

У № 11 "Дому, саду, городу" за 2002 р. ми прочитали цікаву статтю В.В.Беспалова "Гарбузи". З неї дізналися про сучасні сорти гарбузів різних видів, здебільшого вітчизняної селекції. І що є навіть такі сорти, як Грибок, які можна на Новий рік поставити під ялинку.

Ми також вирощуємо різні види гарбузів. А в останні роки збираємо сортове насіння гарбузів по гуртових замовленнях . Сортів гарбузів багато і кожен городник цінує їх по-своєму. Хочу розповісти про деякі з них, які нам найбільше подобаються.

У сільській місцевості гарбузи вирощують переважно для кормових потреб. Це, як правило, великоплідні гарбузи. Ми випробували такі сорти великоплідних гарбузів: української селекції — Херсонський, Славута; російської — Волзька сіра, Атлант; американської — Титан.

Насамперед хочеться відзначити вітчизняний сорт Славута, який ми придбали у фірмі "Квітень". Він досить великоплідний — до 25—30 кг. А, крім того, має найвищий вміст цукру і чудові смакові якості, тому його добре використовувати для харчових потреб. Непогані сорти російської селекції. Маса плодів Волзької сірої може становити до 40 кг, а Атланту навіть більше. Але це кормові сорти і смакові якості у них невисокі.

Насіння гарбузів Титан ми придбали три роки тому на виставці в Києві. Увагу привернув яскравий плакат, на якому красувалися гарбузи надзвичайно великих розмірів. Найбільший важив до 150 кг! Ми купили два пакети насіння виробництва НПО "НК" з м. Щолоково Московської обл.

Звичайно, хотілося спробувати виростити гігантський гарбуз. І в перший рік на трьох кущах згідно з інструкцією ми залишили по одній найбільшій зав'язі. Тоді у лунку внесли відро перегною й глибоко перекопали. Посіяли насіння у третій декаді квітня, коли грунт прогрівся до 15°С, за схемою 3х3 м. За сезон двічі підживили розбавленим коров'яком і один раз — комплексним міндобривом. Протягом літа систематично підтримували вологість. Спочатку мало вірилося, що виросте щось незвичайне, проте в серпні гарбузи збільшувалися просто на очах. Звичайно, обіцяних у рекламі 500 кг не виросло (такий гарбуз навіть уявити важко). У жовтні за допомогою довгої дошки, колоди та противаг ми приблизно визначили масу гарбузів. Перший був так собі, близько 70 кг; другий — трохи більший. А от третій добре вдався — він важив від 120 до 130 кг. Ми ледве зрушили його з місця, підкотили у подвір'я і зважили. Сусіди та друзі були в захопленні, побачивши цих велетнів. На жаль, ми тоді їх не сфотографували. Проте нещодавно мені написав листа один городник із Львівщини. Він виростив гарбуз масою понад 100 кг і має фотографію.

Звичайно, гарбуз такого розміру вражає, проте ми зрозуміли, що краще мати кілька гарбузів середнього розміру, ніж один великий. Торік на рослині ми залишали по три, іноді 4—5 зав'язей, і пасинкували на кілька листків; основне стебло у другій половині літа вкорочували. Таким чином, з рослини ми отримали по 3—5 великих гарбузів загальною масою від 70—80 до 130—150 кг. З деяких рослин навіть і більше. На фото чотири гарбузи (крім крайнього зліва) з однієї рослини. Їхня маса: 50 і 75 кг. А от якщо залишити лише одну зав'язь на рослині, то навряд чи виріс би гарбуз масою 190 кг.

З площі 5 соток ми отримали трохи більше 200 великих гарбузів загальною масою 8—9 тонн. Кормових буряків з такої площі можна зібрати 4—5 тонн, не більше.

Наш товариш засіяв три сотки гарбузами сорту Титан. Пасинкуванням і формуванням врожаю він не займався, вони росли самі по собі. Зібрав 70 великих гар-

бузів масою від 15—20 до 60 кг. У серпні на бокових пасинках зав'язалося багато маленьких гарбузів. Вони виросли до 5—8 кг і більшість не достигла. Тому він згодовував їх домашнім тваринам.

Гарбузи Титан можуть зберігатися в прохолодному приміщенні (при плюсовій температурі) до весни. Проте котити гарбузи не можна, інакше довго лежати вони не будуть. А під час вантаження і транспортування не слід травмувати шкірку гарбуза, бо вона досить м'яка. Проте корм домашнім тваринам готувати легко, шматки гарбуза добре перетираються і він поїдається повністю.

Таким чином, гарбуз Титан за великоплідністю і врожайністю удвічі перевершує інші великоплідні гарбузи і є чудовою кормовою культурою.

Міні-гарбузи

Якщо великоплідні гарбузи бувають дуже великі, то в міні-гарбузів назва говорить сама за себе. Ми вирощуємо такі американські сорти: Спагетті, Батернат, Акорн і російський Золота груша. Їхня маса — від 0,5 до 2 кг. До речі, саме в США дали таку назву цим гарбузам. Достиглі плоди міні-гарбузів можуть лежати в сухому погребі чи у прохолодній коморі до весни. А зберігати їх слід так само, як зимові сорти яблук.

Найцікавіший з-поміж міні-гарбузів — сорт Спагетті. Його недостиглі, видовжені, світло-зелені плоди використовують як кабачки цуккіні, консервують, тушкують, готують кабачкову ікру. Достиглі плоди важать від 1 до 2 кг, вони мають овальну, трохи ребристу форму, жовтий колір. Якщо відварити цей гарбузик цілим протягом 20—25 хвилин у воді, тоді його м'якуш розділиться на довгі золотисті "макаронини". Мабуть, саме тому його так і назвали. Потім гарбузик охолоджують, оболонку розрізують і видаляють насіннєву камеру. А "овочеві макарони" використовують для приготування різних страв. Наприклад, можна приготувати солодку запіканку. "Овочеві макарони" слід обкачати в борошні (першого чи вищого гатунку). Потім розмішати із збитими яйцями, цукром, вершковим маслом і запекти в духовці до рум'яної шкірки. Трохи охолоджують, поливають лимонним соком і через деякий час посипають цукровою пудрою. А можна обкачані у борошні "овочеві макарони" протушкувати з шматками відвареного м'яса, цибулею та приправами в томатному соусі.

Досить смачний з "овочевими макаронами" суп або традиційна гарбузова каша з молоком. Але для цього вже беруть сирий гарбузик Спагетті. Розрізують навпіл і видаляють насіннєву камеру. Обчищають шкірку і нарізують м'якуш на довгі часточки уздовж волокон. Невикористану частину гарбузика зберігають у холодильнику. Часточки м'якуша кладуть в овочевий суп чи молоко за 20 хвилин до готовності (у суп додають ще й картоплю, цибулю, моркву, а в молоко — крупу). Протягом 20 хвилин м'якуш розділяєтьея на "овочеві макарони".

Міні-гарбуз сорту Батернат має булавоподібну форму, оранжевий колір і важить від 1 до 2 кг. Він майже повністю складається з м'якуша. Насіннєва камера маленька і знаходиться у круглій частині гарбузика. М'якуш у нього запашний, містить багато каротину, цукру (до 12 %) і його можна їсти навіть сирим. Здебільшого міні-гарбуз Батернат запікають цілим у духовці. Охолоджують і розрізують — всередині готове гарбузове пюре. Воно нічим не відрізняється від того, що продається в маленьких баночках як дитяче харчування.

Можна спробувати законсервувати шматочки гарбузика Батернат разом з яблуками чи грушами. Теж виходить смачно. Звичайно, його доцільно використовувати для приготування каш та запіканок.

Достиглі плоди міні-гарбуза Акорн мають темно-зелений колір, краплеподібну ребристу форму і важать від 0,5 до 1 кг. З них уже можна збирати насіння, але темно-зелені гарбузики не використовують. Їх кладуть на зберігання в комору на стелажі в один шар. Через 1,5—2 місяці зберігання вони поступово змінюють свій колір з темно-зеленого на оранжевий. І саме тоді набувають найбільшого вмісту каротину, вітамінів та найкращих смакових якостей.

Міні-гарбузи сорту Золота груша грушоподібної форми, золотистого кольору і важать від 0,5 до 2 кг. Дуже красиві.

Міні-гарбузи Акорн і Золота груша використовують для приготування каш, запіканок.

Ці міні-гарбузи належать до виду твердошкірих. Як відомо, всередині виду гарбузи легко перезапилюються (міжвидове перезапилення неможливе). І щоб отримати чистосортне насіння міні-гарбузів та й інших гарбузів, потрібно захищати їх від перезапилення з гарбузами одного виду, але іншого сорту. А запилювати слід штучно.

Про це детально описано в статті В.В.Беспалова "Гарбузи" (№ 11 "Дому, саду, городу"). Справа ця нескладна. Проте раджу на жіночу квітку, яка ще не розпустилася, накладати не паперову самокрутку, а обв'язувати клаптиком марлі. Це менше травмує квітку. До того ж можуть піти затяжні дощі, і тоді паперова самокрутка розкисне.

Для власних потреб достатньо виростити методом штучного запилення один гарбуз Титан та по одному—два міні-гарбузи. Наприклад, у гарбузі Титан від 500 до 700 насінин. Насіння світло-коричневе, з блискучою міцною оболонкою.

Міні-гарбузи Спагетті, Акорн, Золота груша мають до 200 насінин, Батернат — до 100. У них насіння невелике, білого кольору.

В.І.Мельник,
с. Чернявка, Оратівський р-н,
Вінницька обл., 22612
Фото автора.

Пагін відбіленої спаржі.

Читала про цінну лікарську рослину — спаржу (Asparagus officinalis L.). Хочу знати: чи це та рослина, яку зрізують для букетів, чи якась інша? У нас її називають шпарабус і використовують для букетів. Я теж маю таку рослину, у неї навесні відростають паростки, подібні до їстівних. Чи це і є спаржа лікарська?

Оля Мондрик,
постійна читачка журналу,
м. Коломия
Івано-Франківська обл.

Заячий холодок: і їстівний, і декоративний

Asparagus officinalis L. у перекладі означає спаржа лікарська (у народі її називають "заячий холодок"). Цей вид спаржі названий так завдяки її лікувальним властивостям. У її пагонах містяться вітаміни групи В (B_1, B_2, B_6), С, РР, вони багаті на білки та вуглеводи. Завдяки цьому спаржа знижує тиск, покращує роботу серця, сприяє виведенню з організму надлишку солей.

Спаржа лікарська — дуже давня культура. Є згадки про її використання в їжу понад 4000 років тому. Поширена у дикому вигляді в Європі та Азії. В Росії її вирощували з XVII століття. В Україні спаржа трапляється в лісах, на луках. Досить широко її культивували у XVIII—XIX ст. і вважали делікатесним овочем привілейованих осіб. Спаржу також використовували як декоративну рослину, додаючи до букетів дрібну мережу листків, а в Прибалтиці селяни прикрашали нею головні убори, коли йшли до церкви.

Цей вид спаржі можна споживати у їжу: рано навесні відростають товсті пагони, які використовують для приготування овочевих страв. Але краще смакують і мають вищу врожайність овочеві сорти спаржі лікарської, найпоширеніші з яких: **ранньостиглі** — Аржентейльська рання, Рання жовта; **середньостиглі** — Мері Вашінгтон; **пізньостиглі** — Аржентейльська пізня, Слава Брауншвейга. В Україні районовано ранньостиглий сорт Аржентейльська .

Спаржа лікарська — багаторічна рослина, яка росте на одному місці 15—20 років. Вона дводомна, тобто чоловічі та жіночі квітки розташовані на різних рослинах. Запилюється комахами або вітром.

Цікаві особливості будови цієї рослини полягають у тому, що на стеблах, густо вкритих зеленими пластинками, розміщені не листки. Те, що ми у спаржі називаємо листками, насправді видозмінені стебла — кладодії. А листки у цієї рослини недорозвинуті і знаходяться біля основи гілочок у вигляді маленьких лусок.

Агротехніка спаржі має деякі особливості, на яких слід зупинитися детальніше.

Неабияке значення має вибір місця для садіння, оскільки ця рослина ростиме на одному місці близько 20 років. Найкращі грунти — удобрені супіщані та суглинкові з низьким рівнем підгрунтових вод, вищі врожаї вона дає на добре освітлених, захищених від холодних вітрів місцях.

Ділянку під спаржу готують з осені. Глибоко перекопують (на глибину 30—35 см) з внесенням органічних добрив: краще перегною або торфового компосту.

Розмножується спаржа насінням та поділом кореневищ. З насіння вирощують розсаду, яку пересаджують на постійне місце. Розсаду можна виростити у парниках або у відкритому грунті.

Перед сівбою насіння замочують протягом доби за температури 25°С, а потім пророщують у вологій тирсі. Якщо висіяти непророщене насіння, сходи з'являться зріджені і проростання може затриматися на кілька тижнів або навіть місяців. Насіння висівають рядками на відстані 20—25 см рядок від рядка і 3—5 см у рядку на глибину 2—3 см.

Сіянці в початковий період ростуть дуже повільно, тому основний догляд полягає у виполюванні бур'янів та регулярному поливанні. По можливості їх підживлюють, як і розсаду культур.

Після утворення двох—трьох пагонів розсаду можна перенести з парника на постійне місце, висаджуючи в рядки з міжряддями 45—50 см, відстань між рослинами в рядку — 30 см.

Коли розсаду вирощують у відкритому грунті, технологія така сама, але сіянці переносять на постійне

Однорічні сіянці спаржі.

місце на другий — третій рік. Спаржа — дуже морозостійка культура, тому навіть сіянці витримують малосніжні зими і не вимерзають.

Пересаджувати 2—3-річні сіянці необхідно рано навесні до початку пробудження бруньок. Біологія цієї рослини потребує досить глибокого висаджування: на 5—7 см глибше, ніж до пересаджування, тому що біля основи кожного стебла закладається кореневище, яке наростає згори. У зв'язку з цим в подальшому рекомендується підгортати рослини, щоб не оголити молоді корені.

Урожай починають збирати тільки через 2—3 роки після висаджування розсади або через 3—4 роки після висіву насіння на розсаду.

До початку збирання врожаю основні заходи догляду за рослинами такі: прополювання та розпушування міжрядь, в разі потреби — поливання, коли з'являються пагони — підгортання на 2—3 см, влітку — підживлення азотними добривами.

На третій—четвертий рік виростають пагони діаметром 1—2 см, які можна використовувати в їжу.

Є два способи використання цих пагонів: це так звана "біла спаржа", пагони якої спеціально відбілюють. Рослини навесні засипають землею, нагортаючи її на кущ шаром близько 20 см, і злегка притрамбовують лопатою. Коли на цьому горбочку з'являються тріщини, кущі розгортають і виламують або вирізують молоді відбілені пагони біля самої основи. Кущ знову підгортають для відростання нових пагонів. Збирання пагонів у перші два роки триває 20—25 днів, а в наступні роки — 1,5—2 місяці.

У їжу використовують і невідбілені пагони — це так звана "зелена спаржа". Для отримання зелених пагонів її навесні не підгортають, а зрізують зелені пагони. Закінчують збирання приблизно в середині червня. Якщо спаржа була підгорнута, її розгортають, підживлюють. Пагони, які з'являються пізніше, не вирізують, а дають їм можливість рости до кінця вегетації. Це потрібно, аби накопичити пластичні речовини для наступного врожаю.

Спаржа досить стійка до хвороб та шкідників. Але інколи пошкоджується спаржевою мухою та уражується іржею. Сорт Мері Вашінгтон найстійкіший до іржі.

Для отримання врожаю у ранньовесняний період у квітні 2—4-річні кущі спаржі накривають плівкою (плівковим каркасом), під яким грунт розмерзається і прогрівається. Пагони починають рости і їх збирають приблизно через 20—30 діб, зрізуючи через кожні 4—6 діб.

Вигонка "білої спаржі" робиться так само, тільки перед виходом з грунту пагонів кущі накривають темною плівкою.

Вигонку можна робити і в теплиці, висаджуючи кореневища 2—3—річних рослин, які заготовляють з осені і зберігають у парниках чи в погребі за температури 0—2°С присипаними вологим піском. Висаджують рослини у теплиці щільно одна до одної і присипають грунтом на 15—20 см вище від ростових бруньок для отримання "білої спаржі", та на 5—6 см, щоб отримати "зелену спаржу". Температуру підтримують на рівні 10—14°С. Через два тижні з'являються перші пагони. Їх збирають протягом місяця в міру росту. Урожай становить 2—3 кг/м². Урожайніші пагони одержують з чоловічих екземплярів. Тому, вирощуючи спаржу на овочеві потреби, відбирають саме

Гілочка спаржі (такими прикрашають букети).

такі рослини. Зовні вони не відрізняються, лише під час цвітіння та плодоношення (це буває на другий—третій рік) їх можна розрізнити. У чоловічих екземплярів формуються дрібні блідо-жовто-зелені квіточки, схожі на дзвоники з шістьма пелюстками, а на жіночих екземплярах після цвітіння з'являються ягоди, які при достиганні набувають яскраво-червоного кольору. Розмножувати спаржу можна і вегетативно, розсаджуючи 3—4-річні рослини.

Для одержання насіння дотримуються майже такої ж агротехніки, як і при вирощуванні на овочеві потреби, лише не зрізують відростаючі пагони, які вегетують до приморозків. Оскільки спаржа — дводомна рослина, то щоб отримати насіння, необхідно мати на ділянці і чоловічі, й жіночі рослини. Різні сорти спаржі перезапилюються. Аби одержати сортове насіння, просторова ізоляція має становити 2 км на відкритих площах або 0,5 км — на ділянках, захищених кущами чи деревами. Також потрібно стежити, щоб поблизу не росла дика спаржа.

Збирають насіння восени до приморозків, коли почервоніють ягоди. Зрізані стебла з ягодами складають у полі для просушування, потім зібрані ягоди розчавлюють, а насіння відмивають у воді. Якщо м'якуш погано відмивається, подрібнені ягоди залишають на кілька днів для бродіння у власному соку (можна додати трохи води). Відмите насіння просушують і зберігають у полотняних мішечках.

В їжу використовують пагони спаржі у вареному або тушкованому вигляді. Їх можна консервувати та заморожувати, додавати до супів і салатів.

Ось декілька рецептів приготування спаржі.

Суп-пюре. Пагони спаржі відварюють у підсоленій воді. Підсмажене борошно розводять молоком, додають варені пагони і доводять до кипіння. Все перетирають на сито, додають сіль, спеції, зелень за смаком.

Для використання як гарнір пагони відварюють і подають з соусом та спеціями або запікають у борошні з яйцями, як цвітну капусту.

Крім спаржі лікарської, є й інші види спаржі, їх використовують як декоративні рослини. Це кімнатні види: спаржа Спренгера (Asparagus sprengeri) з довгими звисаючими гілками, спаржа пірчаста (Asparagus plumosus) з розлогими дрібномережаними, як пір'я, "листками".

Н.М.Смілянець,
канд. біол. наук,
Національний ботанічний сад ім. М.М.Гришка НАНУ

Як захиститися від колорадського жука

Висока шкодочинність колорадського жука зумовлена його майже постійною значною чисельністю, надзвичайною плодючістю, високим коефіцієнтом виживання та ненажерливістю. Жук, що перезимував, за добу з'їдає 2,6 $см^2$ листкової поверхні, а за весь період розвитку та відкладання яєць — до 150 $см^2$.

Найчутливіші до пошкоджень рослини картоплі в період цвітіння та зав'язування бульб. Тому без захисту від колорадського жука втрати врожаю бульб можуть сягати від 30 до 90 %.

Для обмеження шкодочинності колорадського жука на присадибних та дачних ділянках практично неможливе застосування таких агротехнічних заходів, як чергування культур, просторова ізоляція від минуло- та позаминулорічних полів тощо.

Щоб подолати колорадського жука, потрібно готуватися до боротьби з ним ще з осені. Глибоке пізньоосіннє перекопування ділянки, відведеної під картоплю, сприяє загибелі комах, які знаходяться неглибоко в грунті.

Навесні для провокування жука висаджують невелику кількість добре пророщених бульб картоплі й розкладають на ділянці принади із зрізаних бульб та лушпиння. Жуки, що перезимували, концентруються в таких місцях, тоді їх збирають і знищують у міцному розчині солі.

Непогані результати в боротьбі з личинками молодшого віку та яйцекладками дає присипання картоплі грунтом. Ранні сходи присипають під час масової їхньої появи, середні та пізні — коли рослини сягнуть висоти 5—10 см. Присипання картоплі в період інтенсивного відкладання яєць знижує виживання личинок на 76 %. Це також сприяє знищенню сходів бур'янів.

Доцільно впроваджувати відносно стійкі до колорадського жука сорти картоплі (табл. 1). Використання таких сортів зумовлює загибель 50—80 % личинок, ослаблює популяцію і робить її чутливішою до несприятливих факторів, що дає змогу зменшити норму інсектицидів на 25—30 %.

1.Відносно стійкі сорти картоплі

Ранньостиглі	Середньоранні	Середньостиглі	Середньопізні	Пізньостиглі
Бородянська рожева, Божедар, Посвіт, Пролісок, Гарт, Зов, Симфонія	Світанок київський, Обрій, Житомирянка, Адретта, Остара, Тімоте, Обелікс, Пост-86, Доброчин, Мавка	Горлиця, Либідь, Свитязь, Ікар, Явір, Слов'янка	Зарево, Факурс, Астерікс, Воловецька	Темп

У "Переліку..." пестицидів, дозволених для обмеження шкодочинності колорадського жука, зареєстровано 23 препарати з різних класів хімічних сполук, з них 12 дозволено для роздрібного продажу населенню (табл. 2).

Внаслідок тотального застосування в Україні у попередні роки фосфорорганічних та піретроїдних препаратів резистентність до них формується дедалі швидше. Тому такі препарати, як арріво, фастак, карате, кінмікс, ф'юрі, шерпа доцільно застосовувати при ретельному дотриманні певного чергування з іншими класами сполук. До нових класів хімічних сполук із зовсім іншим механізмом дії належать препарати: актара, банкол, конфідор, конфідор максі (клас нейротоксинів); моспілан (ацетаміди); регент (фенілпіразоли); сонет (інгібітори синтезу хітину); фітоверм (аверсектини).

Пороги шкодочинності колорадського жука визначають доцільність застосування інсектицидів. Обприскування картоплі ранніх сортів проводять у фазі бутонізації—початку цвітіння, при чисельності в середньому 10—15 личинок на один кущ у сухі, спекотні роки і 15—20 — у вологі, з пониженим температурним режимом. Середньопізні та пізні сорти картоплі обприскують у фазі початку-масової бутонізації при середній чисельності 15—20 личинок на кущ у сухі, спекотні роки і 20—25 — у вологі й прохолодні.

Баклажани, помідори та перець слід обприскувати, коли жуком заселено 5 % рослин. Ці культури доцільно обприскувати профілактично наступного дня після висаджування розсади. Для роздрібного продажу населенню для захисту даних культур від колорадського жука зареєстрована тільки актара 25 WG, в г., норма витрати 0,6—0,8 г на 3 л води на одну сотку. На помідорах ще також політрин 20 ЕС, 20 % к.е., норма — 2 мл на 10 л води (2 л розчину на одну сотку).

Для обприскування малих ділянок застосовують переважно ранцеві обприскувачі. Перед обприскуванням слід встановити фактичну витрату рідини на чистій воді. Для цього заміряють площу, яку обприскуватиме заправлений апарат. Як правило, витрата рідини становить 300—400 л/га, або 3—4 л/сотку.

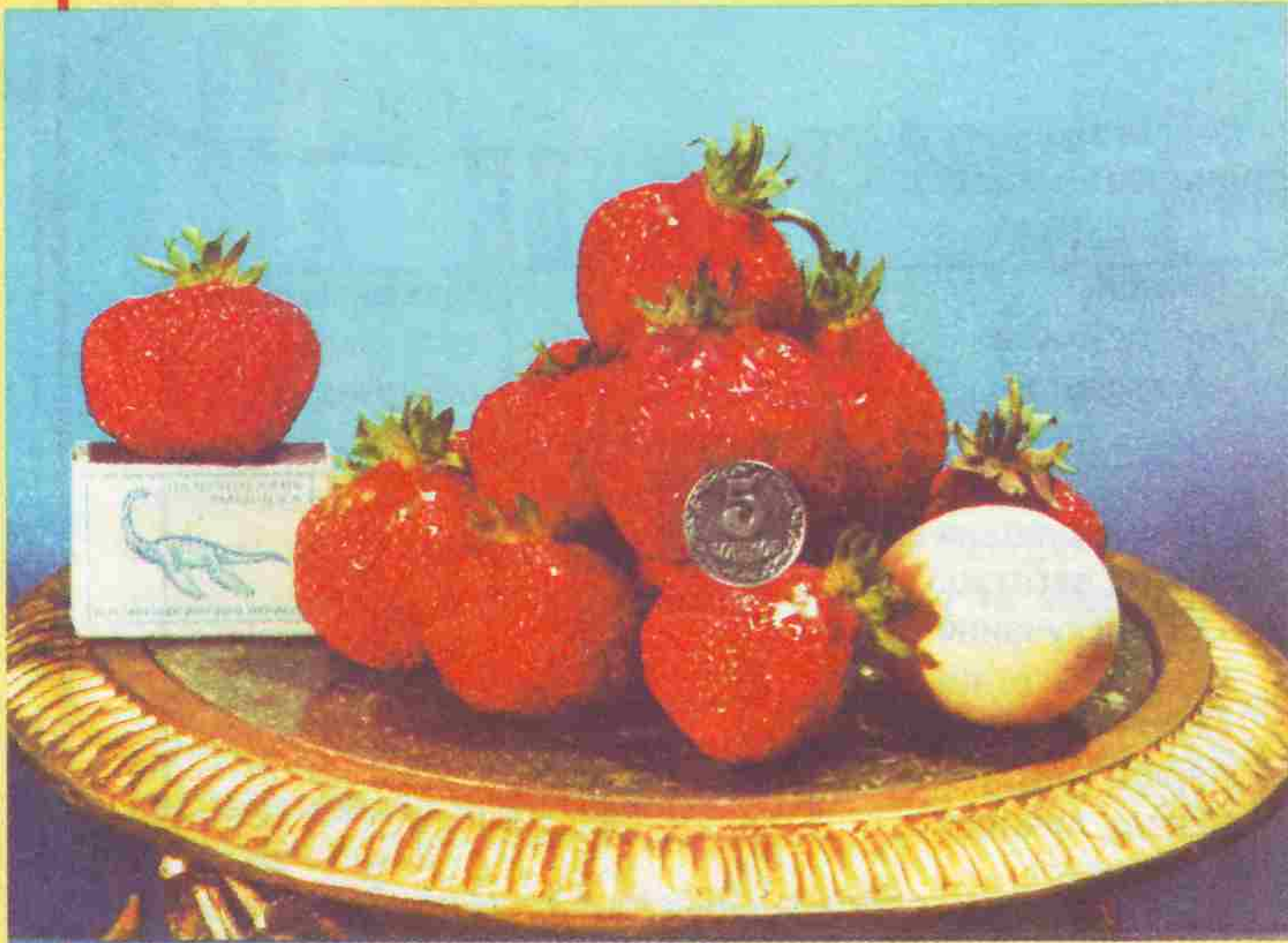
Обробляти картоплю та інші пасльонові на присадибних ділянках можна тільки пестицидами, дозволеними для використання у приватному секторі.

Проти колорадського жука впродовж 130 років застосовували інсектициди з різних класів хімічних сполук. Незважаючи на це, він і дотепер є одним із найнебезпечніших шкідників сільськогосподарських культур. Тому для ефективної боротьби необхідний безперервний пошук нових засобів захисту рослин та вдосконалення тактики їхнього застосування.

Ф.С.Мельничук,
наук. співроб.,
Інститут захисту рослин УААН

2. Перелік інсектицидів із різних класів хімічних сполук, дозволених для обприскування картоплі проти колорадського жука

Препарат	Фірма-виробник, країна	Норма витрати препарату, мл, г	Спосіб, час обробок, обмеження	Строк останньої обробки (дні до збирання врожаю)	Максимальна кратність обробок
Актара 25 WG, в.г.	"Сингента", Швейцарія	0,6-0,8 г на 1 сотку	Обприскування в період вегетації	20	2
Арріво, 25 % к.е.	"ФМСі", США	1,5 мл на 2 сотки	Обприскування в період вегетації	20	2
Банкол, 50 % з.п.	"Такеда", Японія	2,0-3,0 г на 1 сотку	Обприскування в період масового виходу личинок 1-2 віку	20	2
Карате 050 ЕС, к.е.	"Сингента" Швейцарія	2,0 мл на 1,5 сотки	Обприскування в період вегетації	20	1
Кінмікс 5 КЕ, к.е.	"Агро Кемі КФТ", Угорщина	2,0 мл на 2 сотки	Обприскування в період вегетації	20	2
Конфідор, в.р.к.	"Байєр АГ", Німеччина	1,5 мл на 1 сотку	Обприскування в період вегетації	20	1
Конфідор Максі, в.г.	Байєр "АГ", Німеччина	0,45—0,50 г на 1 сотку	Обприскування в період вегетації	20	1
Моспілан, 20 % р.п.	"Ніппон Сода", Японія	0,25 г на 1 сотку	Обприскування в період вегетації при появі личинок	35	1
Регент, 25 % к.е.	"Авентіс Кроп Саєнс", Німеччина "БАСФ АГ", Німеччина	5,0-6,0 мл на 1 сотку	Обприскування в період вегетації	28	1
Фастак, 10 % к.е.	"БАСФ АГ", Німеччина	1,0 мл на 1 сотку	Обробка в період масового виходу личинок 2-го віку	20	2
Ф'юрі, 10 %, в.е.	"ФМСі", США	0,7 мл на 1 сотку	Обприскування в період вегетації при появі личинок	20	2
Шерпа, 25% КЕ, к.е.	"Штефес Агро Гмбх"	1,5 мл на 1 сотку	Обприскування в період вегетації	20	2

Десертна угорська

Як визначити наявність кліща? Личинки і дорослі кліщі висмоктують соки з молодих ще не розгорнутих листків, які стають зморшкуватими, набувають жовтувато-маслянистого відтінку і відмирають. Заражені кущі низькорослі. Врожай зменшується на 10—50 %, знижується зимостійкість. Ознаки зараження суничника добре проявляються наприкінці плодоношення. За наявності кліща скошене листя слід обов'язково спалювати.

Навесні або відразу після збирання ягід рослини суниць також рекомендується обприскувати колоїдною сіркою (50—100 г на 10 л води).

Крім усього іншого, ще рекомендуємо підібрати собі на ділянку ті сорти суниці, які відповідали б вашим запи-

Урожай зібрали, а робота продовжується

Після друкування наших статей в "ДСГ" продовжують надходити на нашу адресу листи з проханнями детальніше розповісти про власний досвід вирощування великоплідної суниці, дати поради.

Одна з порад така. Після того, як тільки-но зібрали весь урожай суниці, на суничнику слід добре попрацювати. Рослини, що звільнилися від плодів, відразу починають готуватися до зими. Нарощується коренева система, закладаються квіткові бруньки для майбутнього врожаю.

Як поступаємо ми? Відразу після збирання врожаю (не восени, а влітку) зрізуємо ножицями, ножем старе листя на висоті 3—4 см з санітарною метою. Зрізане листя можна закласти в компостну яму або спалити, позаяк на старому листі можуть оселитися шкідники на зимівлю.

За нашими спостереженнями, зрізування листя та послідуючі агротехнічні заходи забезпечують підвищення врожаю до 15%. Слід мати на увазі, що запізнення із скошуванням листя навіть на два тижні призводить до зниження зимостійкості й урожайності суниці.

Також треба видалити вуса, якщо ви їх не залишаєте спеціально для вирощування розсади з метою оновлення гряд.

Після цього суничні грядки необхідно полити, розпушити грунт, підживити рослини добривами.

Для профілактики проти грибних хвороб обприскуємо рослини суниці 1%-ною бордоською рідиною. Під час садіння розсади, також з метою профілактики, для знищення суничного кліща садивний матеріал занурюємо на 12—15 хв. у гарячу воду (45°С), затим у холодну з температурою 13—15°С.

Охолоджену розсаду складаємо в затінку на 1—2 год., а тоді висаджуємо й щедро поливаємо. Якщо погода спекотна, то висаджені рослини ще й притінюємо. Через 2—3 тижні стає помітно, як рослини пішли в ріст, оновлюючи листя й корені.

Кращими строками для знезаражування рослин є весняний (кінець квітня — початок травня) і ранньоосінній (друга половина серпня).

Існує думка про згубну дію на суничного кліща фітонцидів цибулі і часнику. Тому ці рослини корисно висаджувати в міжряддях суниці.

Маршалл

там: були врожайні, великоплідні, транспортабельні, забезпечували вашу сім'ю ягодами від травня і до пізньої осені.

Наприклад, **Ранній сорт Десертна угорська** (див. фото), достигає з 20—25 травня, ягоди солодкі на смак, щільні, добре транспортуються. Кущі урожайні. Сорт стійкий до хвороб.

З ранніх сортів заслуговують на увагу також Десна, Русанівка, Львівська рання. З-поміж середніх сортів на перше місце ставлю **Маршалл** (див. фото). Сорт американської селекції до цього часу в ряді країн успішно витримує конкуренцію з новинками, частина з яких проходить зовсім непомітними.

Виправдали себе на нашій ділянці також Трубадур, Гумі гранде, Шотландська краплинка, Лорд, Магомет, Машенька, Дукат та ін.

Щоб насолоджуватися ягодами суниці весь літній та осінній періоди, слід мати ще й пізні сорти (суниця-малина, Богота, Талісман — це у нас) і, звичайно, ремонтантні сорти: Брайтон, Женева, Рюген та ін.

Розв'язавши питання з добором сортів, ви вже будете напівдорозі до успіху.

Удачі вам на суничному поприщі.

Катерина Седнєвець,
а.с. 408, м. Чернігів, 14017, тел. 6-98-74

Смородина: українські сорти "на висоті"

За останні 5—7 років на наших садівників звалилася лавина інформації про нові сорти чорної смородини. Щороку з'являються нові назви сортів та їхні характеристики, які часто, на жаль, неповні, суперечливі, далекі від істини. Рекламують орловські, сибірські, шотландські, шведські та інші сорти. Важко зорієнтуватися садівнику-аматору. Місця для садіння обмаль, а хочеться посадити все "най-най". Та й де ж взяти "чистий" сорт?

А рекламні описи, один кращий від іншого, ллються на наші довірливі голови рікою: "суперурожайні", "солодкі", "розміром із сливу", "розміром з райське яблуко!", "краща колекція в СНД!" А хто їх порівнював ті колекції?

Ми культивуємо близько 50 сортів. Намагаємося придбати найновіші, найкращі, найперспективніші. Доводиться позбуватися тих, що не витримали конкуренції. Шкода! Але найкраще — ворог кращого. І знову пошуки, надії, розчарування. І знову придивляємося, вивчаємо, порівнюємо, робимо висновки.

Протягом 5 років вирощуємо київські сорти: Аметист, Володимирська, Софіївська, Козацька, Черешнева, Ювілейна Копаня (автори К.М.Копань, В.П.Копань). Маємо можливість порівняти їх із зарубіжними сортами в однакових умовах (клімат, грунт, агротехніка). На підставі власного досвіду стверджуємо: вирощування цих сортів приносить задоволення.

І ніяк ми не можемо зрозуміти, чому численні автори на сторінках журналів відводять таке скромне місце нашим вітчизняним сортам. Адже більшість імпортних (у тому числі й російських) сортів нашим і в "підметки не годяться".

Паралельно з набуттям власного досвіду аналізуємо опис сортів у різних періодичних виданнях (журнали "Огородник" і "Дім, сад, город", газета "Наша дача" тощо). І знайшли багато цікавого. Вимальовується ось така картина.

Смородина — ягода дуже корисна і вирощуємо ми її на власних ділянках через її цілющі властивості. Але вміст вітаміну С (мг%) в ягодах різних

Володимирська

Козацька

Аметист

сортів, виявляється, досить-таки сильно різниться: Черешнева — 208,68; Аметист — 218,42; Володимирська — 242,43; Софіївська — 242,16; Ювілейна Копаня — 232,64; Дачниця — 185,60; Орловська серенада — 177,50; Орловський вальс — 128,50; Лентяй — 130; Екзотика — 161; Ядрьона — 96. (Вибір зробили лише по тих сортах, які самі вирощуємо).

Хочеться мати ягоди не тільки корисні, але й смачні. То ж порівняємо вміст цукрів (%) у десертних сортах російської й української селекції: Че-

Софіївська

Ювілейна Копаня

Черешнева

решнева — 12,06; Аметист — 9,98; Володимирська — 9,02; Софіївська — 10,24; Козацька — 11,50; Ювілейна Копаня — 11,09; Дачниця — 8,50; Орловська серенада — 8,45; Орловський вальс — 7,47; Лентяй — 7,88; Екзотика — 8,96; Ядрьона — 8,90.

І не скажеш про "київські" сорти, що вони дуже солодкі, але те, що дуже смачні, то не відзначити неможливо. Гармонійний у них смак — і цукрів багато, і лікувальний ефект "на висоті".

А ось для порівняння вміст (%) пектинів, тих самих, що виводять з організму радіонукліди і солі важких металів: Білоруська солодка — 0,94; Минай Шмирьов — 1,08; Черешнева — 1,42; Аметист — 1,46; Володимирська — 1,56; Софіївська — 1,72; Ювілейна Копаня — 1,68.

Крім усього іншого, ще хочеться мати екологічно чисті ягоди. І тут українські сорти знов "на висоті": Софіївська, Володимирська, Аметист, Ювілейна Копаня, Черешнева — комплексностійкі до найзлісніших ворогів чорної смородини (борошнистої роси, антракнозу, іржі, брунькового кліща, листкової галиці).

Одним з найголовніших досягнень українських учених, на наш погляд, є те, що вони створили сорти смородини саме для наших кліматичних умов. Ці сорти прекрасно витримують наші високі температури і посухи (які зачастили в останні роки), в той час, як сортам російської, шведської, шотландської селекцій не допомагають ні щедрі поливи, ні підживлення, ні мульчування тощо.

У роки з посушливим і спекотним літом сорти-гості з Півночі зменшили потенційну врожайність наполовину, а то й більше, в той час, як вітчизняні чудово себе почували і не тільки не зменшили врожайності, а ще й нарощували її, впевнено б'ючи власні рекорди попередніх років.

Про врожайність київських сортів хочеться сказати окремо. У потоці інформації про нові сорти ми звикли до термінів "урожайність висока", "дуже висока", "суперурожайний сорт" тощо. Не знайдете жодного неврожайного. Знову загадка — як же вибирати серед усіх "врожайних". І звідки ж тоді на ділянках садівників беруться кущі з дрібними, кислими ягодами, що поодиноко висять на гілочках.

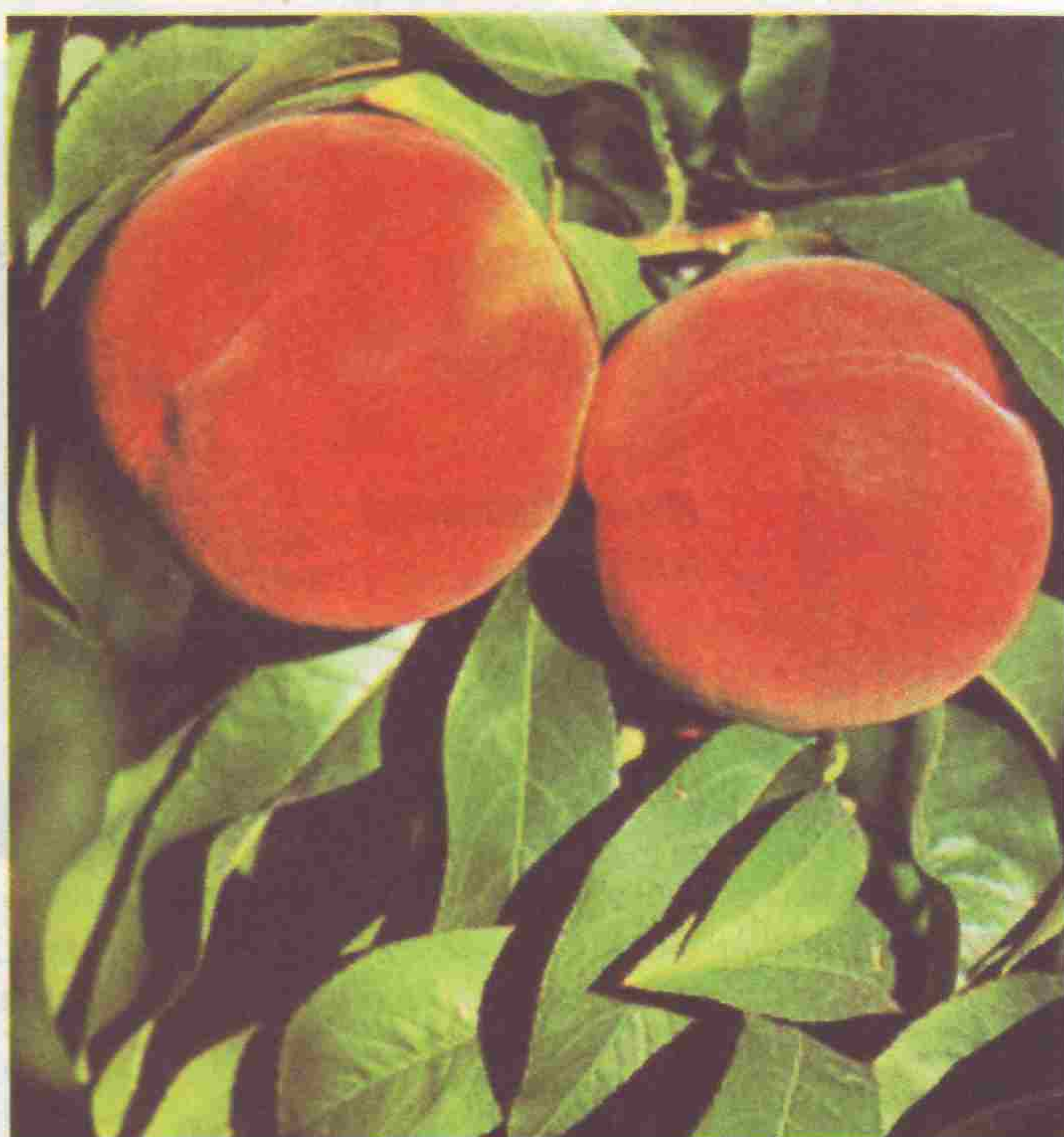
В.П.Копань у своїй статті (див. "ДСГ" № 11, 2000) детально описав врожайність і навів конкретні цифри. Ось урожайність деяких сортів (ц/га): Черешнева — 167; Аметист — 211; Володимирська — 287; Софіївська — 239; Ювілейна Копаня — 252. Це середня, а в окремі роки до 400 кг ягід смородини (50 відер!) з сотки. І це за промислового вирощування, а на присадибній ділянці можна одержати ще більше. (Для порівняння: один з найурожайніших сортів минулих років — Минай Шмирьов за тих же умов дає 94 ц/га, а Білоруська солодка — до 101 ц/га).

У сортів селекціонерів Копанів рекордна врожайність закладена генетично. Вона є як би сумарною величиною, яка складається з комплексної стійкості цих сортів до хвороб і шкідників, посухостійкості, укорочених міжвузлів, можливості утворення з однієї плодової бруньки декількох довгих грон великих ягід.

Технологічність кущів, висока траспортабельність і дружне достигання ягід створюють можливість для максимальної механізації процесу вирощування і збирання врожаю, одержання високотоварної продукції практично без застосування пестицидів.

О.Шеїн,
О.Тутова,
м. Харків

Як сушити абрикоси і як їх щепити

Оптимальним і найдешевшим вважаю сушіння на горищі (особливо, коли будинок з металевим дахом). Плоди розлущую на половинки, видаляю кісточки. Кісточки з їстівним зерням сушу просто у кімнаті. Пересушування небажане, бо в такому разі ядра взимку будуть менш смачними. Вони в мене є добрим доповненням до волоських горіхів.

Великі плоди з товстим м'якушем доводиться підсікати з середини для швидшого затвердіння і щоб уникнути почорніння.

З середини серпня сушіння на горищі може бути вже неможливим, зручніше сушити у газовій (чи електричній) духовці. Тут легко досягається температура 60—70°С. За цієї умови, якщо сушку потім помістити також у прогріті банки, то міль точно не заведеться.

Не сушу на сонці, бо знижується вітамінність продукту.

Ліпше сушаться плоди менш соковитих сортів і з більшою цукристістю: Тріумф півночі, Червнева, Самбурська. А з моїх власних: Харківська рання-1, Полтавська (чи не найсолодша, знайшов у лісосмузі під Полтавою). А от Гетьман Виговський — ні. Найвеликоплідніша, товстий м'якуш, не повністю відокремлюється кісточка, достигає запізно. Хоча цукристість висока.

Разом з сушінням дбаю про подовжене споживання свіжих плодів — знайшов пізні сорти, які дають "свіжину" до середини серпня. Хоча в них гірке зерня. У мене цікавляться виготовленням такої сушеної продукції як урюк, курага, кайса. З цим я не обізнаний. Вважаю, що мої абрикоси не досягають необхідного для цього високого рівня цукристості. Колись прищепив урючну абрикосу з-під Алма-Ати. В харківських умовах вона не давала підвищеної цукристості.

За браком скляного посуду у 2002 р. помістив сушку у поліетиленові мішки (з товстого поліетилену). Туди ж поклав у торбах полову м'яти. Зберігаю сушку у напівопалюваному приміщенні (5—10°С). На квітень 2003 р. результати добрі — молі, черв'ячків у сушці не було, мята — невідома, не культурна (для чаю є ліпші). Але слугує залужувачем саду, відганяє шкідників.

Щодо щеплення. Зимовим, настільним не займався. Щепити на ростучих рослинах навесні — ліпше раніше. Спосіб з'єднання — у розщіп. Прищепу на 4—6 вічок нарізую за можливості з нижньої частини однорічного пагона, бо тут стебло більш здерев'яніле. Виламую квіткові бруньки, якщо вони є. Прищепу беру трохи товщу від підщепи. Загостривши її на клин, видаляю серцевину. Стискую клин з боків, вставляючи в розщіп зрізу підщепи (рис. 1, 2). В цьому разі найліпше збігаються камбіальні шари компонентів. Часто для підвищення продуктивності праці використовую найлегший спосіб з'єднання — "за кору". Тоді щеплюю, починаючи з фази цвітіння, коли починає відставати кора.

На прищепу і контактуючу з нею частину підщепи одягаю прозорий поліетиленовий кульок. Це — волога камера і мікропарник. Температура в ньому не повинна перевищувати (26—28°С). В кульок поміщаю шматок мокрої вати.

Починаючи з кінця квітня, притінюю мікропарник, або надіваю на нього менш прозорий кульок з молочно-білого поліетилену. З появою зеленого конусу бруньок прищепи роблю отвір у верхній частині вологої камери для привчання приживленої з підщепою прищепи до сухого повітря. А з появою перших листків знімаю вологу камеру (рис. 2). Обмазка варом не потрібна і навіть шкідлива, якщо він затече у місця контакту компонентів.

Винайшов мікропарник, який забезпечує в сонячні дні вирівняну температуру для прищепи і місця з'єднання протягом світлового дня — авторське свідоцтво № 1232182.

Інші винаходи — а.с. №№ 364290, 491346 прискорюють і підвищують приживлюваність прищепи шляхом впливу на неї температурним контрастом: місце з'єднання підігрівається, а частина прищепи з бруньками, навпаки, охолоджується.

Як інтродуцент з півдня, абрикоса щепиться менш успішно ніж, наприклад, слива. Ліпші підщепи для абрикоси: абрикоса (жердель), алича, персик. Слива — непридатна, бо має набагато нижчий біологічний нуль. Через інтенсивну підщепну сливову поросль прищепа абрикоси може загинути. А от навпаки, слива на абрикосі добре розвивається. Підщепна поросль слабка або відсутня. Патентую ще один спосіб щеплення.

Спрямовую зацікавлених до патентної бібліотеки, де світова технологічна новизна залежується, перш ніж потрапити до періодики.

"Бичами" врожаїв абрикоси є:

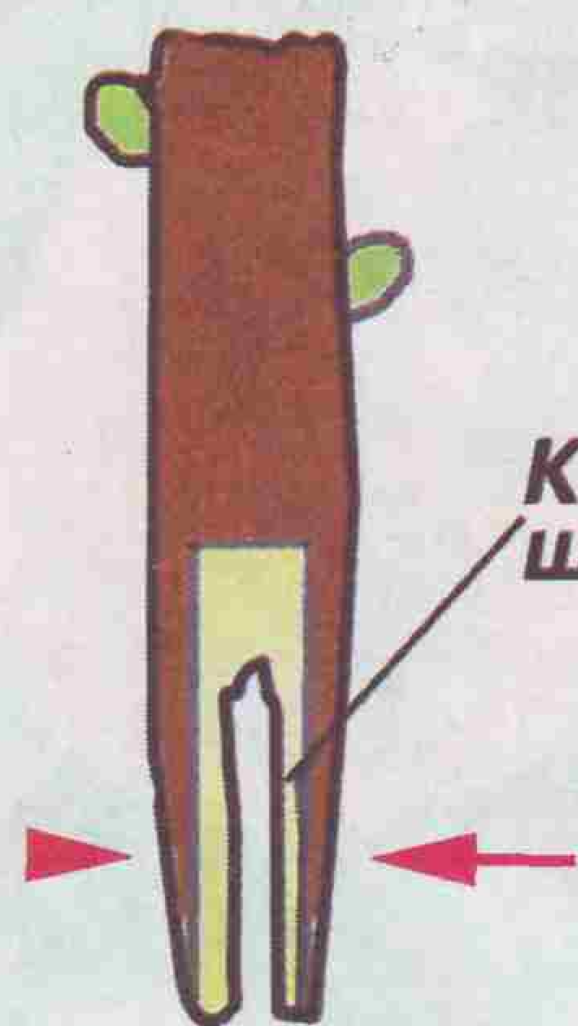

Рис. 1. Живець, підготовлений до щеплення.

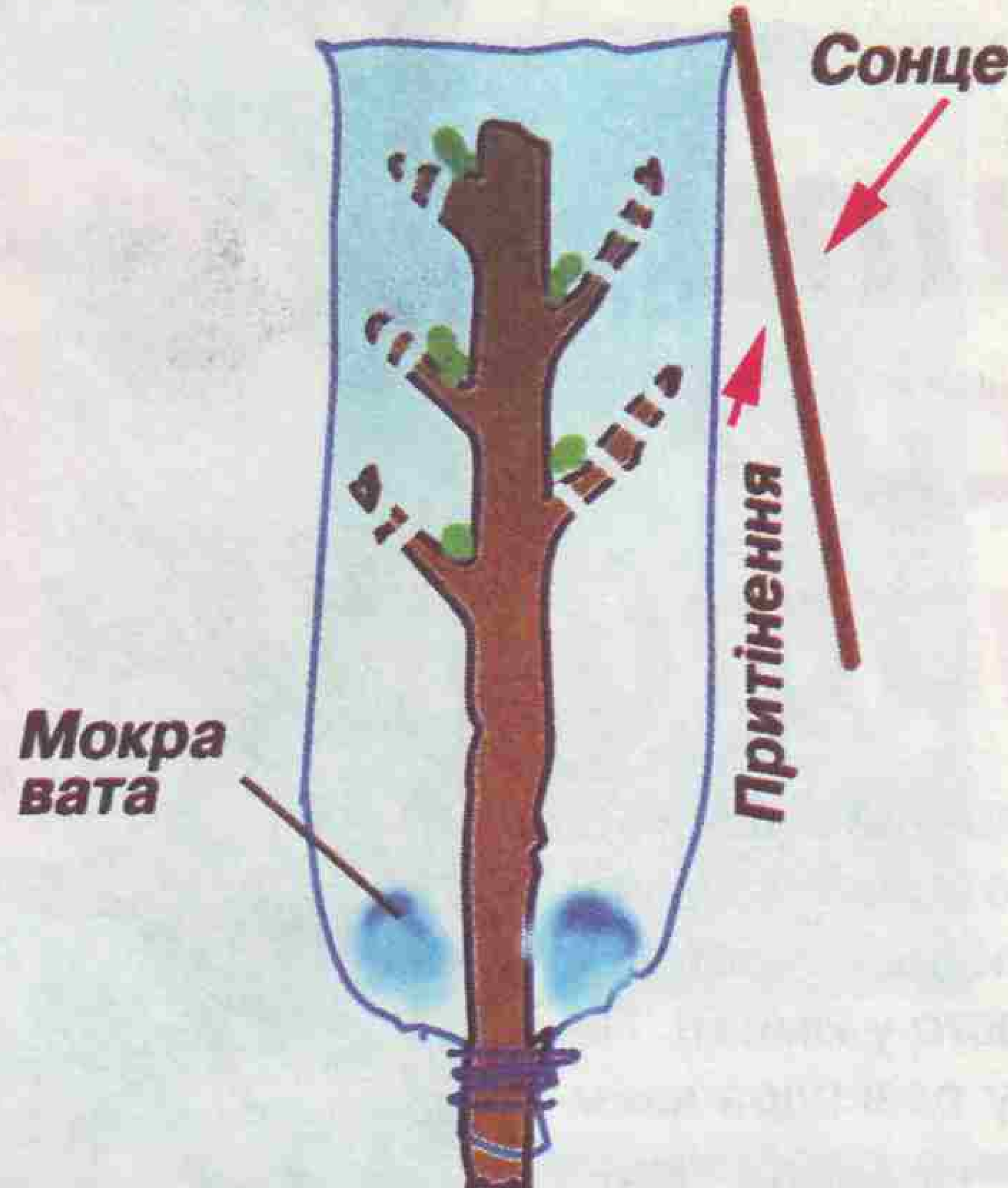

Рис. 2. Літнє щеплення зеленим живцем (відпадання черешків через 8—10 діб свідчить про зрощення).

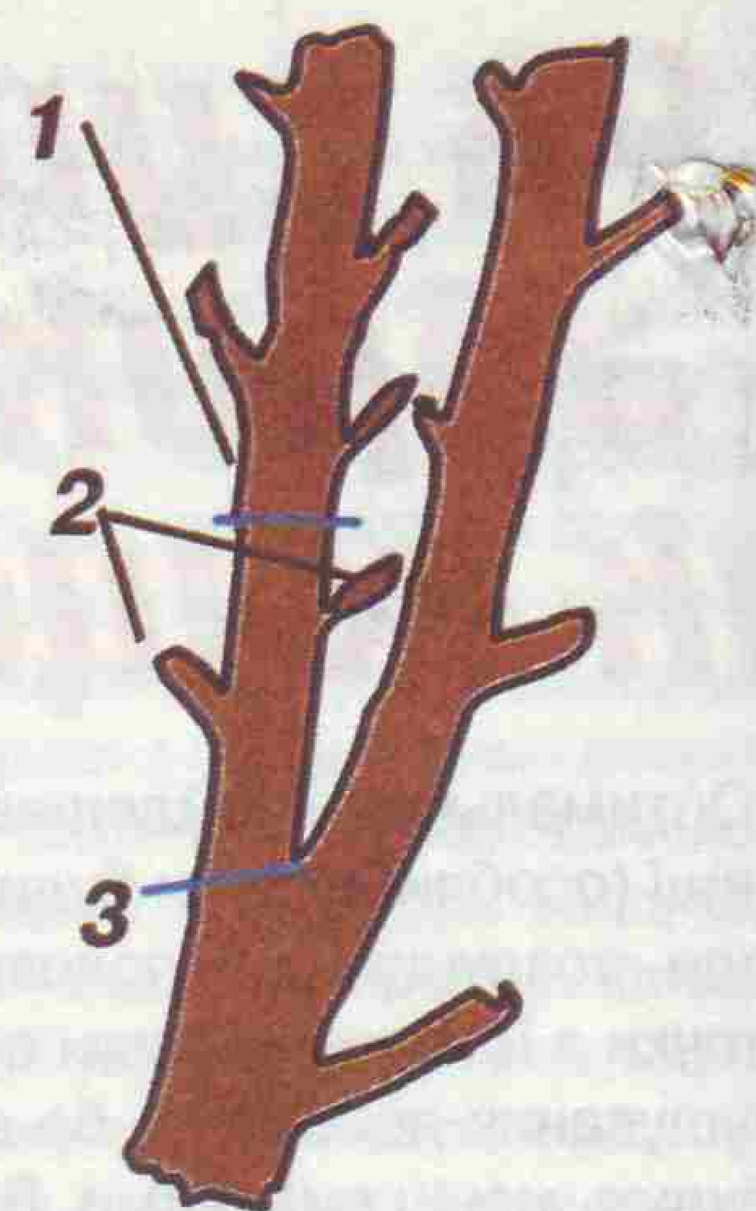

Рис. 3. Вирізування великих гілок у два етапи, що прискорює заростання ран і усуває камедетечу: 1 — перший зріз у період спокою; 2 — обростаючі гілочки, зелені на час виконання другого зрізу; 3 — другий зріз у червні, "на кільце".

- весняні заморозки, від яких гинуть квіткові бруньки, квітки, а іноді й молода зав'язь. Зимові морози, переконався, набагато менш вразливі;
- хвороби плодів і їх загнивання у дощові роки;
- відмирання великих гілок і навіть пошкодження стовбура камедетечею;
- моніліальне обпалення, моніліоз квіток і перших листків, після чого відмирають однорічні пагони, що впливає і на врожай наступного року.

Частково долаю ці негаразди, а саме:

- віддаю перевагу деревам, які плодоносять не тільки на плодушках, а й на однорічних пагонах, де цвітіння відбувається пізніше. Це сорти: Тріумф півночі, Харківська рання —1.
- віддаю перевагу деревам з меншим ураженням і загниванням плодів. У сорту Гетьман Виговський за 25 років не було жодного випадку псування плодів. У дощові роки вони трохи тріскалися біля носика, але ніколи не загнивали.
- третій фактор, що шкодить врожаям — камедетеча значною мірою зумовлений недосконалістю обрізування. Мій винахід а.с. 377128 усуває випадки утворення камеді на зрізах гілок. Бо вирізування гілок слід робити в період найбільшої активності живих тканин — у червні, але без видалення значної листкової площі. Для цього попередньо в період спокою (листопад — березень) гілки зрізують на подовжений шип з невеликими обростаючими гілочками, рис. 3.
- останнє моніліальне обпалення квіток (5.05.2001 р.) масово уразило дерева з гіркоядровими плодами. Але дерева з їстівним зерням — у мене і моїх знайомих — не були пошкоджені. Хоча в цілому я завжди вважав їх менш стійкими до несприятливих умов. Отже, і далі шукатиму невибагливі дерева серед сіянців з кісточок з якісних плодів з їстівним зерням.

Тут мене підбадьорює Л.І.Тараненко, селекціонер абрикоси у Донецькій ДСС, м. Артемівськ. Вона пише про можливість плодоношення сіянця вже на третє літо. Я ж спостерігав перше плодоношення лише на четверте літо.

Наприкінці червня 1995 р. я привіз на дегустацію деякі мої плоди до Інституту садівництва, м. Київ. Куратор абрикоси академік В.І.Майдебура зауважив, що можливим є плодоношення 8 разів за 10 років. Приблизно таке і в мене, хоча з цих восьми років у деяких дерев і сортів врожай не повний. Тоді, у дощове літо на колекції інституту у Новосілках ураженими хворобами (зокрема, дірчастою плямистістю) і тими, що підгнивають на побачених деревах були до 50 % плодів. У мене ж — не більше 25 % і не на всіх сортах.

Додам, що серед довгожителів Сходу абрикоса є одним з головних продуктів харчування. Рівняюсь на них, але більше консервую, ніж сушу. При цьому плоди з кісточкою, що не відокремлюється, надрізую з хвоста на випадок наявності плодожерки.

Китайський релігійний діяч і філософ Конфуцій волів навчати своїх учнів у абрикосовому саду. Мабуть, і екологічно абрикоса корисна людині.

Закликаю читачів висловлюватись із зачеплених питань. Будь-хто може зробити цінні дослідження і дати пропозиції. Безмежно вдячний п. Чижову (м. Гуляй-Поле Запорізької обл.). Років 8 тому він запропонував щепити влітку зеленим живцем. Тепер я, покуштувавши десь черешню, абрикосу, сливу, які мені сподобалися, щеплюю не наступної весни, а відразу, придбаваю живець, щеплюю (рис. 2), і вже на осінь маю деякий приріст. Техніка щеплення проста. У зрізаного живця відразу видаляю листя, залишаючи короткі черешки. В якості прищепи використовую нижню частину. Бажано навіть, щоб тут було 4—7 см дворічної гілки, якою і щеплюють у цьому випадку. Притінюю вологу камеру проти перегрівання. Щеплення після середини серпня не бажане. Тоді до осені вже не буде приросту, і взимку прищепа може загинути. На зиму на літні прищепи одягаю непрозору кульку (з-під молока, чорну з середини).

Л.С.Шугін,
пров. Куряжанський, 18, кв.2, Харків, 61098

Служба взаємодопомоги

Відрегулюйте запальник і утепліть димар

Шановна редакціє! Вирішив відповісти на запитання А.Д.Васильківа з Вінницької області ("ДСГ" № 2, 2003 р.), оскільки вважаю, що моя відповідь може стати в пригоді багатьом, бо така "халепа" з опаленням є майже в кожній хаті, де нещодавно проведено газ. У багатьох виникають запитання: чому конденсується волога і що робити? Ті з моїх односельчан, хто дослухався до моїх порад, зараз мені дякують і проблем не мають

Чому ж мокріє димар і як цього позбутися? Не поспішайте у всьому звинувачувати пічника. Давайте разом поміркуємо, що відбувається. Ось ви вмикаєте газ і, прогрівши приміщення (з метою економії газу, а відтак і своїх грошей), переводите напівавтомат газового пристрою на запальник. А що ж відбувається в цей час у димоходах? Вони були холодні, і коли стало надходити тепле повітря, то на внутрішній поверхні димоходів почала конденсуватися вода. Згадаймо ще зі шкільної програми, в чому полягає процес горіння газу:

Чим теплішим буде димохід (повне горіння), тим більше води викидається в атмосферу у вигляді пари. І навпаки: чим він холодніший, тим більше водяної пари конденсується на його внутрішній поверхні. Порівняймо: ось ви дмухнули на холодне скло і на його поверхні конденсується пара. Якщо ж скло тепле, то пара видихнутого повітря надходить в атмосферу. Отже, працюючи на запальнику (економне горіння), ви майже всю пару конденсуєте в димоході.

Що ж робити? Треба відрегулювати напівавтоматику так, щоб ваші димоходи достатньо прогрівалися. Якщо, наприклад, у вас водяне опалення, то вода має прогріватися до температури 80—85°С. Пам'ятайте: надмірна економія на газові обертається перевитратами на ремонт.

Тепер про те, як усунути руді плями, коли вони з'явилися. Якщо димохід був дуже мокрий, то сажа з водою рано чи пізно проступить через стелю в помешкання. Усунути її непросто, не допомагає ні купоросіння, ні побілка клейовою фарбою. Та вихід все ж є. Ось що я пропоную. Зріжте тонкий (1,5—2 см) шар глини на стелі, чи одбийте штукатурку, не змочуючи водою. Після цього змажте тоненько (1—3 мм) свіжим коров'яком і дайте добре просохнути. Потім нанесіть покривний шар штукатурки (сохнутиме вона дуже довго, бо шар коров'яку не пропускає вологу). Такий ремонт обійдеться найдешевше і дасть змогу назавжди позбутися плями на стелі.

Цим же способом можна скористатися, якщо в якомусь місці від дощу протікала покрівля і на стелі утворилася бура пляма. Втім, у цьому випадку може зарадити глибоке купоросіння з наступним нанесенням клейової фарби.

Щодо димоходу: якщо він дуже мокріє (цегла просякнута чорнотою) — перекладіть його з нової цегли.

На все добре і нехай допоможе вам Господь.

А.П.Шинкаренко,
п/в Червоні Квіти, Кобеляцький р-н,
Полтавська обл., 39231

Від редакції: *Друкуючи лист читача з Вінниччини про конденсацію вологи в димарі, ми не сподівалися, що надійде стільки листів з порадами, як цьому запобігти. Всім вдячні. Конкретні й ділові листи неодмінно надрукуємо. А найголовніше хочемо підкреслити ось що. Добре, що люди відгукуються на чужу біду, на негаразди, які трапляються у кожного. І подають руку допомоги. До того ж безкорисливо. У цьому наша міць і це вселяє надію, що можемо здолати будь-які труднощі.*

Надрукуйте схему газового опалювача

Шановна редакціє!

Ваш журнал друкує багато цікавого і корисного. Тому вирішила звернутися по допомогу.

Свій будинок я опалюю дровами і вугіллям. Це недешево, а до того ж і бруду від палива завжди чимало. Проте я бачила у сусідів і знайомих невеликі пристрої для опалювання житла газом, які вмонтовують у стіну, роблячи витяжку у димохід від звичайної пічки. Стіна при цьому нагрівається, і тепло тримається довго. Що й казати, в такому будинку завжди буде затишно, тепло і чисто. Магістрального газопроводу поблизу нас немає, але опалювати можна зрідженим газом з балона.

Чи не могли б ви надрукувати в журналі схему виготовлення такого пристрою. У нашому місті є одна фірма, яка займається їх продажем. Але це "задоволення" коштує 650 гривень. Чесно кажучи, мені сплатити таку суму не під силу.

Я порахувала, що встановлення подібного обігрівача економічно вигідне. Опалювання мені коштуватиме дешевше, ніж зараз дровами і вугіллям.

Сподіваюсь на вашу допомогу.

Айгуль Насурдинова,
вул. Чапаєва, 16, селище Комишани
м. Херсон, 73490

ЖИТЛО ДЛЯ КРОЛИКІВ

У присадибних господарствах кролівники-аматори застосовують різні системи утримання кроликів. Донедавна практикувалося безкліткове утримання на огороджених ділянках із примітивними спорудами. За вільного утримання всю територію, де знаходились звірки, огороджували дротяною сіткою висотою близько 1,5 м, при цьому її заглиблювали на 25—30 см. Практикою доведено, що вільне утримання нерентабельне і призводить до втрати кроликів.

Кролівники віддають перевагу утримуванню кроликів на відкритому повітрі, але в клітках. Це дає можливість забезпечити гарний догляд. Застосовують і комбіноване утримання: до настання холодів — у клітках на відкритій території, а за сильних морозів — у крільчатнику. Утримування кроликів у клітках на відкритому повітрі сприяє поліпшенню якості їхнього волосяного покриву, підвищенню стійкості організму до захворювань.

Клітки виготовляють з фанери, дерева, шиферу, цегли, саману, жерсті і т.д. Загальним є те, що клітки, як правило, мають дерев'яну основу і сітчасту передню стінку та дверцята. При утримуванні кроликів у пристосованих приміщеннях тільки гніздо і маточник виготовляють з дощок, планок, ДСП, а інші частини — із сітки. Не завжди кролівники можуть придбати металеву сітку, тож багато хто навчився виготовляти її в домашніх умовах. Технологія ця досить проста.

Щоб зробити сітку, беруть плаский брусок шириною, рівною розміру майбутнього вічка, товщиною — трохи більше використовуваного дроту. На брусок намотують щільними рядами дріт, потім знімають його з бруска і кожен виток розгинають під кутом 90° до попереднього. Так заготовляють майбутню сітку. І зрештою, обертаючи "змійку", зчіплюють її ланки з ланками іншої заготівлі й одержують сітчасте полотно потрібного розміру (рис. 1).

У присадибних господарствах кролівники утримують дорослих кроликів і молодняк на траві, використовуючи клітку-саджалку (рис. 2). Довжина, ширина і висота її — по 2 м. Каркас клітки-саджалки монтується з дерев'яних брусків. Приблизно третину саджалки з усіх боків оббивають дошками, щоб тварини могли сховатися від дощу і спеки. У цій же частині влаштовують дверцята, іншу обтягують металевою сіткою. Після того, як кролики з'їдають траву, саджалку переносять в інше місце.

Рис. 1. Схема виготовлення металевої сітки

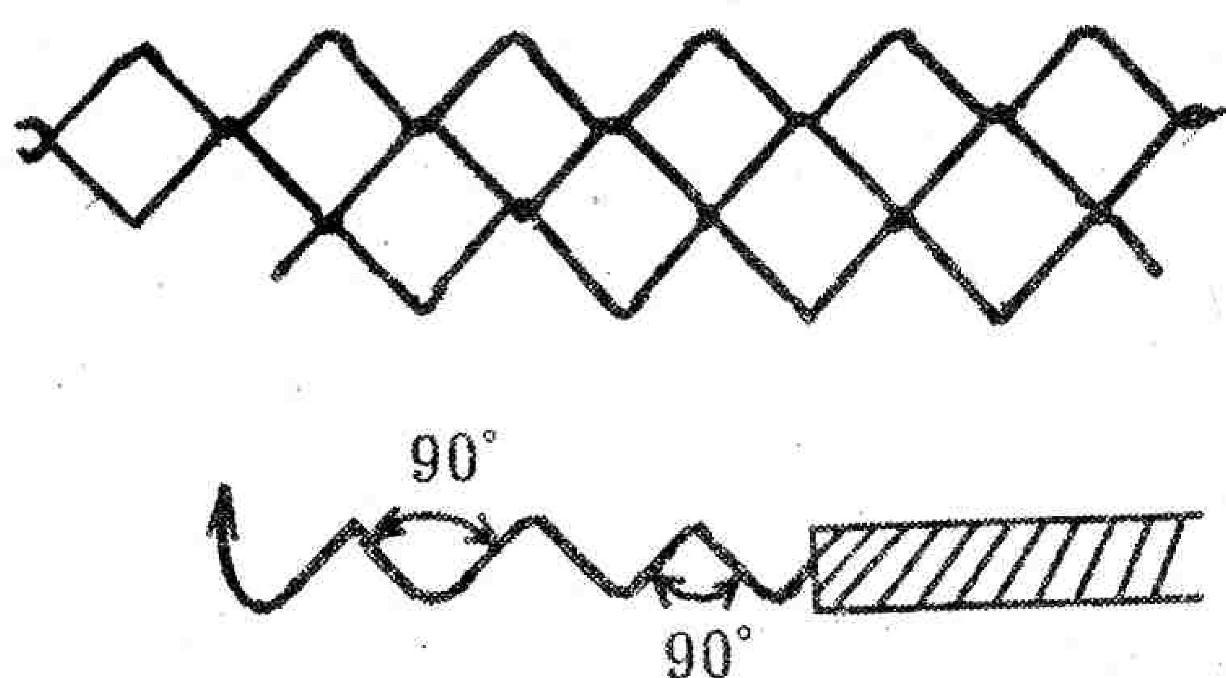
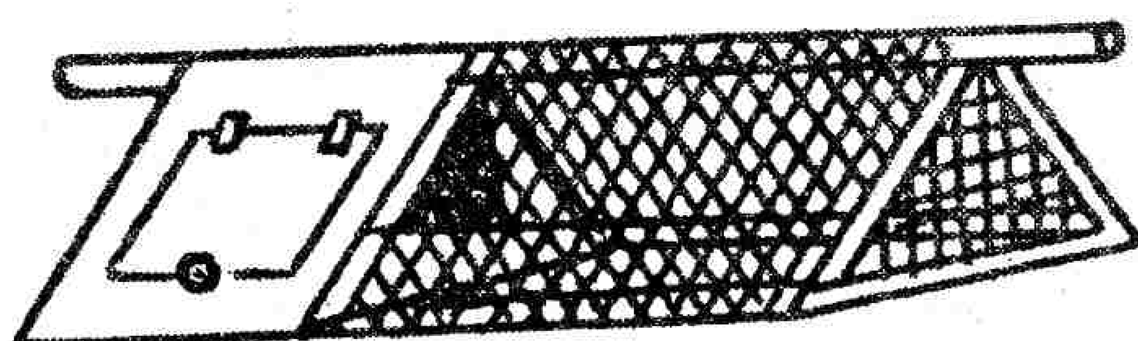

Рис. 2. Клітка-саджалка.

Найпростіші клітки можна виготовити з тарних ящиків, прилаштувавши зверху сітчасті кришки на петлях. Непогане житло для кроликів виходить із старих діжок. Діжки складають в один ряд на балки, підняті на висоту 70—80 см від землі, інколи в два яруси, як показано на рис. 3.

Найчастіше клітки роблять блоками (не менше двох), що дає змогу економно використовувати будівельний матеріал. Між клітками в блоці замість перегородок влаштовують ясла для сіна і трави. Ясла роблять з металевої сітки з вічками 30х30 мм або з металевих прутиків, які встановлюють вертикально на відстані 3 см один від одного.

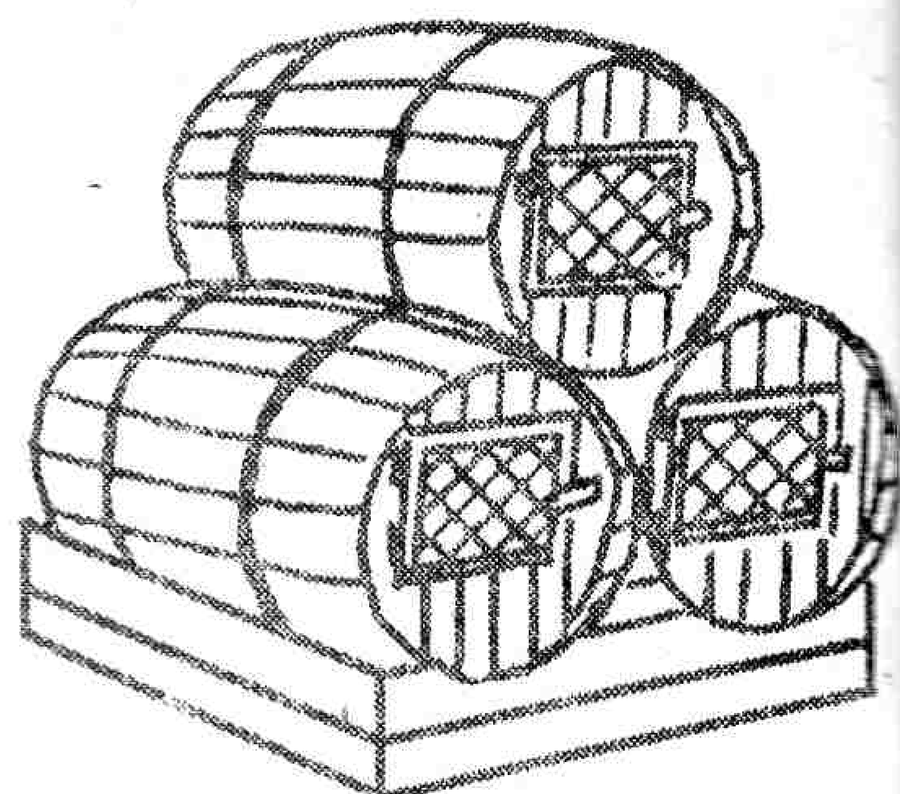

Рис. 3. Використання діжок для утримання кроликів.

Найпоширеніша клітка з постійним гніздовим відділенням (рис. 4). Всередині клітки ставлять легку перегородку з лазом, що відокремлює гніздове відділення від кормового. Підлогу влаштовують з нахилом близько 5°, щоб вільно стікала сеча.

У гніздовому відділенні підлогу роблять суцільною з дощок, а в кормовому — з оцинкованої металевої сітки, щоб послід не накопичувався, а провалювався у вічка сітки. Здебільшого використовують сітку з вічками 18х20 мм. Підлогу можна влаштувати і з дерев'яних рейок товщиною 12—16 мм з округлими краями. Коли холодно, у таких клітках підлогу необхідно утеплювати підстилкою із соломи, а сітчасті двері закривати дошками чи солом'яними матами.

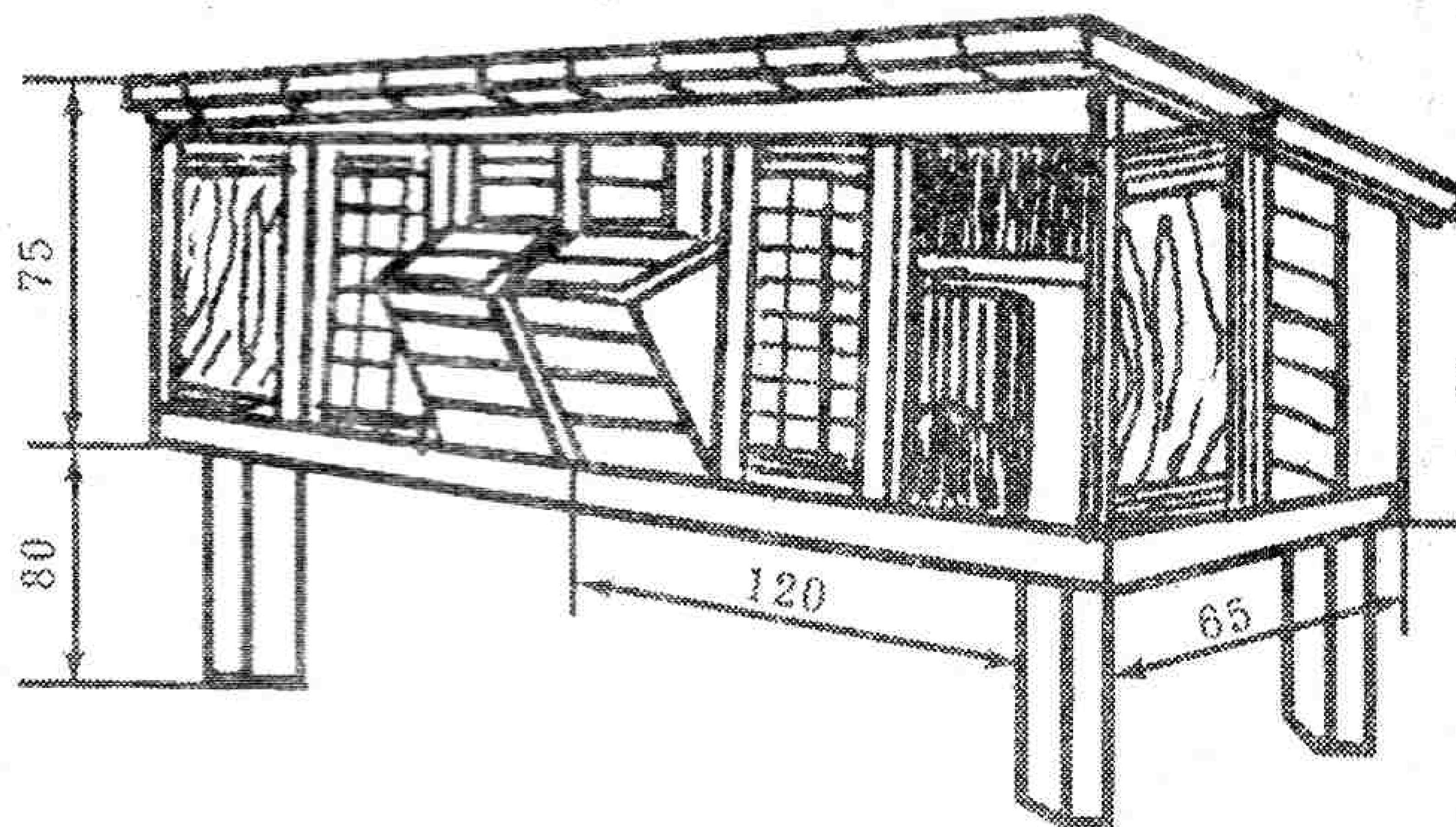

Рис. 4. Клітка для дорослих кролів.

Кроленят, відсаджених від самок, зручно утримувати в групових клітках (рис. 5), у яких дах, задня й бічна стінки — дерев'яні, а підлога і передня стінка затягнуті металевою сіткою. Дах клітки односхилий, але обов'язково з напусками 15—20 см над передньою і задньою стінками.

Для обслуговування кроликів у клітках необхідно мати відповідний інвентар: годівниці, ясла, напувалки, маточники тощо (рис. 6).

Крільчатники для зимово-осіннього періоду бувають трьох типів: дерев'яні, збірно-щитові та цегляно-дерев'яні. Перший варіант передбачає дерев'яний каркас із двобічним обшиванням дошками; 2-й — стіни з дерев'яних щитів; 3-й — цегляні лише стіни, а все інше — з

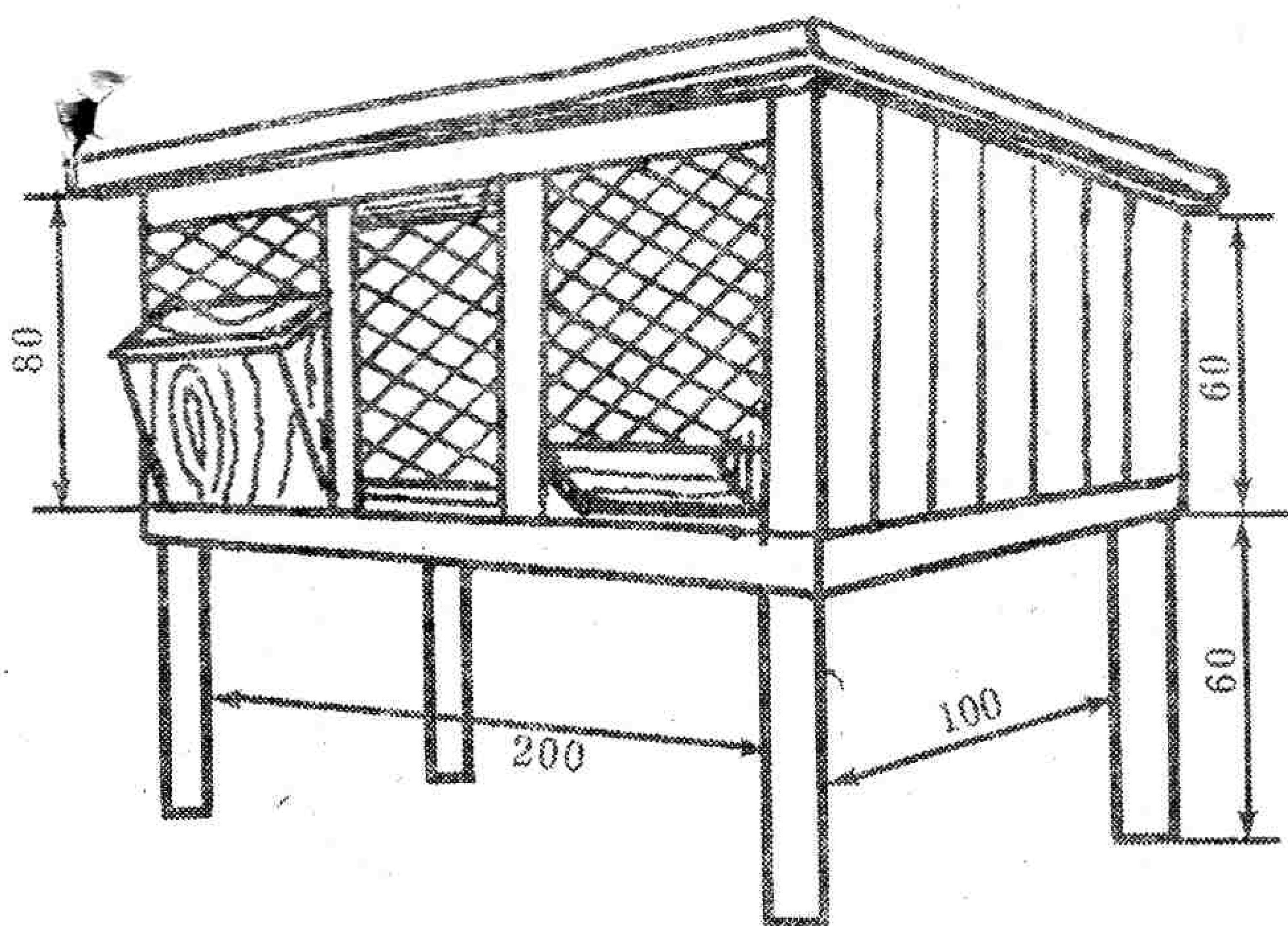

Рис. 5. Клітка для групового утримання молодняка

дерева. Всередині білять. Покрівлю влаштовують з азбестоцементних плит, покладених на дерев'яні лати. Підлога — цементно-піщана. Коли достатньо будівельних матеріалів, до крільчатника можна прибудувати кормокухню, на горищі якої зберігають сіно, грубий гілковий корм.

Щоб кролики нормально росли і розвивалися, дуже важливо створити їм оптимальні чи близькі до них параметри мікроклімату. Температура повітря повинна бути 14—16°С, а відносна вологість повітря 60—75%. Різкі коливання температури повітря викликають у звірків дискомфорт, а протяги є причиною масових простудних

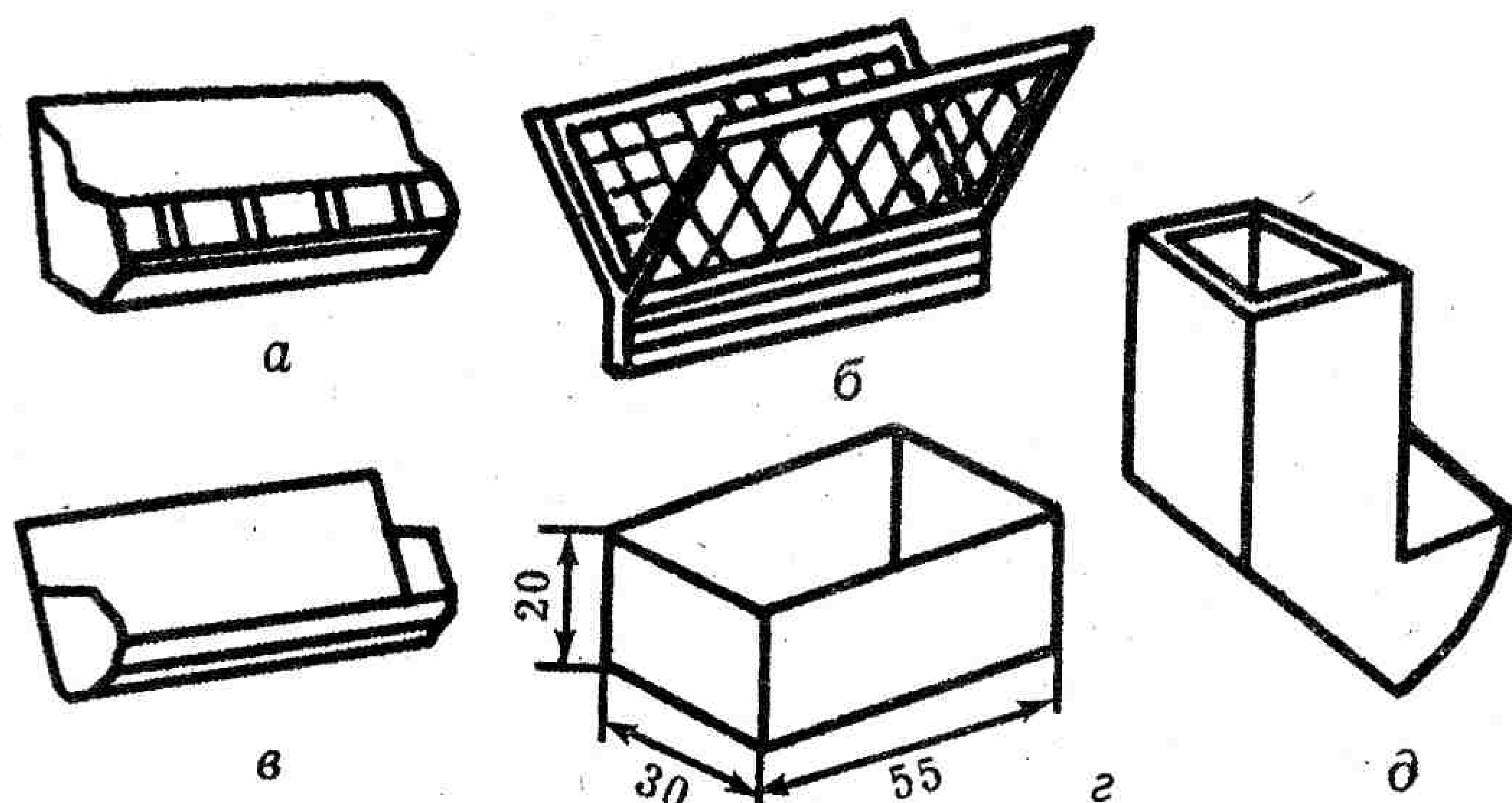

Рис. 6. Інвентар для утримання кроликів: а — годівниця; б — ясла; в — напувалка; г — маточник; д — бункерна годівниця.

захворювань. Швидкість руху повітря в приміщенні не повинна перевищувати 0,3 м/с, інакше виникають протяги і в повітрі збільшується вміст пилових часток пуху, що викликають подразнення верхніх дихальних шляхів.

У процесі життєдіяльності кролики під час дихання виділяють близько 4% вуглекислого газу. Частина органічних речовин сечі і калу розкладається, утворюючи шкідливі гази. Особливу небезпеку при цьому становить аміак, надмірна концентрація якого може призвести до загибелі тварин. Тож обов'язково треба подумати про вентиляцію в крільчатнику.

Крім того, на організм кроликів, їхній ріст і розвиток, на відтворювальну здатність і якість хутра впливає світловий режим. Тривалість світлового дня повинна бути не менше 16—18 годин, а освітленість — 50—70 люксів для дорослих кроликів і 25 люксів — для молодняка. У крільчатнику обов'язково повинне бути вікно, щоб проникало сонячне світло і свіже повітря при провітрюванні. Освітленість кліток можна визначити за світловим коефіцієнтом (відношення площі вікон до площі підлоги), що має становити 1:10—1:13.

Запитання - відповідь

Визначаємо якість

Хотів би знати, як можна швидко визначити якість найпоширеніших будівельних матеріалів, не вдаючись до спеціальних аналізів у лабораторії.

К.Осипченко,
с. Росава,
Ставищенський р-н,
Київська обл.

Цемент. Він вважається якісним, якщо не має ознак грудкуватості. Якщо добрий цемент взяти в кулак і стиснути, то він зразу ж "витече" (просиплеться) крізь пальці. Коли ж у руці залишаться дрібні шматочки, це означає, що почався процес грудкування, такий цемент має знижену активність.

Цегла. Блідо-рожевий або коричнюватий колір цегли свідчить про недопал. Така цегла нетривка, дуже вбирає воду. Застосовується там, де вона не піддається дії атмосферних опадів. Червона цегла — нормально обпалена, тверда і міцна, мало вбирає воду, при ударі видає чистий звук. Така цегла добре обтесується. Використовується для кладки стін, печей, камінів.

Цегла темно-бурого кольору, так званий залізняк, дуже тверда, майже не вбирає воду і тому погано в'яжеться з розчином. Вона стійка до сирості й морозу. Застосовують для кладки фундаменту.

Камінь бутовий. Якість його визначається ударом молотка: лункий звук йде від буту доброї якості, глухий — при наявності домішок глини та інших порід. Бутовий камінь низьких марок від удару молотком розбивається в щебінь. Якщо шматки після насичення їх водою розбиваються на частини, то камінь вважається не придатним для кладки.

Шлак паливний, котельний. Вважається придатним для теплоізоляційного засипання і влаштування шлакоблочних стін, якщо він пролежав не менше року у підвалі (довше — краще, з нього будуть змиті й вивітрені шкідливі домішки). Кращим вважається паливний шлак з котелень. Для заповнення каркасно-засипних стін слід застосовувати просіяний шлак, без домішок попелу, землі, камінців, іншого сміття.

Шифер азбестоцементний. Для перевірки із стосу беруть третій лист зверху. Сухий лист хвилястого шиферу, покладений на рівну основу, витримує вагу людини й не руйнується.

Покрівельна сталь (залізо). Слід звернути увагу на іржу. Її можна зняти 5—10-відсотковим розчином технічної соляної кислоти з наступним ретельним промиванням водою і просушуванням. (Дотримуватися правил безпеки).

Глина. Якість глини залежить від її жирності. Це перевіряють розтиранням пальцями, у жирній глині не відчувається пісок. Ще один метод: глина розкачується у руці джгутиком завтовшки 1,5—2 см, завдовжки 15—20 см, розтягується і дає рівний розрив. Глина середньої пластичності витягується плавно, обривається, коли товщина в місці розриву досягне 15—20 відсотків первісного діаметра. А джгутик з пластичної глини витягується плавно, поступово стоншуючись, у місці розриву утворює гострі кінці.

Вибираємо мотоблок свідомо і зі знанням справи

Тема міні-техніки, як і раніше, залишається вкрай актуальною. Нам пишуть, телефонують з приводу придбання мотоблоків, функціональних можливостей цієї техніки, цін тощо. Усвідомлюючи, що проблема вибору лишається найбільш актуальною, ми публікуємо чергову аналітичну статтю інженера-конструктора Бориса Степановича Крячека, в якій він докладно розповідає, як не помилитися, купуючи мотоблок. Нагадаємо читачам, що у попередній публікації (див. "Дім, сад, город", № 4, 2003 р.) можна ознайомитися з технічними характеристиками найпоширеніших мотоблоків, які можна придбати в Україні.

Не дивно, що у багатьох потенційних покупців вимоги до мотоблока, який вони бажають придбати, дуже розпливчасті. І це зрозуміло — адже міні-техніка на наших полях з'явилася від сили півтора — два десятка років тому. Міні-трактори землероби знають набагато краще, ніж мотоблоки, адже їхнє виробництво продовжується більш тривалий час. Тож часто покупці самі не знають, яку міні-техніку вони хочуть придбати. Завдання журналістів, авторів "Дому, саду, городу" — надати необхідну кількість інформації, щоб кожен бажаючий робив свій вибір свідомо і зі знанням справи.

Головна і стратегічна помилка покупців при виборі мотоблока — невірна постановка завдання. Треба чітко вирішити для себе, які трудомісткі операції цим мотоблоком ви будете виконувати на своїй присадибній ділянці. Передусім необхідно скласти перелік робіт, які ви збираєтеся виконувати вручну, а для яких — потрібна техніка. А ще зробіть точні підрахунки за трьома позиціями: Робота — Час — Гроші. Городники, як правило, чомусь пам'ятають лише про оранку городу і копання картоплі, і цим відразу втрачають орієнтацією під час вибору. А між тим варто нагадати, що для виконання всього комплексу агротехнічних робіт потрібна різна техніка:

- для ефективної відвальної оранки плугом вам потрібен хоча б міні-трактор або двоколісний важкий мотоблок з потужністю двигуна 7—8 к.с.;
- для оранки (розпушування) фрезами на глибину до 15 см придатний практично будь-який мотоблок, тут важливе лише відношення потужності двигуна до ширини обробітку;
- для успішного копання коренеплодів треба мати середній мотоблок з потужністю двигуна 3—5 к.с. (краще 5).

Отже, придбавши середній або важкий мотоблок, ви без проблем зможете орати ділянку і викопувати картоплю та коренеплоди. Цим, безперечно, полегшите собі роботу. І все ж...

Це так думають і роблять недосвідчені городники. А розсудливий господар знає, що ділянку ще треба полоти, і не раз, а ці мотоблоки не призначені для прополювання, тому що мають невеликі оберти обертання фрез, призначених для просапних робіт. Фрези на цих мотоблоках не підрізують, а тільки мнуть бур'яни.

Ви спробуєте застосувати мотоблок середнього (масою від 45 до 70 кг) чи важкого (понад 70 кг) класу для проведення агротехнічних робіт з догляду за рослинами (прополювання, розпушування верхньої ґрунтової кірки, міжрядне розпушування) і, звичайно, засмутитесь. Застосовувати такі машини для цих операцій вкрай неефективно. Важко фізично керувати мотоблоком, якщо він важить хоча б 20 кілограмів, а при керуванні середніми чи важкими мотоблоками доведеться, як говориться, добряче попотіти.

Давайте спробуємо детально розібратися, які ж результати ви матимете, придбавши для господарства середній або важкий мотоблок.

По-перше, при роботі в міжряддях (прополювання, розпушування) під масою машини фрези глибоко заглиблюються в землю, мотоблок заривається. Витримати хоч який-небудь режим стабільної глибини неможливо. Доведеться докладати величезних зусиль, проходячи з однією парою фрез у міжряддях і намагаючись триматися не ближче 10—15 см від стебел, щоб не пошкодити корені.

По-друге, середній і важкі мотоблоки в принципі, дуже важко втримати у міжрядді, вони мають властивість завалюватися, а їхні чотиритактні двигуни при нахилах понад 15 — 20° — глухнуть.

По-третє, як зазначалося вище, частота обертання фрез у таких машин 110 — 130 обертів на хвилину, що недостатньо для знищення бур'янів, а відтак і прополювання буде неякісним.

По-четверте, роботи по догляду за рослинами, як правило, виконують жінки, а мотоблоки купують чоловіки, зовсім не думаючи, що жінці дуже важко керувати мотоблоком масою 20 кг і більше. Здійснити прополювання важким і середнім мотоблоком не під силу навіть багатьом чоловікам.

Як наслідок, купивши середній чи важкий мотоблок, ви зрозумієте, що зовсім забули, що полоти треба не лише в міжряддях, а й навколо овочів, навколо дерев, кущів, треба мати можливість переміщувати мотоблок при роботі у будь-якому напрямку (а ви купили середній, а ще гірше важкий мотоблок навіть без зворотного ходу, тобто потрібна велика фізична сила).

А володарям невеликих дачних ділянок і заміських будинків також недоцільно купувати жоден з легких, середніх чи важких мотоблоків, оскільки така техніка буде просто зайвою.

Проаналізувавши ситуацію, ви неминуче поставите запитання: який же вихід? Найкраще, ясна річ, мати для роботи на власній ділянці мотоблоки різних класів: і важкі, і середні, й легкі. Тобто для кожної конкретної операції — відповідна техніка. Але це дуже дороге задоволення. Далеко не кожен господар має можливість купити хоча б один мотоблок. На чому міг би зупинити свій вибір, скажімо, середньостатистичний городник чи дачник? Виходячи знову ж таки з робіт, які належить виконувати, можемо констатувати, що найбільше часу, зусиль і фізичної праці треба для догляду за рослинами у період між висаджуванням і збиранням. А для цього цілком підійдуть невеликі компактні мотоблоки надлегкого класу масою 10—15 кг. Вони оснащені тонкими гартованими

фрезами, виконаними у вигляді сап. Частота обертання фрез регулюється від 140 до 280 обертів за хвилину. Саме така швидкість і форма фрез забезпечують якісне знищення бур'янів. Надлегкі малогабаритні (масою 10—15 кг) мотоблоки не закривають собою міжряддя, можуть проходити на зовсім незначній глибині — 1—3 см і на мінімальній (1—2 см) відстані від стебел рослин. До того ж швидкість проходу по міжряддю під час прополювання та підгортання значно вища, ніж в інших мотоблоків.

Надлегкі мотоблоки є універсальними і можуть виконувати всі трудомісткі операції, які зараз садівники, городники, дачники, власники заміських будинків і дач, роблять за допомогою сапи і лопати. Ці мотоблоки можна використовувати впродовж усього сезону — від весняної оранки до нарізування борозен для снігозатримання.

Надлегкими мотоблоками можна орати на глибину понад 20 см, розпушувати ґрунт, прополювати, поверхнево розпушувати і культивувати землю на глибину від 1 см. Тонкі гартовані фрези забезпечують високу якість усіх операцій. З будь-яким ґрунтом (навіть кам'янистим), бур'яном чи навіть цілиною ці мотоблоки впораються; вони успішно працюють як на овочевих ділянках, так і навколо дерев, кущів на відстані близько 1 см від рослин, не пошкоджуючи коренів. А ще вони підсапують, нарізують борозни, роблять аерацію, можуть працювати як граблі і т.д. Ці мотоблоки працюють у будь-якому положенні, тому що оснащені двигунами, які працюють при будь-яких кутах нахилу. Це дає змогу здійснювати прополювання з перемінною глибиною: нульовою поблизу стебла рослини і заданою на протилежному кінці фрези. Без кутових нахилів ефективно прополоти різні культури дуже важко.

Треба відзначити, що чотиритактні двигуни в мотоблоках легкого, середнього та важкого класів не можуть працювати при кутах нахилу понад 15 — 20°С: різко погіршується змащування і протягом декількох годин такої експлуатації вони виходять з ладу. Такий мотоблок не підлягає гарантійному ремонту, тому що користувачем порушені правила експлуатації. Тож досить часто спроба застосувати ці мотоблоки для прополювання, яке практично неможливе без кутових нахилів мотоблока, закінчиться дорогим ремонтом.

А між тим, як уже зазначалося, надлегкі мотоблоки можуть працювати під будь-яким кутом нахилу. А ще вони риють ями і канави, виконують роботи з формування рельєфу місцевості і т.д.. Надлегкі мотоблоки застосовують й у великих фермерських господарствах (для догляду впродовж сезону за сортовими культурами, особливо для прополювання і підготовки грядок). Автоматична відцентрова муфта зчеплення в таких мотоблоках максимально спрощує керування ними. Ручка газу — єдиний орган керування приводить в обертання і зупиняє фрези, а також регулює частоту їхнього обертання.

І найголовніше — ними легко керувати жінкам, людям похилого віку і навіть дітям !

Втім, не поспішайте з висновками!

Ви не зможете надлегким мотоблоком викопати овочі, використовувати його для транспортування вантажного візка або як трактор для оранки гектара землі. Він для цього і не призначений.

Тому радимо:

- спочатку визначтеся, якого класу вам необхідний мотоблок: надлегкий, легкий, середній чи важкий;
- які роботи він повинен виконувати;
- хто буде на ньому працювати.

І тільки потім, визначившись щодо класу мотоблока, вибирайте кращий з існуючих на ринку мотоблоків саме в цьому, обраному вами класі.

Отут вже дивіться, який у нього двигун, яка трансмісія, яка муфта зчеплення, хто виробник і т.д. Інакше може виявитися, що навіть після придбання найдосконалішого мотоблока, невідповідного для вас класу, неминуче будете розчаровані.

Згадаймо слова однієї великої людини: "Якщо ви чітко окреслили завдання, яке маєте вирішити, вважайте, що наполовину ви його вже виконали". Тож обирайте міні-техніку зважено і розсудливо. Вдалих вам покупок.

Б. Крячек,
інженер-конструктор

Рубрику веде І.Миронець, канд. юр. наук

Термін права спадкоємця на спадщину

Ще в 1989 р. я продала в селищі будинок А.С.Зеленській, котра п'ять років тому померла, а будинок в інвентарному бюро до цього часу вважається за нею. Ніхто не прийняв спадщини, хоча є дочка і онук, котрі мешкають у місті.

На жаль, цей будинок невдовзі згорів і на його місці руйновище, а земельна ділянка занедбана. Я звернулася до райдержадміністрації з проханням придбати цю земельну ділянку, на що мені відповіли, що на дану земельну ділянку є спадкоємці.

Тому прошу пояснити мені таке питання:

Який термін триває право спадкоємців на успадкування спадкоємцями спадщини, якщо вона не успадкована протягом п'яти років?

Земельна ділянка занедбана, за неї ніхто не платить податків, а спадкоємці, взагалі, можуть не виявити бажання нею користуватися, то кому це на користь?

***О.Чернецька**, м. Одеса*

Спадщина відкривається з дня смерті спадкодавця.

У зв'язку з відкриттям спадщини у спадкоємців виникає право на спадкування.

Прийняття спадщини — це не обов'язок, а лише право спадкоємця.

Для прийняття спадщини спадкоємець повинен подати відповідну заяву до нотаріальної контори за місцем відкриття спадщини або фактично вступити в управління чи володіння спадковим майном.

Дії, що свідчать про намір прийняття спадщини, повинні бути вчинені протягом шести місяців з дня відкриття спадщини (смерті спадкодавця).

Спадкоємець за законом або по заповіту може відмовитися від спадщини протягом шести місяців з дня відкриття спадщини.

Таким, що відмовився від спадщини, вважається спадкоємець, який не здійснив жодної дії, яка б свідчила про прийняття спадщини (ст. 553 Цивільного кодексу України).

У випадку, коли спадкоємець (спадкоємці) протягом шести місяців не прийняв спадщини чи відмовився від неї, спадкове майно за правом спадкоємства переходить до держави (ст. 555 Цивільного кодексу України).

Розпорядження землями територіальних громад, передача земельних ділянок комунальної власності у власність громадян належить до повноваження місцевих рад (ст. 12 Земельного кодексу України).

Чи належить мені батьківський пай?

Живу в місті. Мій батько мешкав у селі. Після його смерті мені дісталася його спадщина: будинок і город.

Земельного сертифікату я не отримав, оскільки розпаювання земель у господарстві відбулося після батькової смерті.

Запитання: чи належить мені батьківський земельний пай?

***В.Висоцький**, м. Київ*

Право на земельну частку (пай) мають лише члени сільськогосподарського підприємства, які на час паювання землі працювали в ньому, а також пенсіонери, які раніше працювали у цьому господарстві і на час паювання землі залишалися його членами.

Тривалість (стаж) праці у господарстві значення не має.

Як видно з листа, Ваш батько вибув із сільськогосподарської артілі ім. Ілліча у 1982 р. і не одержав земельної частки (паю) тому, що тоді ще паювання не проводилося.

Потім він працював до 1993 року в райкомунгоспі, яке не володіло землею, що підлягає паюванню.

Паювання земель колективних сільськогосподарських підприємств в Україні розпочалося з 1996 року, коли було прийнято Указ Президента України "Про порядок паювання земель, переданих у колективну власність сільськогосподарським підприємствам і організаціям" від 8 серпня 1995 року, яким врегульовано питання паювання земель сільськогосподарського призначення.

Різновиди господарських земельних ділянок

Питання, які хочу винести на сторінки "ДСГ" в рубрику "Юридичні консультації", напевно, цікавлять не тільки мене.

Отже, яка відмінність між приватизованою земельною ділянкою і ділянкою, що надається під забудову та для її обслуговування, а також для ведення підсобного господарства.

Чи може місцева влада вилучити на свою користь частину землі із землі господаря-власника? І чи в такому разі передбачена законом компенсація господарю за вилучену його землю? А, може, в такому випадку законом передбачено викуп владою землі в господаря?

Чи обкладається податком приватизована ділянка пенсіонера? Якщо так, то в яких розмірах?

***В.Лизогубов**, Харківська обл.*

Земельний кодекс України передбачає види земельних ділянок і їхні розміри, які можуть передаватися безоплатно у власність громадян (ст. 121 Земельного кодексу України).

Для ведення особистого селянського гсподарства громадянин може одержати у власність безкоштовно земельну ділянку розміром не більше 2 га, для будівництва й обслуговування житлового будинку, господарських будівель та споруд (присадибна ділянка) в селах — не більше 0,25 га, у селищах — не більше 0,15 га, у містах — не більше 0,10 га.

Щодо власності вказані земельні ділянки відрізняються за розміром.

Земельна ділянка для ведення особистого селянського господарства новим Земельним кодексом передбачена вперше. Зараз розробляється нормативний акт, який визначить правовий статус цієї земельної ділянки.

До повноважень сільських, селищних, міських рад у галузі земельних відносин згідно із Земельним кодексом України (ст. 12) серед інших повноважень належить також право викупу земельних ділянок, які перебувають у власності громадян для суспільних потреб відповідних територіальних громад сіл, селищ, міст.

Суспільними потребами можуть бути: будівництво чи розширення доріг, створення чи розширення майданів відпочинку, скверів, території місцевого ринку, кладовищ тощо, які необхідні для поліпшення обслуговування населення.

Викуп земельної ділянки здійснюється за згодою її власника. Вартість земельної ділянки встановлюється відповідно до грошової оцінки земель, що здійснюється за спеціальною методикою, затвердженою Кабінетом міністрів України.

Власник земельної ділянки повинен бути попереджений про проведення викупу не пізніше ніж за рік.

Якщо власник земельної ділянки не згоден з викупною вартістю землі, питання розв'язується у судовому порядку.

Власнику може бути запропоновано земельну ділянку і в іншому місці населеного пункту, в тому числі і за рахунок земельного резерву.

В процесі викупу земельної ділянки розв'язується також питання компенсації вартості будівель та споруд і багаторічних насаджень, що знаходяться на земельній ділянці, що підлягає викупу.

Використання землі в Україні є платним. Плата за землю справляється у вигляді земельного податку або орендної плати.

Суб'єктом плати за землю є земельна ділянка, що перебуває у власності або користуванні, у тому числі на умовах оренди.

Розмір земельного податку встановлюється залежно від результатів господарської діяльності власника землі чи землекористувача.

Розмір орендної плати визначається угодою оренди земельної ділянки.

Відповідно до Закону України "Про плату за землю" від 3 липня 1992 року від земельного податку звільняються у межах граничних норм землекористування, встановлених Земельним кодексом інваліди I і II груп, громадяни, які виховують трьох і більше дітей, громадяни, члени сімей яких проходять строкову військову службу, пенсіонери, а також інші особи, котрі користуються пільгами відповідно до закону "Про статус ветеранів війни, гарантій їхнього соціального захисту", громадяни, яким у встановленому законом порядку видано посвідчення про те, що вони постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи.

Чи можна взяти в оренду ставок?

Після смерті матері в спадщину перейшла земельна ділянка. Частину городу затоплює ставок.

Запитання: чи можу приватизувати те, що дісталося мені у спадщину?

Чи можу взяти в оренду ставок, а потім власними силами впорядкувати його береги, аби вода далі не затоплювала город?

***В.Майданик**, Кіровоградська обл.*

За переходу права власності на будівлю і споруду право власності на земельну ділянку або її частину може переходити на підставі цивільно-правових угод, а право користування — на підставі договору оренди (ст. 120 Земельного кодексу України).

Якщо земельна ділянка, що обслуговує будівлю, попереднім власником була приватизована і перебуває в користуванні нового власника, вона може бути приватизована в розмірі, визначеному ст. 121 Земельного кодексу України залежно від цільового призначення даної ділянки, а саме: для ведення особистого селянського господарства — не більше 2,0 гектара; для будівництва і обслуговування житлового будинку, господарських будівель та споруд (присадибна ділянка) у селах — не більше 0,25 гектара, в селищах — не більше 0,5 гектара, у містах — не більше 0,10 гектара.

Понад норму безоплатної приватизації додаткова ділянка може бути одержана в користування на умовах оренди.

Якщо заболочена частина входить до земельної ділянки, її власник не тільки може, а й повинен вжити заходів до її осушення з метою підвищення родючості грунту, збереження корисних властивостей землі, в тому числі і шляхом зміцнення берегів, що входить до землеволодіння.

Поліпшення земельної ділянки, що примикає до землеволодіння власника може здійснюватися за погодження і допомогою місцевої ради на визначених умовах за домовленістю.

Ставок, що перебуває у комунальній власності населеного пункту, може бути переданий в оренду за окремим рішенням місцевої ради, як підприємству, так і громадянину.

Справу може полагодити сільськогосподарське підприємство

Чоловікова мама хворіла й ми переїхали жити на постійно до села. Мама померла. Перед смертю всю спадщину вона заповіла синові, тобто моєму чоловікові.

Чоловік пішов працювати до колгоспу, але заяви не подавав. Після двох років роботи його прийняли до членів колгоспу.

У 1995 році колгосп розформувався. Чоловік залишився без роботи. Йому видали трудову книжку, в якій було два записи. Один, що на роботу прийняли, а другий, що його виведено із членів господарства. Але заяву про звільнення чоловік не писав.

Ми з чоловіком пенсіонери. А чоловік мій ще й інвалід праці.

Отже, моє запитання до юриста редакції таке: чи має право мій чоловік на земельний пай.

***Л.Пилип'юк**, Чернівецька обл.*

Згідно з чинним законодавством сільськогосподарське підприємство діє на основі статуту, який визначає порядок вступу до підприємства і припинення членства в ньому.

Право на земельну частку (пай) мають лише члени підприємства та пенсіонери, які працювали в ньому і не втратили членства.

Список-додаток до державного акта на право колективної власності на землю складається самим підприємством. Його підписує голова (керівник) сільськогосподарського підприємства і голова сільської ради.

Тому під час внесення до вказаного списку членів господарства, а також пенсіонерів, які були членами цього господарства на час видачі йому Державного акта на право власності на землю, необхідно звертатися до цих відповідальних осіб.

За виникнення спору з цього приводу питання може бути розв'язане в судовому порядку.

Отже, якщо Ваш чоловік був членом колективного сільськогосподарського підприємства на час видачі йому Державного акта на право колективної власності на землю, він повинен бути внесений до вказаного списку і має право на земельну частку (пай).

Біодинамічний календар

СЕРПЕНЬ

Діва 31.07 (5.28) — 2 (9.48)

Минуло тільки 2 дні після народження Нового Місяця. У період зростання Місяця під знаком Діви збирають цілющі трави, особливо ті з них, які благотворно впливають на кров і шлунок. Чай з кропиви травознаї рекомендують вживати для очищення крові, а також при збільшенні підшлункової залози.

Якщо ви посіяли насіння дворічних квітів, то зараз розсаду можна пересадити на клумбу, а також посадити півонії.

Терези 2 (9.48) — 4 (13.13)

Слід пам'ятати, що в саду, який вступив у плодоношення, грунт найкраще утримувати під чорним паром, само собою зрозуміло — без бур'янів і розпушеним. Після поливу або дощу грунт, як правило, ущільнюється, його знову слід розпушити. В низинних місцях у саду грунт доцільно 3—4 роки утримувати задернілим злаковими травами, потім 2—3 роки під чорним паром. Дуже важливо в саду грунт замульчувати перегноєм, перепрілою соломою, торфокомпостом і навіть тирсою.

Скорпіон 4 (13.13) — 6 (16.11)
☽ Перша чверть Місяця — 5 (10.28)

Нині все частіше в колективних садах та нерідко й у селах не вистачає гною, щоб удобрювати сад. Ось чому практикують вирощування сидеральних культур із загортанням зеленої маси в грунт восени. Висівають такі рослини, як люпин, жито, озимий горох, озиму вику з житом, фацелію, гірчицю, зазвичай, у дощове літо.

Під знаком Скорпіона можна висіяти так звану "зимову зелень", наприклад, петрушку, шпинат.

Стрілець 6 (16.11) — 8 (19.03)

***ПГ** — Перигей,*

*☋ — Пересічення екліптики при опусканні Місяця — негативний вплив — **6 серпня.***

Кращим періодом для збирання плодів і насіння є дні зростання Місяця, тобто від Стрільця до Близнюків. Відмінно зберігаються плоди, які збирають в дні під Знаками Зодіаку — Стрільця, Овна і Лева. Несприятливими днями для збирання плодів вважаються дні в Рибах, Раку, Діві.

Якщо в липні ви ще не провели окуліровку яблуні і груші, то це можна здійснити зараз — до середини серпня.

Козеріг 8 (19.03) — 10 (22.24)

*◡ Нижня точка опускання Місяця — несприятливий час для висівання рослин — **9 серпня.***

Коли Місяць перебуває в сузір'ї Козерога, то настає його позитивний вплив на всі рослини, плід яких формується в землі, на дерева й кущі з міцною корою та з шипами на стеблі.

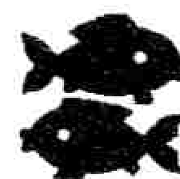
Якщо ви плануєте висадити часник, то зробіть це увечері 8 серпня.

Дехто вирощує, особливо уздовж паркану, ожину. Надто високі її гілки вкоротіть. При цьому відріжте гілки, які вже відплодоносили, тому що наступного року ягоди виростуть тільки на нових гілочках.

Водолій 10 (22.24) — 13 (3.19)
○ Повний Місяць — 12 (7.48)

У день Повного Місяця травознаї збирали лікарські рослини, зокрема ті з них, що використовувалися для наповнення подушок та матрасиків, на які садовили бавитися і укладали спати дітей.

Риби 13 (3.19) — 15 (11.01)

У дні убування Місяця найкраще прополювати грядки, знищувати бур'яни, які гальмують проростання насіння.

Якщо грунт вашого городу легкий піщаний і за вегетацію промивається на метрову глибину і більше, то доцільно влітку сад підживити азотними добривами.

Щоб помідори швидше достигали, накрийте будьчим кінці гілочок.

Овен 15 (11.01) — 17 (21.53)

Якщо у дерев під час формування крони своєчасно не вирізувати пагонів конкурентів, утворюються розвилки. У цих місцях нерідко у серпні під вагою плодів дерево розчахується. Аби цього не сталося, розвилки стягують дротом, а щоб він не врізувався в кору, під нього підкладають куски гуми чи дерев'яні планки.

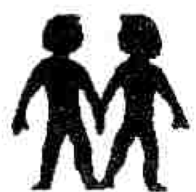
Телець 17 (21.53) — 20 (10.41)
☾ Остання чверть Місяця — 20 (3.48)

АГ** — Апогей — найбільша віддаленість від Землі — нейтральний період — **19 серпня.

— *Пересічення екліптики при опусканні Місяця — найближче до Землі — негативний вплив — **19 серпня.***

Ретельно готуються до збирання врожаю в саду й на городі, визначаючи оптимальні строки знімання плодів, забезпечують себе тарою, драбинами, плодознімачами тощо.

Можна висадити рослини, які цвітуть навесні. Цибулини закопуйте в землю на глибину, яка дорівнює трьом діаметрам таких цибулин. Найкраще це зробити у прохолодний день.

Близнюки 20 (10.41) — 22 (22.45)

Як відомо, агрономи рекомендують висаджувати суниці рано навесні та наприкінці літа — на початку осені (друга половина серпня — вересень). Якщо висадите її в ці дні під знаком Близнюків, то рослини до зими встигнуть добре вкоренитися. Звичайно ж висаджені рослини необхідно добре й регулярно поливати.

Рак 22 (22.45) — 25 (7.49)

*Найвища точка піднімання Місяця — сприятливий час для висаджування рослин — **23 серпня.***

Нерідко для безперервного надходження і під осінь вітамінної продукції на обідній стіл продовжують висівати пекінську капусту, крес-салат, кріп, шпинат. Придатні для цього звільнені від цибулі-ріпки ділянки. Настала також пора висівання багатоярусної цибулі.

Наприкінці серпня більше не потрібно поливати фруктові дерева.

Лев 25 (7.49) — 27 (13.27)

У догляді за насадженнями суниці дуже важливо забезпечити оптимальний режим зволоження грунту. Досвідчені садівники стверджують, що поливання навіть краще діє на суницю, ніж удобрення. Якщо у вас є можливість регулювати вологість грунту, то після збирання врожаю його можна дещо підсушити, зате в серпні — вересні, коли закладаються репродуктивні бруньки, необхідно суничник щедро полити (до 70—80 % польової вологоємності). Грунт звичайно ж у цей період удобрюють і розпушують.

Діва 27 (13.27) — 29 (16.42)
● Новий Місяць — 27 (20.26)

Продовжують, уже масово, збирати врожай огірків, кабачків, патисонів, баклажанів, помідорів, перцю, ранньої картоплі.

Пам'ятайте, що збираючи огірки, не можна перевертати і зміщувати з місця огудину рослини.

Помідори треба збирати, коли вони починають рожевіти, зазвичай без плодоніжки. Перець зривають у період повної стиглості.

Кавуни, дині, гарбузи готові для збирання, коли в них повністю достигне насіння.

Терези 29 (16.42) — 31 (19.01)

*ПГ — Перигей — близькість до Землі — несприятливий період — **31 серпня***

Після збирання ранніх городніх культур на їхньому місці можна висіяти салат, гірчицю, пекінську капусту. Ніжне листя салату використовують свіжим з бутербродами, а капусти — вареними.

Для висівання всіх зеленних культур потрібно всього 100—150 г насіння на 10 квадратних метрів.

Добре зійдуть рослини, якщо їх висіяти після дощу. У суху погоду посіви поливають і вкривають, коли рослини відростуть на висоту 15—20 см.

І знову про конденсацію вологи

У № 2 журналу "Дім, сад, город" за нинішній рік читач А.Д.Васильків з Вінницької області запитував, чому конденсується волога у димарі при опалюванні житла газом. Охочих зарадити цій біді виявилося дуже багато. Ось іще кілька конкретних і кваліфікованих порад, які прислав М.Ф.Атамась із села Мельники Черкаської області. Він торкнувся також інших проблем опалення сільського будинку. Сподіваємось, його поради будуть цікавими і корисними для багатьох сільських жителів.

Я — постійний читач журналу "Дім, сад, город". Видання мені подобається. Можливо, мій досвід експлуатації газових нагрівальних приладів стане в пригоді багатьом. В усякому разі мої односельці неодноразово зверталися з цього приводу і нікому я не відмовляв у допомозі. Всі вони зрештою усували негаразди і, зокрема, ліквідували утворення конденсату.

Що ж таке, власне, конденсат? Як він утворюється? Якщо температура газів, що надходять у димохід, низька або стінки димаря дуже охолоджені, то водяна пара, яка виділяється під час згоряння палива, осідає на стінках у вигляді краплинок води. Останні змішуються з сажею, що є в димарі, і утворюється чорна рідина з неприємним запахом, що називається конденсатом. За наявності конденсату погіршується тяга в димоході, стінки якого стають чорними, цегляна кладка руйнується, що може призвести до пожежі або передчасного руйнування перекриття.

Конденсат ніколи не утворюватиметься, якщо він буде повністю випаровуватися у процесі горіння, а для цього гази в димовій трубі повинні бути гарячими. Вони (гази) мають не лише випаровувати вологу, а й нагрівати саму трубу. Треба домогтися, щоб гази перед виходом у димохід на рівні перекриття мали температуру на нижче 125°С, а ще краще 150°С, а при виході в атмосферу — не нижче 100°С.

Визначити температуру газів на межі заслінки (в'юшки) у печах можна за допомогою дерев'яної скалки. Її кладуть поперек заслінки, коли піч горить. Виймають через 30—40 хвилин і встановлюють температуру газів за кольором скалки. При температурі до 150°С колір не змінюється. Якщо ж скалка набуває жовтого кольору, то температура піднялася до 200°С. Почорніла скалка вказує на температуру близько 300°С.

Для покращення тяги в димоході дотримуються наступних правил: димова труба (димар) має бути встановлена на висоті не менше 5 м від рівня колосникової решітки; головка димаря повинна знаходитися на 50 см вище гребеня даху, якщо сам димар встановлений не далі 150 см від гребеня по горизонталі; головка димаря повинна бути на рівні гребеня даху, якщо димар влаштований на відстані від 150 до 300 см від гребеня, головка димаря знаходиться нижче конька даху по прямій під кутом 10° до горизонту, коли димар влаштовують на відстані понад 300 см від гребеня (див. рис. 1).

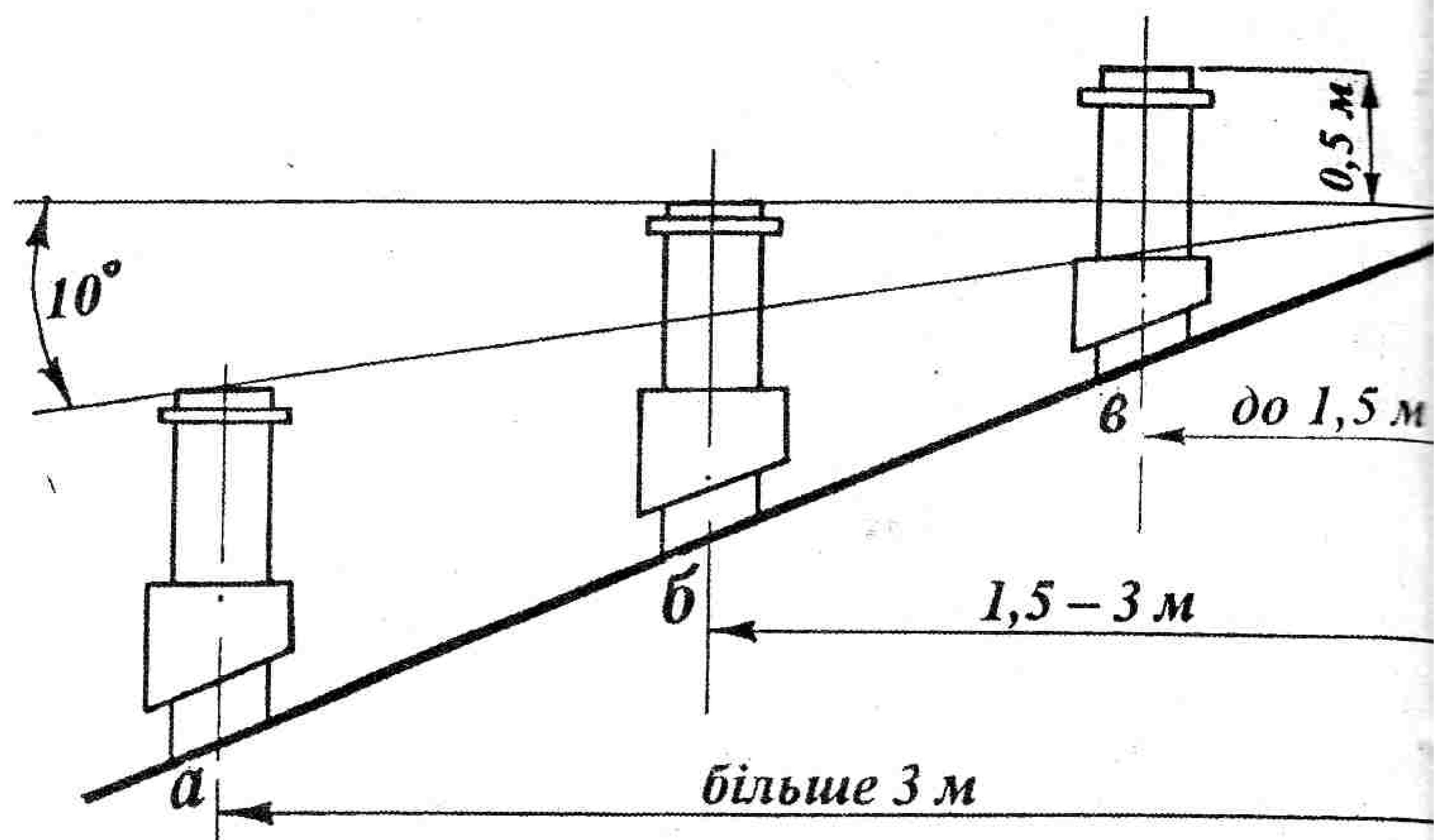

Рис. 1. Влаштування димаря, якщо відстань від гребеня даху становить: а — понад 3 м; б — 1,5—3 м; в — до 1,5 м.

Якщо наведені розміри по висоті не витримані при облаштуванні димаря, то його нарощують цеглою, відрізками металевої, керамічної або азбоцементної труби, відповідно закріплюючи.

Переріз димоходу повинен бути однаковим по всій висоті й обов'язково утепленим негорючими матеріалами (особливо на горищі).

На тягу в димарі неабияким чином впливає і вітер, від чого вона або посилюється, або ж послаблюється, а часом навіть змінює свій напрямок на протилежний — дим повертається в приміщення. Таке явище спостерігається в тому разі, коли верхівка димаря знаходиться значно нижче сусідньої будівлі, ряду дерев тощо. При напрямку вітру в бік високих предметів димар може потрапляти в зону так званого вітрового підпору. Внаслідок цього вітер ніби перегороджує вихід диму із труби. Тяга при цьому ускладнюється. У такому випадку димар необхідно наростити (див. рис. 2).

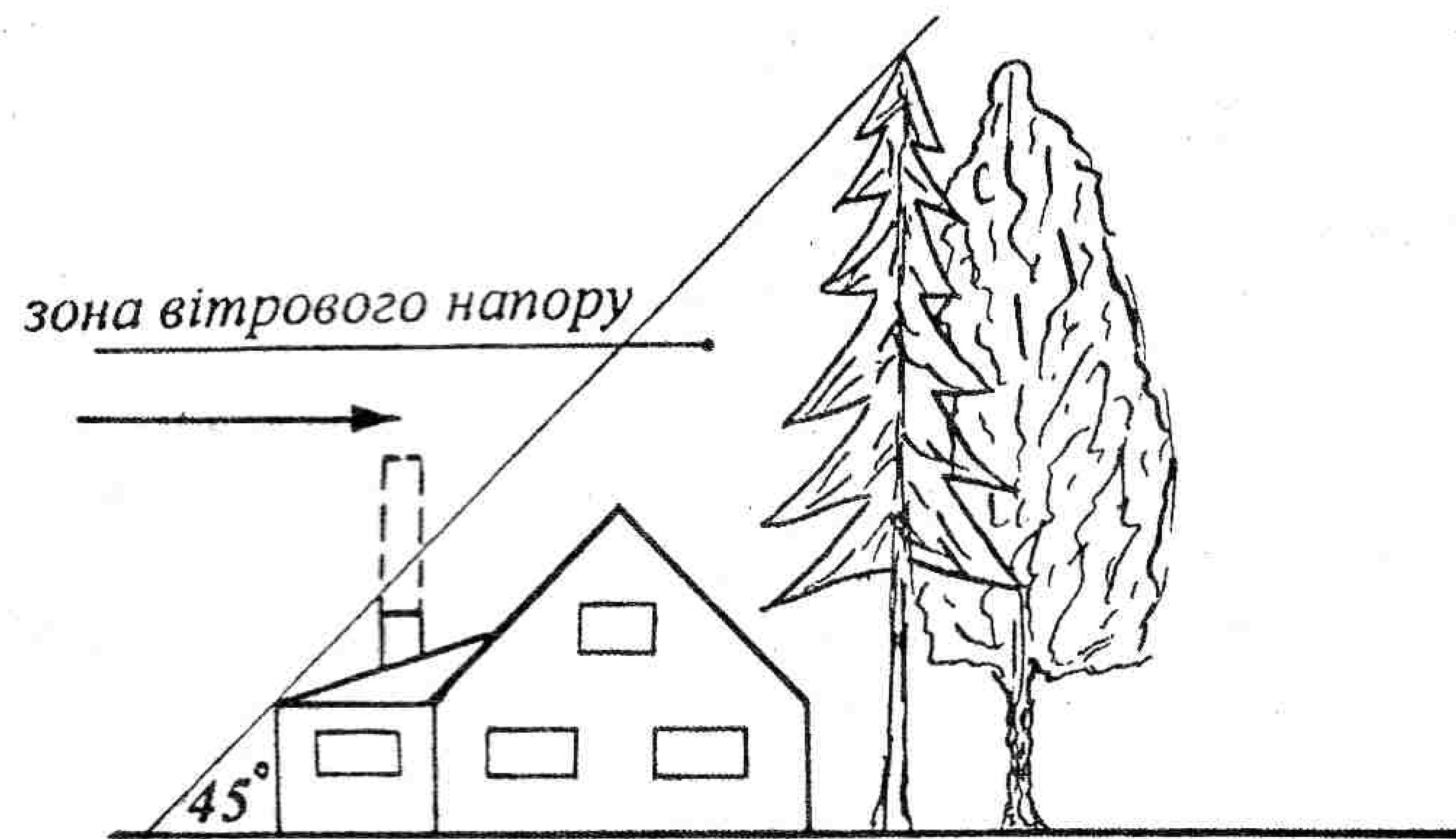

Рис. 2. Коли димар потрапляє в зону вітрового напору, його нарощують.

М.Ф.Атамась,
с. Мельники,
Чигиринський р-н, Черкаська обл.

Деревина — матеріал цінний і різноманітний

Шановна редакціє!

Мені вісімнадцять років. З журналом "Дім, сад, город" познайомився нещодавно, зайшовши в гості до сусіда. Дуже мені сподобалось ваше видання. Для сільських жителів воно просто незамінне насамперед своїми порадами.

А пишу я ось з якого приводу. Хотів би бути теслею, столяром, взагалі щось майструвати. Та, на жаль, вчитись зараз не маю можливості. Літератури ж з цієї тематики у селі днем з вогнем не знайдеш. Тож прошу вас, побільше друкуйте найпростіших і найдоступніших порад для сільських умільців, починаючи з азів. Щоб, крім порадника для досвідчених землеробів, "Дім, сад, город" був ще й своєрідним посібником для тих, хто хоче жити в селі і багато чого робити власними руками.

Мені, зокрема, цікаво було б довідатись про властивості різної деревини, яку використовують у будівництві, та для виготовлення різноманітних виробів з дерева.

І.Жеребко,
смт Кирилівка,
Запорізька обл.

Деревина — один з найбільш поширених будівельних матеріалів. Тому, для любителів майструвати деякі практичні відомості про деревину дадуть можливість її підібрати та раціонально використати відповідно до призначення.

Особливої уваги потребує підбір деревини для художніх виробів та виготовлення цінних меблів, бо якість виробів з деревини та їх довговічність залежать від фізико-механічних властивостей, зовнішнього вигляду, вад та схильності до зміни форми під впливом навколишнього середовища.

Деревина хвойних порід

Сосна — найбільш поширена порода дерева. Вона має м'яку прямошарову, легку і досить міцну деревину.

Сосна добре розколюється, її легко обробляти інструментом, фарбувати непрозорими фарбами: проте при прозорому оздобленні вона погано полірується, бо вбирає в себе лаки і політури. Здебільшого використовується для виготовлення дверей, віконних рам, столів та багатьох інших предметів.

Ялина має деревину, яка міцністю майже не поступається перед сосновою. Смолистість у неї менша, тому в вологому середовищі вона швидко загниває, але довго зберігається в сухому приміщенні. Колоти її краще, ніж соснову, але обробляти інструментом трохи важче. Зате її легше полірувати, бо вона менше вбирає лаки і політури, ніж соснова. Має світлий, приємний колір, через що широко використовується для виготовлення меблів. З рівної прямошарової деревини ялини без сучків виготовляють резонансні деки музичних інструментів.

Модрина має міцну, проте крихку смолисту деревину, що нагадує соснову. Її добре полірувати; прозоро оздоблена, вона набуває красивого вигляду. За механічними властивостями модрина майже не поступається перед дубом і ясенем. Колоти її порівняно легко, але обробляти важче, ніж сосну. Суха деревина модрини дуже розтріскується, тому для виготовлення меблів та інших цінних дерев'яних виробів її використовують рідко. Вона стійка проти загнивання, через це її застосовують для виробів, що перебувають у воді, та для будування житла.

Смерека має малосмолисту деревину, що зовнішнім виглядом нагадує ялинову. Застосовується переважно для дрібних виробів, які перебувають у сухому місці, бо у вологому середовищі вона швидко гниє. Інструментом обробляти її гірше, ніж ялинову, але колоти краще.

Кедр має легку, м'яку деревину однорідної будови і красиву текстуру. Її легко обробляти інструментами в різних напрямах. Як матеріал для столярних виробів оцінюється вище, ніж сосна і ялина. Використовується для виготовлення меблів.

Ялівець, що росте в Україні переважно у кущовій формі (хоч є й деревовидний), не має промислового використання, але умільці використовують його для дрібних токарних виробів, а рибалки-спінінгісти роблять високоякісні вудилища, бо деревина ялівцю міцна й гнучка.

Деревина листяних порід

Деревину листяних порід поділяють на два основних види: тверду і м'яку. До твердої належить деревина дуба, бука, ясеня, в'яза, берези, граба, каштана, груші дикої, горіха, а до м'якої — липи, вільхи, осики, верби, тополі.

Тверді породи. Дуб має міцну, гнучку деревину високої якості, пористу, але стійку проти дії вологи. Через пористість її дуже важко полірувати. Має красиву текстуру, тому використовується для виготовлення цінних меблів та інших виробів, які покривають прозорим лаком. Обробляти її різальними інструментами важко. Колеться порівняно легко, а при висиханні розтріскується.

Морений дуб — це дуб, що довгий час був під водою. Деревина його має темний колір.

Ясень має світлішу, ніж у дуба, деревину з красивою текстурою. Використовується для виготовлення цінних меблів та інших виробів. Деревину ясеня легко обробляти інструментами, лакувати і полірувати. При висиханні вона не тріскається і погано колеться, тому з неї виготовляють ручки для молотків, сокир та інших інструментів.

Бук має однорідну, міцну і гнучку деревину з прямими волокнами. На радіальних зрізах дуже помітні блискучі серцевинні промені у вигляді світлих або темних стрічок. На звичайному зрізі промені утворюють довгасті риски. Букову деревину легко обробляти, лакувати і полірувати, тому її широко використовують для виготовлення меблів, інструментів тощо. Колеться порівняно легко і при висиханні мало розтріскується.

Клен має міцну гнучку деревину з тонкою структурою волокон, її легко полірувати. Особливо ціниться деревина клена явора, яка має ніжну красиву текстуру з великою кількістю маленьких сучків, що нагадують око птаха (через це її називають "пташине око"). З неї виготовляють фанеру для оздоблення меблів.

Каштан має деревину різних відтінків. Вона схожа на дубову, але серцевинні промені на ній не так помітні. Деревина каштана досить пружна і дуже міцна. При висиханні не тріскається і не коробиться; її легко стругати, полірувати і фарбувати, але погано колоти. Використовується для виготовлення меблів і в будівництві.

Береза має однорідну, досить міцну деревину, яку легко обробляти різними столярними інструментами, полірувати і фарбувати. Текстура її досить красива. Меблі, виготовлені з берези, покривають безбарвним лаком. Найкрасивіша надкоренева частина стовбура, так звана хвиляста береза, що має гарний малюнок з атласним блиском.

Особливо цінною є **карельська береза**, деревина якої має хвилясто-вузлуватий вигляд. З неї виготовляють фанеру для оздоблення меблів. Деревину карельської берези важко обробляти інструментом, вона не розколюється і є одним з найкращих матеріалів для токарних робіт.

Граб має тверду деревину, яку добре обробляти і полірувати. При висиханні тріскається і жолобиться. Використовується для виготовлення деталей різних машин у будівництві та для надвірних будівель.

В'яз має ясно-буру і жовтувато-білу зовні міцну і гнучку деревину. При висиханні вона не тріскається і не жолобиться. Має трохи хвилясту структуру. З деревини в'яза виготовляють красиві токарні вироби.

Груша. Деревина груші вузькошарова, тверда, міцна і має рівномірну щільність. Погано колеться, проте добре ріжеться в усіх напрямах. Добре зберігається в сухому місці і при висиханні не тріскається й не жолобиться. Вона є цінним матеріалом для виготовлення меблів, художніх виробів і фанери.

Горіх має високоякісну деревину з красивою текстурою, яку утворюють хвилясті смуги, забарвлені в різні кольори — від темного до світлого. Після полірування цієї деревини виріб набуває красивого вигляду. Здебільшого з неї виготовляють стругану фанеру, яку використовують для оздоблення меблів.

Особливу цінність має фанера, виготовлена з напливів ("капів"), в яких текстура дуже покручена і тому має красивий рисунок. Меблі, оздоблені горіховою фанерою і добре відполіровані, належать до вищого класу.

Акація біла дає деревину, яка по міцності перевищує деревину дуба. Вона стійка проти загнивання і мало жолобиться та розтріскується. Використовують її для будь-яких виробів, особливо для мозаїки та інкрустації.

Черешня має рожево-червонувату міцну, хоч трохи крихку деревину. Ця порода не має промислового значення, але коли її зрубують, то деревину черешні доцільно використати для виготовлення фанери, що йде на виготовлення меблів.

Коптіння в домашніх умовах проводиться лише деревиною листяних порід дерев, але найкращим серед них є черешня. "При коптінні черешнею до продукту не треба додавати будь-яких спецій" — говорять спеціалісти. Також добра для коптіння деревина вишні.

М'які породи. Липа має м'яку деревину, її легко стругати, розколювати і різати різьб'ярським інструментом. При висиханні вона не жолобиться і майже не тріскається. З липи виготовляють щити, які потім фанерують. Деревина липи не має запаху, а тому її використовують для виготовлення тари для продуктів і вуликів.

Вільха має білу одноманітної будови деревину, яка на повітрі набуває ясно-червоного кольору. Річні кільця на ній мало помітні. Вона легка і м'яка. Використовується для столярних і токарних виробів, а також для виготовлення ливарних форм і фанери. Використовують її для виготовлення тари. Вільха не боїться вологи і добре зберігається у воді, тому її іноді застосовують для підводних частин споруд. Щоб захистити деревину від шашеля та інших шкідників, її просочують антисептиками.

Осика має м'яку, легку однорідної будови білу деревину із зеленуватим відтінком. Вона малостійка проти загнивання і швидко руйнується від вологи. Використовують її для виготовлення дешевих меблів, нецінних токарних виробів і для столярних плит, які потім фанерують цінною деревиною.

Тополя біла (срібляста) має м'яку і легку деревину. Використовується переважно для нецінних виробів. Іноді з неї виготовляють фанеру, яку використовують для обклеювання щитів, бо після полірування вона набуває сріблясто-переливчастого кольору.

Бджолярі вважають, що вулики з чорної тополі (осокора) найкращі, бо легкі і не мають смолистості та запаху.

Килими з рослин?
Так! Дешево і гарно

Чи всі достеменно знають, що таке циновки? А якщо знають, то чи всі вміють їх виготовити самотужки?

Циновки можна використовувати для завішування відкритих веранд і вікон від яскравого сонця, як підстилки на землю, для виготовлення стін і покрівель садових альтанок і навіть просто для всіляких прикрас.

Матеріалом для виготовлення циновок або легких матів слугують очерет, солома, лоза, і навіть стебла різноманітних трав. Декоративні циновки і килими можна виготовляти із штучно пофарбованої у всілякі кольори сировини, причому все це можна робити як у домашніх, так і в похідних — табірних умовах.

Саморобним способом циновки в'яжуть за допомогою кілочків і дратви, грубої нитки чи тонкого дроту. Призначений для цього горизонтальний "верстат" складається з двох вбитих у землю кілочків, до яких прив'язана чи прибита поперечина.

Залежно від довжини майбутньої циновки паралельно першим двом кілочкам забивають ряд інших на відстані 5—15 см один від одного, залежно від того, який матеріал використовується. Від поперечини до кілочків другого ряду туго натягують дратву або дріт. Другий ряд кілочків встановлюють трохи вище, ніж перший, щоб зручніше було в'язати. Перев'язану дратву від нерухомої першої поперечини натягують на другу рухому і піднімають догори. Між лініями натягнутої дратви укладають поштучно або невеликими пучками очерет, солому і т.д.

Уклавши першу порцію, опускають рухому поперечину донизу, укладають нову порцію, потім знову піднімають її і повторюють усе знову. Дратва чи дріт при цьому міцно перев'язує матеріал, що підкладається. Після закінчення в'язання міцно зв'язують кінці дратви або дроту по обидва боки і знімають готову циновку. Краї циновки необхідно обшити тканиною, щоб вони не розтріпувалися. Для міцності поперечні тонкі прутики можуть бути прикріплені наприкінці в'язання до циновки і зняті разом з нею.

Щоб полегшити "виробництво", аби увесь час не тягнути на себе пересувну поперечину, роблять з прутиків П-подібну раму, прибивають її кінці до кілочків і на неї натягують другий ряд дратви. У цьому разі для зміцнення циновки на початку і наприкінці плетіння підкладають прутик товщиною з палець.

Вертикальний "верстат" влаштовують майже так само, як і горизонтальний, але дратву або дріт натягують догори, так само зверху укладають солому й інший матеріал. Такий пристрій зручніший, якщо циновки короткі — не вище плеча працюючого.

Служба взаємодопомоги

Хочу мати ткацький верстат

Шановна редакціє журналу "Дім, сад, город"!

Велике Вам спасибі за Ваш журнал! Перечитую його від "корки до корки", всі номери зберігаю — як треба, завжди можна знайти потрібну пораду.

Маємо в господарстві овець романовської породи. Дуже вони нам подобаються — багатоплідні і невибагливі. Хоч вони класифікуються як грубошерсті, у моїх вовна м'яка і гарна — чорна і з усіма відтінками сірого. Я вже напряла веретеном пряжі, нав'язала носків — та й усе. Вовни, що вже зібрала вдосталь, ніхто не купує, лежить у скрині. Скільки можна перепрясти одній людині вручну?

Хочу звернутися через Ваш журнал до умільців, зокрема із західних областей України, де люди живуть за рахунок народних промислів, щоб порадили, як правильно і швидко чесати вовну (я роблю це пальцями, що дуже незручно і довго), як прясти і ткати "ліжники". У бабусі, моєї сусідки, лежить на горищі верстак, але він великий — на півхати, — та й не пам'ятає бабця, як основу набирати.

А по телевізору бачила: винесла дівчина верстат (здається "Кросна") на подвір'я — легенький, маленький, мов іграшка, прясти на ньому одне задоволення. Можливо, хтось повідомить мені особисто або через журнал, де дістати подібний верстат.

Втім, надіюсь і на умільців: може хтось має принципову схему невеликого ткацького верстата і надішле її до редакції. Адже зараз багато людей без роботи, могли б займатися ткацтвом. Або хоча б хай напишуть знавці, як набирати основу ліжників, килимів та інших ткацьких виробів.

Буду дуже вдячна за допомогу.

З повагою

Ангеліна Миколаївна Данильченко,
вул. Хутірська, 3, с. Тернівка,
Новоархангельський р-н, Кіровоградська обл.

Стару фарбу зняти нескладно

♦ Олійну фарбу знімають такою сумішшю: вапняне тісто у рівних частинах перемішують з меленою і просіяною крейдою, розводять розчином каустичної соди (0,5 кг соди на 10 л води) до робочої густини. З каустичною содою поводитися треба обережно!

♦ Суміш наносять шаром завтовшки 1—2 мм. Через 1—1,5 години фарба розм'якшується. Спочатку з поверхні шпателем знімають суміш для повторного застосування, а потім і фарбу. Очищену поверхню промивають однопроцентним розчином соляної чи оцтової кислоти.

♦ Стару фарбу можна обпалити паяльною лампою, але обережно, дотримуючись техніки безпеки. Як тільки починає здуватися, її відразу ж знімають шпателем. Очищаючи таким чином віконні рами, попередньо вийміть скло.

♦ Жирні плями, що можуть виступити з-під старої фарби, знімають 5-процентним розчином кальцинованої соди (500 г на 10 л води). Іржаві — 10-процентним розчином мідного купоросу або 2—3-процентним розчином соляної кислоти. Якщо плями змити не вдалося, їх зафарбовують білою емаллю.

♦ На сосновій та ялиновій деревині може виділятися живиця, що руйнує фарбу. Такі місця треба вирубати стамескою на глибину 2—3 мм, вкрити олійною фарбою, після просихання обробити густою олійною підмазкою: 0,1 л 10-процентного столярного клею вливають у 1 кг оліфи, добре перемішують, додають мелену і просіяну крейду до утворення густої пластичної маси. Сухі підмазані місця шліфують наждаком і прооліфлюють. Потім поверхню фарбують.

Чудовий миючий засіб з... обмилків

У багатьох сім'ях обмилки викидають. Але ж, якщо завести для них, скажімо, пластиковий флакон від різноманітних засобів побутової хімії і збирати в нього рештки мила, заливаючи їх гарячою водою, ви отримаєте чудовий миючий засіб для раковин, ванн, кахля. Додайте туди питної соди — і у вашому розпорядженні чудовий засіб для миття посуду, що не містить абразивів і шкідливих хімічних речовин. Добре ним мити також лінолеум. А якщо до розчину додати трохи нашатирного спирту, то матимете ще й чудовий засіб для миття фарбованої підлоги, віконних рам та інших фарбованих дерев'яних поверхонь.

Шкодочинність фітофторозу можна зменшити

Фітофтороз вважається однією з найбільш поширених і шкодочинних хвороб картоплі. Минуло вже більш як півтора століття після першої спустошливої епіфітотії фітофторозу на картоплі в Ірландії, проте й досі, незважаючи на певні успіхи селекції та хімічних технологій, ця хвороба завдає значної шкоди посівам картоплі. Ступінь її шкодочинності залежить від цілої низки факторів, і насамперед від стійкості сорту, наявності осередків інфекції та метеорологічних умов, які або сприяють розвитку хвороби, або, навпаки, гальмують його. Особливо відчутні втрати картоплі від фітофторозу за прохолодної і вологої погоди, коли масове поширення хвороби призводить майже до повної загибелі рослин та врожаю бульб.

Збудником хвороби є гриб Phytophtora infestans D.B. з класу Oomycetes порядку Peroponosporales. Назва, яку дав збуднику перший дослідник цього гриба А. Де Барі, у перекладі означає "пожирач рослин інфекційний". Гриб може уражувати практично всі органи рослини. Грибниця здатна самостійно проникати в тканини листка або через продихи, або безпосередньо вростаючи в епідерміс. У тканинах листка гіфа розвивається у багатоядерний одноклітинний несептований міцелій, який поширюється по міжклітинниках ураженої тканини. На поверхні листків чи бульб з'являються органи спороношення гриба — спорангієносці і спорангії, які ще називають конідіями, за допомогою яких гриб розмножується й поширюється.

Розвиток фітофтори значною мірою залежить від температури та вологості повітря. Мінімальною температурою для розвитку міцелію є 1,3°С, а спороношення відбувається в межах від 7 до 25°С. За умов відносно високої температури (15°С і вище) конідії проростають здебільшого в міцелій, а при нижчій (10—15°С) — утворюються зооспори. Проростання конідій у зооспори можливе лише за наявності краплинно-рідкої вологи. Конідії проростають у міцелій за відносної вологості 75—100 %.

Для зараження фітофторою рослина має бути зволоженою при 10°С протягом — 2,5—3 год., при 15°С — 2 год., при 20—25°С — 1,5 год. Проростають конідії у зооспори за 1—2 год., а в ростові гіфи — протягом 5—8 год.

За температури повітря 15—17°С та відносної вологості 90—100 % від зараження рослин до спороношення гриба минає 3—5 днів. Під час вегетації збудник поширюється за допомогою спорангіїв-конідій.

Фітофтора має надзвичайно високий коефіцієнт розмноження, утворюючи за один вегетаційний період кілька десятків генерацій спор. Внаслідок швидкого розмноження гриб може поширюватися на великі території.

За сухої і спекотної погоди після проникнення в листки картоплі збудник може тривалий час (до 40 днів) призупиняти розвиток рослин, а з настанням сприятливих умов продовжити його.

Перезимовує гриб у формі міцелію у бульбах, а іноді й у грунті. Первинне ураження фітофторозом відбувається через хворі ростки, що з'являються від уражених бульб, висаджених на городі, або тих, що проросли на місцях буртів чи були залишені в грунті під час збирання. Саме тому основний захід захисту картоплі від фітофторозу — недопущення появи на ділянці первинних осередків хвороби. А для цього не варто саджати картоплю після картоплі й помідорів, відбирати лише здоровий, без ознак ураження садивний матеріал, не залишати відходи картоплі в полі після перебирання буртів і збирання врожаю, не розміщувати її насадження після зернових культур, зернобобових, багаторічних трав.

Найкращим заходом захисту від вторинного ураження картоплі фітофторозом, яке відбувається за допомогою зооспорангіїв-конідій, є обприскування рослин фунгіцидами.

Системний характер перебігу хвороби потребує завчасного захисту рослин ще до того, як симптоми її стають помітними. У зв'язку з цим велике значення має профілактичне обприскування картоплі фунгіцидами системно-контактної дії.

Для захисту картоплі від фітофторозу на присадибних ділянках застосовують такі препарати системно-контактної дії: акробат МЦ, 69 % з.п. з нормою витрати 50 г на 10 л води, ридоміл Голд МЦ, 68 % в.г. — 60 мл на 10 л , або 25 г на 5 л води на 100 м², татту, 55 % к.е., 60 мл на 10 л води, танос, 50 % в.г., 15 г на 10 л води; контактної дії: купроксат, 34,5 к.е., 80—100 мл на 10 л води, пенкоцеб, 80 % з.п. — 40 г на 10 л води.

Повторні обприскування фунгіцидами роблять, як правило, за появи перших ознак хвороби, але не пізніш як через 10—14 днів після попереднього. Десяти літрів робочого розчину вистачає на 2—2,5 сотки.

Якщо хвороба надто розвинулася, картоплю обприскують фунгіцидами 3—4 рази, в разі помірного розвитку варто обмежитися однією—двома обробками.

Коли збігаються строки обприскувань картоплі проти колорадського жука і фітофторозу, варто робити бакові суміші інсектициду з фунгіцидом. Це дає змогу зменшити кількість обприскувань.

Крім хімічного методу, ефективним заходом захисту є використання стійких до фітофторозу сортів картоплі. З-поміж сортів української селекції, занесених до Реєстру, порівняно високу стійкість до фітофторозу в природних умовах мають серед групи ранньостиглих сорти Кобза, Поран, Чернігівська рання, Серпанок, середньоранніх — Водограй, Обрій, Світанок київський, середньопізніх — Зарево, Горлиця, Луговська.

Таким чином, для захисту картоплі від такої небезпечної і найпоширенішої хвороби, як фітофтороз, надзвичайно важливим є дотримання правил агротехніки і своєчасне проведення захисних заходів, включаючи добір сорту, підготовку садивного матеріалу та догляд за рослинами.

В.Г.Сергієнко,
ст. наук. співроб.,
канд. с.-г. наук,
Інститут захисту рослин УААН

Нарешті Ваша мрія збулася — Ви власник ділянки з садовим будиночком або дачею.

Однак дуже рідко інтер'єр нового будинку припадає вам до душі. Добре було б зробити все по-іншому.

Могла б допомогти будівельна організація, але це вимагає чималих фінансових витрат.

Тож давайте спробуємо самі перепланувати будинок, благоустроїти його та впорядкувати все навколо.

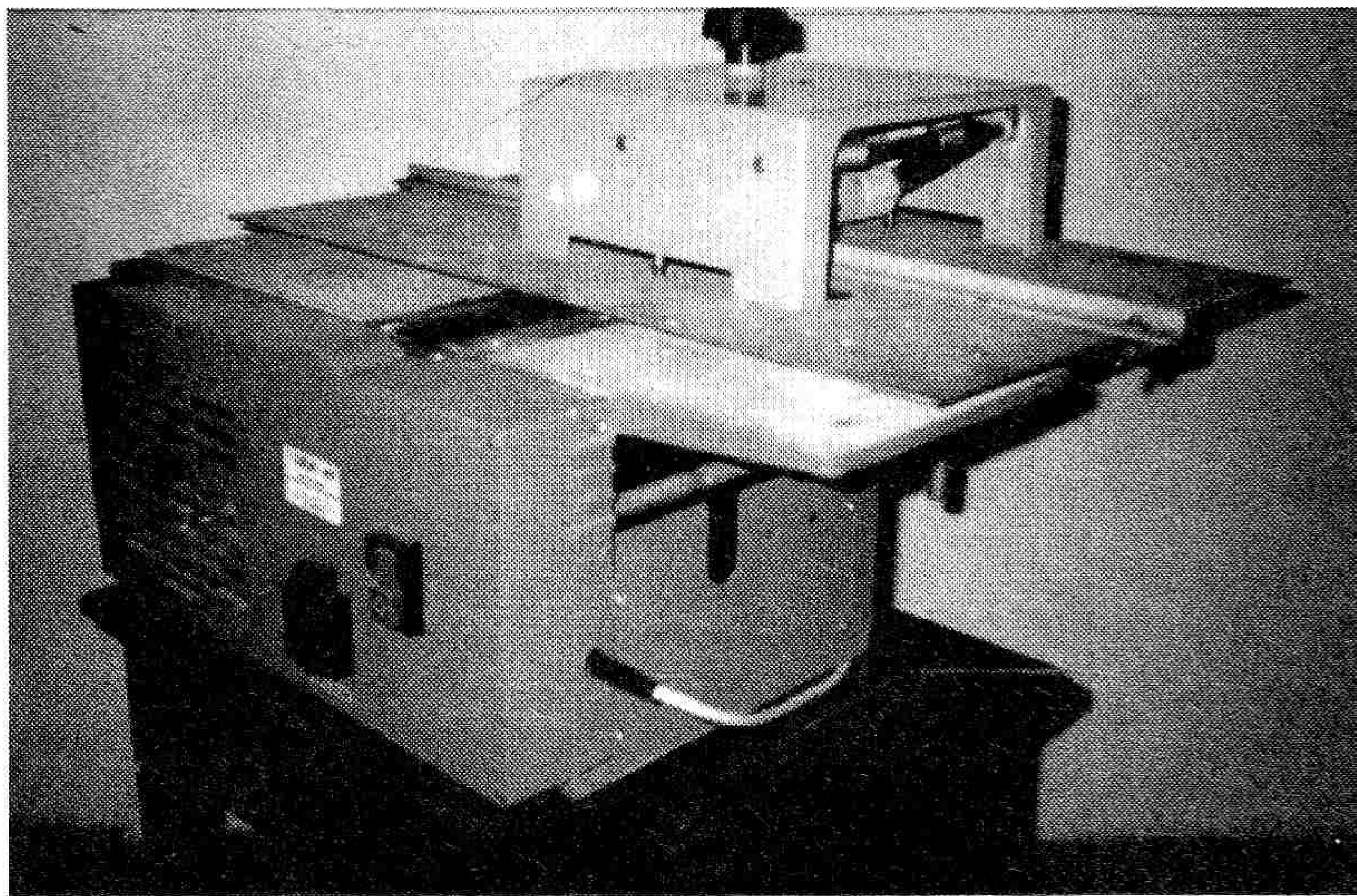
Як же зробити, щоб будиночок і ділянка були красиві й зручні для роботи та відпочинку? Треба, звичайно, поліпшити зовнішнє й внутрішнє оздоблення будиночка, виготовити дачні меблі, гарненьку альтанку, оформити зону відпочинку. А ще не забути господарський будиночок, де під одним дахом розмістити веранду-їдальню, кухню, майстерню та й ... сауна не завадить. Усі ці роботи потребують складних пристосувань, особливого оснащення, дорогих матеріалів.

Проте відомо, що правильно підібраний інструмент — це вже половина справи. Інша половина складається зі знання способів обробки матеріалів і завзятості в праці.

Для цього Вам потрібен невеликий деревообробний верстат, здатний виконувати кілька операцій. Він знизить рівень матеріальних, трудових і фінансових витрат, допоможе в проведенні будівельних і ремонтних робіт власними силами, виконає роботу акуратно, швидко, якісно і, найголовніше, ощадливо.

Навіть ті, хто не має професійних навичок столяра, теслі, фрезерувальника, за допомогою верстата зможуть виконати значний обсяг робіт.

Незамінний помічник

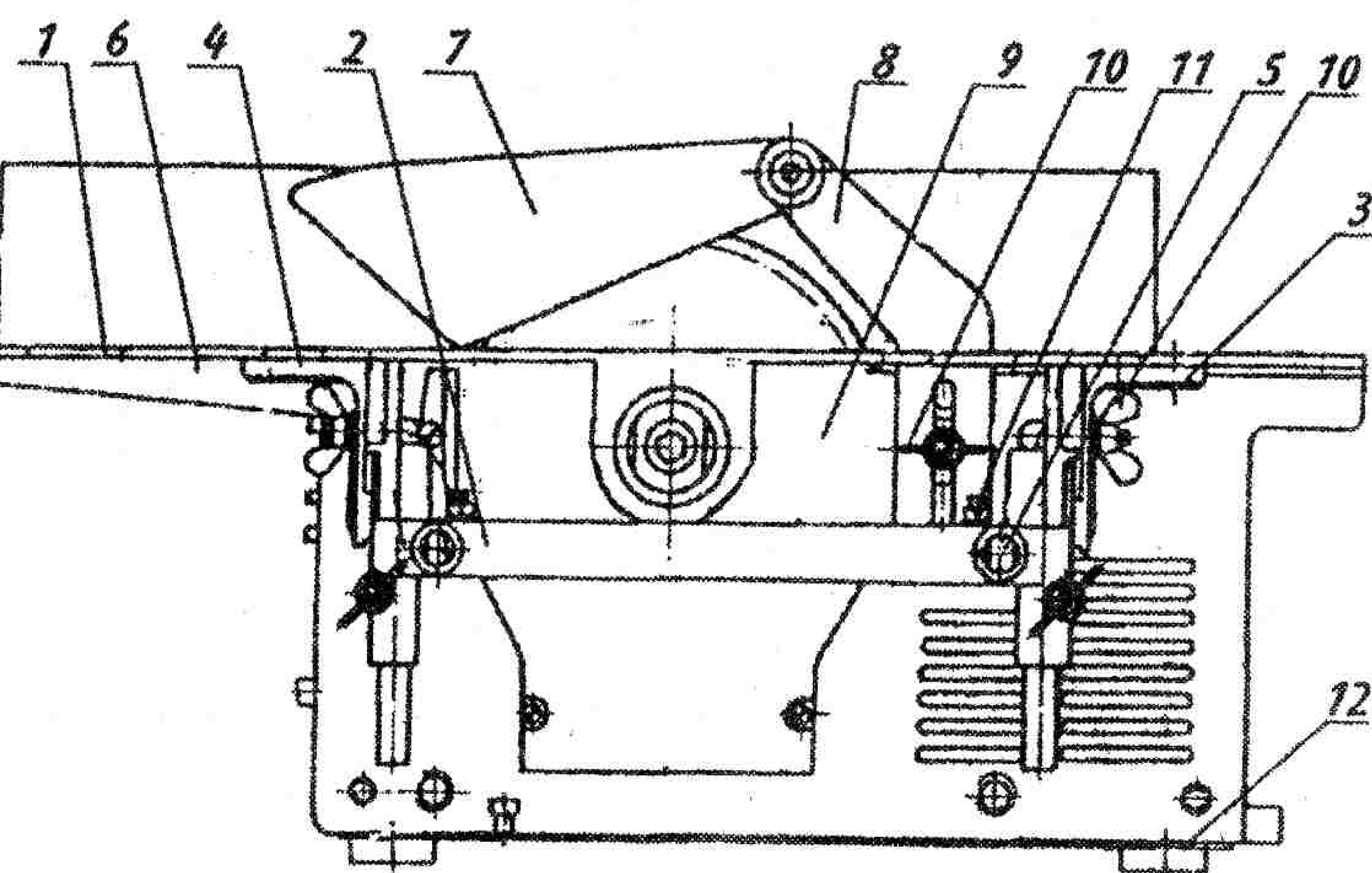

Якщо Ви зацікавилися, пропонуємо деревообробний побутовий настільний верстат "Садко-СДБН-2".

Верстат також розпилює деревні матеріали (фанеру, ДСП і ДВП).

За простотою і безпекою експлуатації цьому верстатові немає рівних; невеликі габарити (638 x 800 x 415 мм) також свідчать на його користь. Це, власне, настільний верстат.

Тож при мінімальних затратах праці і фінансів Ви зможете на власний смак обладнати своє житло, включаючи присадибні та господарські будівлі.

Представляємо схему верстата з пристосуванням для розпилювання:

1 — плита; 2 — кронштейн кутовий; 3 — кронштейн правий; 4 — кронштейн лівий; 5 — стержень; 6 — лижа; 7 — козирьок; 8 — ніж; 9 — кожух; 10 — гайка—баранчик; 11 — гайка; 12 — кожух.

Якщо Ви вирішили придбати чудоверстат "Садко СДБН-2", звертайтеся за телефоном (044) 488-31-81, м. Київ, бульвар І.Лепсе, 51/16, Internet: http://mik.kiev.ua/. ТОВ "МиК". Ми надамо Вам докладну інформацію про його використання.

Вартість компактного настільного переносного верстата "Садко-СДБН-2", залежно від комплектації: Садко-СДБН-2-2 (4 види робіт) — **1999 грн.**, "Садко-СДБН-2-3" (6 видів робіт) — **2499 грн.**, "Садко-СДБН-2-4 (9 видів робіт) — **2799 грн.** (у тому числі ПДВ).

Гарантійний термін експлуатації верстата — 12 місяців з дня продажу.

Втільте Ваші мрії в життя, дайте волю фантазії, порадійте красі та вишуканості всього, що Ви зробите власними руками.

"Садко-СДБН-2" виконує 9 операцій з механічної обробки деревини, а саме:

Види робіт	**Тип верстата**		
	СДБН-2-2	**СДБН-2-3**	**СДБН-2-4**
Стругання по площині	+	+	+
Стругання під кутом і по ребру	+	+	+
Фасонне стругання	—	—	+
Розпилювання вздовж і впоперек волокон	+	+	+
Поздовжнє розпилювання під кутом від 0° до 45°	+	+	+
Фрезування дисковою фрезою	—	+	+
Фрезування кінцевими фрезами і свердління	—	+	+
Токарська обробка	—	—	+
Заточування інструмента	—	—	+

Пропоную...

▪...лілії, іриси, гіацинти, нарциси, тюльпани, крокуси, лілійник, еремурус, ліатрис, троянди, червонолистий фундук. Конверт — каталог.

Зінаїда Кузьмівна Глуменко,
вул. Щорса, 20, смт Кожанка, Фастівський р-н,
Київська обл., 08550,
тел. (04465) 43-911

▪...спосіб одержання води, там де її немає (3 грн.)

а/с 4, Тараща, Київська, 09500

▪...тюльпани, лілії, дрібноцибулинні, камасію.

Наталія Олександрівна Титовська,
вул. Набережна, 438, м. Кам'янка-Дніпровська,
Запорізька обл., 71302,
тел. (06138) 2-11-18

▪...агроном-виноградар приймає замовлення на саджанці, чубуки комплексностійких сортів. Конверт — каталог.

Едуард Михайлович Олефір,
вул. Авраменка, 18-84, м. Запоріжжя, 69120,
тел. (0612) 67-49-53

▪...тюльпани, 70 кращих сучасних сортів. Для початківців спецкаталог. Передбачені знижки. Малину великоплідну (9). Підписаний конверт — каталог.

Г.М.Караваєв,
вул. Батюка, 62-80, м. Слов'янськ, Донецька обл., 84116

▪...цибулини тюльпанів Аристократ — бузково-малинові, квітконіжка дуже міцна, висота 75—85 см, квітка 7—9 см. На сонці не розкривається до кінця цвітіння. Зріз чудово зберігається і користується попитом. Заадресований конверт — умови.

Наталія Сергіївна Єрмоленко,
вул. Покрівська, 29, смт Сосниця, Чернігівська обл., 16100,
тел. (04655) 21-659

▪...найкращі сорти лілій, гладіолусів на зріз.

Євген Борисович Скобля,
вул. Милятинська, 3-а, кв. 1, м. Львів, 79024

▪...саджанці суниць ремонтантних і великоплідних, малини жовто- і чорноплідної, смородини, агрусу, гранату, гумі, безколючкової ожини.

О.В.Грогуль,
вул. Мічуріна, 18, кв. 27, м. Козятин,
Вінницька обл., 22100

▪...недорого колекційні та на зріз сорти гладіолусів, лілій, тюльпанів. Безкоштовні консультації, інструкції. Каталог у вашому конверті.

Галина Миколаївна Дейцева,
а/с 33, м. Кременчук-8, Полтавська обл., 39608,
тел. (05366) 68-9-51

▪...вирощування перепелів — це максимум прибутку і здоров'я з мінімуму площі! З 1 м² отримують від 360 грн. за рік. Технологія, збут, адреси. Конверт із з/а — подробиці.

а/с 3, смт Стара Вижівка,
Волинська обл., 44400

▪...щорічно оновлювану колекцію найкращих великоплідних сортів суниць, малини, смородини, агрусу. Гурт, роздріб, поштою.

Володимир Федорович Нікіпєлов,
вул. Шевченка, 76, с. Тубільці, Черкаський р-н,
Черкаська обл., 19611

▪...саджанці — поштою. Виноград, актинідію, жимолость, малину, кизил, ожину та ін. Декоративні кущі: клематис, кампсис, вейгелу, гортензію та ін. Каталог у вашому конверті.

Олександр Федорович Дейцев,
вул. Жовтнева, 137, с. Садки, Кременчуцький р-н, Полтавська
обл., 39625
Тел. (05366) 6-17-00

▪...маточники хризантем: нової групи Сноумакер — Мультіфлора; великоквіткової на зріз; горщечної велико- та середньоквіткової; корейської дрібноквіткової, що зимує у відкритому грунті; голландської гіллячкової. Новинки. Конверт — каталог.

Л.В.Петрусенко,
вул. Шевченка, 77, смт Голоби, Волинська обл., 45070,
тел. (03352) 92-0-77

▪...опеньки, печериці, гливи у вашому саду. Високоврожайну картоплю: Рая, Кондор, Повінь, Слов'янка та ін. Насіння пряносмакових лікарських рослин, квітів. Папороть зимостійка. Морозник, стевію (сухі).

Борис Олександрович [illegible]пич,
а/с 32, м. Харків, [illegible]1052

▪...ранню ромашку.

Т.І.Коваленко,
вул. Конотопська, 55, м. Ромни, Сумська обл., 42005

▪...за попередню плату гарноквітуючі багаторічники: гліцинію, кампсис, горець, гібіск трав'янистий, гібіск сірійський, форзицію, бузок, альбіцію (рожева мімоза), полинне дерево, місконтус, ромашку, гладіолуси, дельфініуми. Саджанці агрусу, йошти, малини. Насіння квітів та овочів. Каталог надішлю у вашому конверті.

Марія Григорівна Щербина,
вул. Князева 28/8, а/с 27, м. Татарбунари,
Одеська обл., 68100

▪...саджанці елітних сортів велкоплідної суниці світової селекції (35). Ягідники. Конверт — каталог.

Б.М.Масленко,
пр. Комунальний, 3, м. Кіровоград, 25018

▪...клематиси (євроновинки, класика, шедеври,Ківістіка, Шаронової), імунні лілеї Ла, азіатські гібриди.

Микола Федорович Сварцевич,
вул. Гайдара, 6, м. Сарни, Рівненська обл., 34506
тел. (03655) 7-37-70

▪...тюльпан Люстіге Вітве, дітки 40 грн./кг; цибулини II розбору 60 коп./шт.

Валерій Іванович Гедеримов,
вул. Ветеранів праці, 13-а, м. Одеса, 65085,
тел. (0482) 391-837

▪...сучасні сорти гладіолусів, лілій, тюльпанів, ромашку надранню травневу, середню, пізню. Конверт — каталог.

Анатолій Іванович Клюшниченко,
вул. Красноярська, 22, м. Кіровоград, 25004

▪...посилками бульби нових найкращих у світі сортів картоплі. В посилці 700 г бульб на розведення. Вислані навесні 2003 р. каталоги дійсні і на осінь за винятком сортів Немішаєвська — 100 і Голдіна, яких вже немає. Ціни відповідно знижуються і становлять: Барста — 4—15 грн.; Беллароза — 13 грн.; Агаве, Каратон, Латона, Розара — 11 грн.; Поляна, Повінь, Валун — 9 грн. Добавляються чудовий сорт Вінетта (ультрарання, бульби білі, м'якуш білий) — 11 грн. і сорт Світанок київський (клони, бульби рожеві, середньорання, 25-та репродукція, ці клони досить стійкі до виродження і вже 25 років дають добрі врожаї) — 11 грн. Відправка посилок з 20.08.03 р. по 10.11.03 р. Оплата попередня. Гроші перераховувати тільки простими або електронними переказами. Квитанції зберігати у себе.

Прохання: чітко заповнювати грошові перекази і обов'язково вказувати в талонах чи повідомленнях переказів назви необхідних сортів.

Анатолій Федорович Стаднік,
вул. Робітнича, 4, кв. 3, смт Баранівка,
Житомирська обл., 12700

▪...варотом — для лікування бджіл від вароатозу.

а/с 328, м. Київ, 03146,
тел. 475-80-48

▪...брошуру "Здоров'я з вулика. Всі продукти бджільництва". Ціна 1 прим. — 1 грн. 50 коп. Журнали "Пасіка" за минулі роки за ціною 0,5— 1 грн. за примірник.

пр. Ю.Гагаріна, 17-а, м. Київ, 02094,
тел. 552-95-11

▪...голландське насіння, морква рання та пізня, буряки столові, редиска тритижнева, капуста білоголова, червона, цвітна, огірки бджолозапильні, самозапильні та з жіночим типом цвітіння (Наташа, Атлантіс, Паркер, Аякс, Маринда, Матильда, Кріспіна, Пасадена та інші), помідори ранні, пізні, середні, високорослі й кущові, селера, цибуля порей, петрушка кучерява, листкова, коренева, редька чорна зимова, кабачки цуккіні, квіти. А також вітчизняне та аматорське насіння овочів і квітів. Цибулини гладіолусів, лілій, фрезій, бегоній, бульби жоржини і багато іншого. Каталог надсилається безкоштовно в заадресованому конверті з маркою замовника. Ціни доступні, система знижок. Оплата після отримання замовлення.

а/с 87, м. Київ-170, 03170

▪...окуляри-тренажери "Relax" для відновлення зору (для водіїв, комп'ютерні); магнітно-масажні устілки; масажуючи стопу, Ви тренуєте й зміцнюєте свій організм; розторопшу (борошно).

Тел. (044) 476-08-84 (з 8 по 9 год.)

Липень — найспекотніший місяць літа

У липні, перш за все, слід потурбуватися про забезпечення рослин вологою, домагаючись підтримання вологості грунтів на рівні 80 % ПВ. Слід виконувати роботи по збереженню вологи в грунті після поливів. Для цього необхідно використовувати мульчуючі матеріали для захисту политих ділянок від випаровування вологи. Добрими з-поміж них можуть бути: перегній, компост, торф, тирса, солом'яна різка тощо.

Досить важливо у цей період повторити підживлення плодових і ягідних культур. У літній період рослини великою мірою потребують азотного живлення. Краща форма добрив — органічні (пташиний послід, коров'як, гноївка). На приготуванні робочих розчинів цих добрив ми детально зупинялися в попередньому номері "ДСГ".

З мінеральних добрив можна застосувати аміачну селітру (25—30 г на відро води) з додаванням деревного попелу (140—160 г). Добре реагують на підживлення ягідні культури, а тому їм слід приділити підвищену увагу.

У насадженнях, де передбачається щедрий урожай (багато зав'язі) або ж які мають візуальні ознаки пригнічення, необхідно підживити позакоренево. Найбільш придатним видом добрив для позакореневого підживлення є сечовина (карбамід). Через 35 днів після цвітіння роблять перше підживлення, чітко дотримуючись дози і концентрації робочого розчину для кожної культури: для яблуні — 50 г, груші — 30 г, вишні — 90 г на 10 л води. За необхідності позакореневе підживлення можна повторити за місяць до збирання врожаю. Розчин добрив готують перед застосуванням і обприскують рослини за допомогою ранцевого обприскувача.

Настав час збирання врожаю ягідних культур. Запізнення з цим видом робіт може призвести до втрати врожаю і зниження якості продукції.

Підживлюючи кущі ягідних культур, для приготування водного розчину на 10 л води дають 12—16 г аміачної селітри. Слід пам'ятати, що останній строк поливу ягідників — кінець липня — початок серпня.

Малину підживлюють по борознах, які роблять сапкою на глибину до 12 см по обидва боки рядка або навколо куща, відступивши на 30—40 см. Перед внесенням робочого розчину профіль борозни слід зволожити водою. Затим вносять живильний розчин: 5 л на 1 м погонний.

У насадженнях суниці деякі садівники скошують листя. Слід зауважити, що цей агрозахід ефективний на ділянках, які дуже уражені плямистостями листків і заражені кліщем.

Слід продовжити роботи по розпушуванню грунту, видаленню бур'янів механічним способом або за допомогою гербіцидів, стежити за своєчасним і регулярним підкошуванням трави на задернілих ділянках.

Наприкінці липня настає строк окулірування практично всіх плодових культур. Способів окулірування багато, але найбільш вживаних два: в Т-подібний розріз і вприклад. Незалежно від способу окулірування слід дотримуватися єдиного технологічного правила: відповідний навик окулірування, чистота, швидкість і якість виконаних робіт. У садівничій літературі можна знайти детальне описання техніки окулірування обома способами. Я лише хочу загострити увагу ось на чому: під час окулірування вприклад камбіальні шари компонентів щеплення мають збігатися, а також слід ретельно вставляти культурні бруньки з щитком в Т-подібний розріз. Зрізуючи щиток з живця прищепи зріз має бути рівним, гладеньким, без деревини або з мінімальним її шаром, не допускаючи пошкодження основи бруньки, де розташований пучок сокопровідних тканин. Окулянт щільно обв'язують, не допускаючи проміжків між витками обв'язки, залишаючи культурну бруньку відкритою. Для обв'язування добре використовувати стрічки поліхлорвінілової плівки завширшки 1 см і завдовжки до 30 см.

Наближається час закладання нових насаджень суниці. Грядки для суничника слід було підготувати ще з осені минулого року: внести добрива, розпушити грунт, видалити бур'яни (особливо злісні), потурбуватися про нагромадження вологи. Розсаду суниці або купують у спеціалізованих плодорозсадниках, або заготовляють на власному суничнику з укорінених розеток, що утворюються на вусах суниці після збирання врожаю. Схема садіння може бути різною, але найсприятливіша 45×25 см. Садять розсаду у зволожені лунки або борозни, не загинаючи коренів, домагаючись розташування "сердечка" — вузла кущіння на рівні поверхні грунту, щільно обтискують грунт навколо розсади. Слід підтримувати вологість грунту не нижче 80 % повної вологоємності, а в спеку проводити освіжаючі поливи до повного приживлення рослин.

Плодоносний суничник удобрюють фосфорними і калійними доривами, розпушують грунт, заготовляють перегній і торф для осіннього внесення (з розрахунку 50—100 кг перегною або 30—60 кг торфу на 10 м²).

Під гілками урожайних дерев треба своєчасно встановити підпори (чатала), щоб запобігти їхньому відламуванню. Чатала виготовлюють з дерев твердих порід (біла акація, гледичія тощо).

У молодому саду в третій декаді липня слід провести зелені технологічні операції, спрямовані на додаткове формування крони. Виконують пінцирування (прищипування) тих пагонів, які мають активний ріст і є небезпека, що вони не встигнуть підготуватися до зимівлі. Частину пагонів можна відігнути до горизонтального положення, що послабить силу їхнього росту і сприятиме закладанню плодових утворень.

У зріджених насадженнях малини, що вирощується на шпалері, можна провести ремонт, використовуючи зелену поросль. Це можна зробити таким чином: у створі рядка викопати посадкові ямки глибиною 20 см, добре зволожити. Зелений відсадок, що росте в міжрядді, акуратно викопати з грудкою землі, намагаючись максимально зберегти кореневу систему. Грудку землі з рослиною загортають у плівку або мішковину і переносять до місця садіння. Посадивши і поливши відсадок, пагін рослини підв'язують до шпалери, а в спеку бажано ще й притінити від прямих сонячних променів. Через 15—18 днів ці рослини підживлюють розчином органічних добрив.

О.В.Романов

Плодоношення сорту Дончанка

достатню зимостійкість та ураження бактеріальним раком. Підтвердження цьому отримано в зоні південного Степу в дослідах Г.Ф. Ковальової, В.І. Сеніна (1995), які показали, що дерева черешні, щеплені на вегетативно розмножуваній підщепі Колт та клонові антипки Санта Лючія (SL—64) за силою росту та пагоноутворювальною здатністю переважали дерева, щеплені на антипці і не сприяли прискоренню плодоношення дерев черешні. А в перші роки плодоношення урожайність дерев на антипці була на 9—23 % вищою, ніж на Колті і Санта-Лючії. Великих сподівань покладати на бельгійські підщепи Каміл, Даміл, Інміл та німецьку підщепу Гізела-5 також не варто, оскільки навіть в умовах півдня Росії (м.Кримськ, Краснодарського краю) не витримали конкурсного випробування з підщепами селекції Кримської ДСС ВНДІР ім. М.І.Вавілова за комплексом господарсько-біологічних показників (Гавриш В.Ф., 2002). Одним з них є дуже слабка здатність до укорінення відсадками та зеленими живцями (0—38%), а крім цього і низька зимостійкість.

В Інституті садівництва УААН ефективність використання слаборослих підщеп для черешні вивчається з 1969 року. Доктором сільськогосподарських наук К.Д.Третяком серед більше десяти підщеп було виділено лише три, з яких сорт вишні Самсонівка є середньорослою підщепою для черешні, а Латвійська низька і Студениківська — слаборослими. Не придатними як підщепи виявились вишня піщана та повстиста через слабку зимостійкість, а три форми вишні степової, яка ще використовується в країнах Західної Європи, виявилися неперспективними через нахили дерев і відламами в місці щеплення. Недолік цих підщеп ще й у тому, що дерева на них мають недостатньо розвинуту кореневу систему, внаслідок чого при слабкій забезпеченості вологою частина дерев починає засихати. Крім того, відмічено здрібнення плодів, тому вишню степову доцільно використовувати лише з селекційною метою.

Добір підщепи має найактуальніше значення

Важливим фактором успішного вирощування черешні є правильний підбір підщепи, позаяк саме від неї значною мірою залежить довговічність, швидкоплідність, врожайність, зимо- та посухостійкість і товарна якість плодів. Оскільки серед кісточкових культур черешня найбільш сильнороосла (висота дерев може сягати навіть 15 м), то добір слаборослих підщеп має найактуальніше значення.

В Україні черешню щеплюють головним чином на черешні дикій, культурних сортах черешні, вишні та на антипці. Черешня дика — основна підщепа для черешні в районах її природного поширення (Правобережжя, східний Лісостеп, низовинна і передгірна зони Закарпаття). В степовій частині України (зокрема в південному Степу) черешню вирощують на антипці, сортах черешні Дрогана жовта, Денисена жовта.

В північних районах України з вологим, холодним кліматом та на ділянках з неглибоким заляганням підгрунтових вод кращими районованими підщепами є сіянці вишні сортів Гріот остгеймський, український і Самсонівка, також допускаються місцеві морозостійкі форми дикої черешні. На всіх цих підщепах утворюються, зазвичай, довговічні сильнорослі дерева. Протягом двох останніх десятиріч основна увага як вітчизняних, так і зарубіжних дослідників зосереджена на проблемі підбору слаборослих вегетативно розмножуваних підщеп для черешні.

Із року в рік з'являються і рекламуються нові підщепи, проте поки що не знайдено оптимальної слаборослої вегетативно розмножуваної підщепи, яка б повною мірою відповідала вимогам сучасного інтенсивного садівництва.

Слід зазначити, що протягом останнього десятиріччя в різних зонах України проведено випробування слаборослих вегетативно розмножуваних підщеп зарубіжної селекції. Отримані результати підтвердили їх неперспективність. Незважаючи на те, що деякі з них (Колт, Л-2), відзначаються високим коефіцієнтом розмноження зеленими живцями та відсадками (до 95 %), а також високим виходом стандартного садивного матеріалу однорічних саджанців в другому полі розсадника — 61— 65 тис.шт/га (Шевчук М.С., 1996,1998), проте поведінка їх у саду не дає підстав для оптимістичних висновків. Так, за даними А.М. Татарінова (1988); К.Д. Третяка, В.Г. Завгородньої, М.І. Туровцева (1990), вирощування черешні на підщепі Колт (Англія) в умовах України недоцільне через надмірний ріст дерев, не-

Дерева черешні на підщепі Латвійська низька були дуже слаборослі і до 14-річного віку досягли висоти лише 3,5м, але плодоносили набагато гірше, ніж на інших підщепах. Найпродуктивнішою та найслаборослішою підщепою для черешні в саду була вишня Студениківська (с. Студеники Переяслав-Хмельницького району Київської області). Це — природна гібридна форма між вишнею степовою та звичайною. Дерева на цій підщепі на 25—30% нижчі, ніж на антипці і на 35—45% — ніж на черешні дикій, мають компактну і добре освітлену крону, відзначаються доброю сумісністю, морозостійкістю і забезпечують у 2,2—4,3 раза вищу питому продуктивність дерев на цій підщепі порівняно з деревами на антипці. Ця підщепа є найбільш вивченою і найкраще апробованою в саду. Дерева на ній відзначаються довговічністю. Так, за даними К.Д. Третяка (1990) у 18-річних садах середня врожайність дерев сорту Китаївська чорна за 14 років (1977—1990) становила 233,1 ц/га у насадженнях із площинною кроною (схема садіння 4×1,5м) проти 70 ц/га на черешні дикій при садінні 5×5м.

Проте недоліком цієї підщепи є погана схожість насіння і низький ступінь розмноження зеленими живцями в туманоутворювальних установках (22—40%), що гальмує її поширення в розсадниках України.

В даний час не зважаючи на аналогічні недоліки у розмноженні традиційними методами, дуже широко рекламується в засобах масової інформації і поширюється в країнах Західної Європи німецька підщепа Гізела-5 та підщепи чеської селекції серії PHL.

Цвітіння 4-річного дерева сорту Дончанка (підщепа — вишня Студениківська).

У 2002 році підщепу Гізела-5 завезено з Нідерландів до науково-дослідних установ України, де проводять комплексне її вивчення в різних регіонах країни, зокрема в північному і східному Степу та північному Лісостепу. Зазначена підщепа вважається напівкарликовою, незважаючи на те, що в деяких публікаціях (Rozpara E.,1999) зазначається, що порівняно з черешнею дикою та підщепою Маззард F 12/1 вона знижує ріст дерев навіть на 40—50%.

Дерева на цій підщепі рано вступають у плодоношення, дуже урожайні. Коренева система зазначеної підщепи витримує морози до −12°С, вона стійка до кокомікозу, вірусних хвороб і не утворює кореневої порослі, сумісна з основними сортами.

Проте дослідження в Німеччині показали, що ця підщепа не придатна для вирощування на грунтах важкого механічного складу, де може уражуватися грибами роду Phytophtora.

Ще одним із головних вад її є те, що вона погано розмножується відсадками і дещо краще зеленими живцями. Основний спосіб розмноження дуже дорогий — культурою тканин (in vitro) в лабораторних умовах. Тому і вартість цієї підщепи 2—2,5 долара.

Серед інших перспективних підщеп слід відзначити підщепи чеської селекції серії PHL.

PHL A— напівкарликова підщепа для черешні, знижує ріст щеплених дерев на 40—50% порівняно з черешнею дикою. Дерева на цій підщепі скороплідні і високоврожайні, утворюють поверхневу кореневу систему, тому потребують поливу та опори. Краще ростуть на родючих вологих грунтах, не утворюють кореневої порослі. E. Rozpara (1999) відмічає, що в перші роки після садіння щеплені дерева чутливі до дефіциту магнію в грунті. До недоліків можна віднести те, що як і Гізела-5 погано розмножується відсадками, а краще — зеленими живцями та культурою тканин. Із сортом Гедельфінген відмічені прояви фізіологічної несумісності щеплених компонентів.

PHL B. Дерева на цій підщепі мають середню силу росту (на 20—30% нижчі, ніж на черешні дикій), добре ростуть на менш родючих грунтах. Найкраще розмножується мікроклональним способом (культурою тканин).

PHL C. Відзначається більшою слаборослістю, ніж PHL A. Щеплені дерева на 60—70% нижчі, ніж на черешні дикій, рано вступають у плодоношення і вже на другий рік після садіння схильні до надмірної кількості плодів, що призводить до їх здрібнення. Тому дерева потребують родючих грунтів, обов'язкового поливу та підпор. Згідно з літературними даними, трапляються випадки фізіологічної несумістності цієї підщепи з деякими сортами черешні. У зв'язку з цим вона менше поширена, ніж PHL A.

Однак однобокий розгляд властивостей лише підщеп не дає змоги в повному обсязі охарактеризувати стан дерев. Необхідно дуже ретельно підходити до підбору сортів, які б забезпечили зимостійкість, продуктивність і довговічність сорто-підщепних комбінувань. Тому ми в своїх дослідженнях намагаємося виділити найбільш скороплідні, екологічно пристосовані сорто-підщепні комбінування для створення сучасних інтенсивних насаджень.

Хочеться навести два приклади, які було отримано в результаті наших досліджень щодо взаємного впливу підщепи на сорт і навпаки.

Після несприятливих умов перезимівлі 1998/99р. найбільше постраждали молоді дерева сорту Ярославна на підщепі антипка. На кінець 2001 р. в саду на цій підщепі залишилось лише 22,7% дерев, в той же час, коли на підщепі вишня Студениківська відпадів не спостерігалось. Поряд з цим стовідсоткову збереженість мали дерева сортів Ніжність і Дончанка на обох типах підщеп, що свідчить про їх високу екологічну пристосованість та взаємовплив сорту й підщепи. Але найціннішою ознакою сорто-підщепних комбінувань є скороплідність та їх продуктивність.

У наших дослідах найскоропліднішими виявилися дерева сорту Дончанка на підщепі вишня Студениківська (висота 5-річних дерев 2,7 м), де урожайність на 4-й рік після садіння становила близько 2 кг, а на 5-й — 15 кг з дерева, тимчасом як на антипці — лише 0,3 і 4 кг відповідно.

У той же час дерева сортів Ніжність і Китаївська чорна на вказаних підщепах відзначались нижчими показниками продуктивності в цей віковий період, що свідчить і про вагомий вплив сорту (в наших дослідах Дончанка) на прискорення вступу дерев у плодоношення.

З 1999 року в Інституті садівництва УААН розпочато дослідження по вивчення підщеп для черешні російської селекції в саду, характеристика яких наведена в журналі "Дім, сад, город", №1, 2003р, с. 14—15. Слід зазначити , що за період досліджень не було зниження температури до того рівня, який би спричинив істотні пошкодження дерев черешні морозом на цих підщепах. У ході досліджень встановлено, що дерева черешні на підщепі Л-2 переважають за силою росту дерева на антипці на 25—30 % і були приблизно однакові з деревами на дикій черешні. Крім того, чотирирічні дерева на Л-2 поступались і за продуктивністю деревам, щепленим на вишню Студениківську. У дерев на зазначеній підщепі утворилось, залежно від сорту, 20—135 плодів, тоді як на Л-2 лише 13—19 шт.

Таким чином, дані наших спостережень не підтвердили характеристик підщепи Л—2, які наводились у наукових публікаціях щодо їх слаборослості (на 20—30%) і вступу дерев в плодоношення на цій підщепі на 3— 4-й рік. До речі, в Російській Федерації підщепи Л-2 і ВСЛ-2 занесено до Державного реєстру селекційних досягнень Росії як слаборослі підщепи не лише для культури черешні, а й для вишні.

Проте нашими дослідженнями виявлено прояви несумісності за типом неміцного зростання і всихання окулянтів у сортів вишні Альфа, Подбєльська, Тургенівка, щеплених на підщепи Л-2 і ВСЛ-2. Відлами у місці щеплення під час викопування саджанців вишні на підщепі ВСЛ-2 становили 34,6 — 51,4 %, а на Л-2 зовсім не отримано саджанців, що свідчить про непридатність зазначених підщеп для культури вишні.

Натомість з основними сортами черешні на Л-2 і ВСЛ-2 зрощення щеплених компонентів було добрим, а вихід стандартних саджанців більший на 21—29 %, ніж на антипці. Саджанці на підщепі ВСЛ-2 вже надходять на реалізацію.

Отже, всі нові й перспективні підщепи для черешні, як і для інших плодових культур, потребують детального їх вивчення в саду. Тому на присадибних ділянках рекомендуємо використовувати перевірені в саду районовані підщепи.

О.А.Кіщак,
завідуюча селекційно-технологічного відділу кісточкових культур Інституту садівництва, канд.с.-г.наук, м.Київ

Нові технології для збереження врожаю

Для кожного селянина та дачника літо — завжди гаряча пора. Кожен вправний господар поспішає виростити та вчасно зібрати врожай зі своєї садово-городньої ділянки. Але не менш важливим та складним завданням, як виявилося, є збереження зібраного врожаю. Досвідчені господині готуються завчасно, підраховують, скільки необхідно придбати цукру, посуду для варення та консервації, які використовувати рецепти, щоб фрукти та ягоди не втратили свою форму та смак. При цьому мало хто замислюється над тим, чи не втрачають наші продукти після обробки свої корисні природні властивості.

Установлено, що під час обробки фруктів та ягід за високих температур (+90…+100°С) втрати корисних речовин та вітамінів становлять 60 %, при заморожуванні вони трохи менші і становлять 40 %. Безумовно, це — забагато. Смачний та привабливий на вигляд продукт не містить повного комплексу корисних для організму людини речовин, які вкрай необхідні в зимовий період. Щоб поповнити цю нестачу, лікарі радять вживати фармацевтичні вітаміни, користь від яких дуже сумнівна.

Але, виявляється, що втрати корисних речовин можна звести до мінімуму (3—4 %), використовуючи природний спосіб заготівлі продуктів — сушіння за допомогою сонячного тепла, який широко використовувався нашими предками ще з давніх-давен. Проте в нинішні часи, в умовах великих міст, зручність цього способу заготівель не виправдовує себе. По-перше, необхідні сприятливі погодні умови, по-друге, під час тривалого сушіння потрібно оберігати продукти від пилу, комах. При вживанні таких продуктів існує загроза підхопити вірусну хворобу. Постає питання — що ж робити? І чи є вихід з такого становища? Виявляється, є.

Фото 1. Універсальна електросушарка — вкрай потрібна річ у господарстві.

Фото 2. Висушити можна будь-який овоч чи фрукт.

Це сушіння овочів, фруктів, ягід, грибів за допомогою сушильного комбайну торгової марки EZIDRI (Нова Зеландія), виготовленого у відповідності з високими світовими стандартами. На ринку України сушильні комбайни представлені такими моделями: Classic Evryday, Snackmaker та Ultra 1000. Комбайни розроблені для сушіння продуктів у домашніх умовах протягом усього року. Унікальність комбайну полягає в можливості сушити продукти при фіксованих температурах від +35°С до +60°С. Це дає змогу зберегти всі корисні поживні речовини, макро- і мікроелементи в їх природному поєднанні. Процес сушіння відбувається завдяки спрямованому потоку теплого повітря. Базова комплектація комбайну залежно від моделі — 4—5 лотків. Є можливість придбати додаткові лотки та збільшити ємкість до 10—30 лотків, що дає можливість водночас висушити до 20 кг свіжих продуктів з різними запахами, при цьому не побоюючись їх змішування. Тривалість сушіння залежить від кількості та вологості продукту. Гриби, городні та лікарські трави рекомендується сушити 4—5 годин; фрукти та ягоди 8—10 год., помідори 10—12 год. У сушильному комбайні ви маєте змогу сушити всі продукти, які містять вологу.

Сушені продукти можна використовувати для приготування великої кількості смачних страв: овочевих супів, других страв, каш з овочами чи фруктами, пирогів, запіканок, піци тощо. Висушені продукти придатні також для вживання в сухому вигляді, вони не потребують подальшої тривалої термообробки, у гарячі страви їх додають за 10—15 хв., до готовності. Також їх можна відновити в сметані, йогуртах, морозиві. Добре висушені продукти, змоловши, додають до вершкового масла, отримуючи велике різноманіття смачних та вітамінних бутербродних паст, кремів для тортів і десертів.

Перестиглі фрукти та ягоди — чудова сировина для приготування пастили. Для цього фруктове чи ягідне пюре рівномірно викладаємо на цілісний піддон (без отворів) та сушимо. Так само можна налити півсклянки соку малини, винограду, вишні. Отримана фруктово-ягідна пастила — улюблені ласощі дітлахів та дорослих. А головне — це джерело вітамінів, люб'язно подарованих нам природою, які вкрай необхідні людині взимку та ранньої весни.

З такими сушеними продуктами не страшні авітамінози, алергії, дисбактеріози, шлункові розлади і навіть всілякі форми грипу. Сушені продукти дають нашому організмові все необхідне для побудови нових та відновлення старих клітин. Їх використовують для дієтичного харчування. Оскільки вони збалансовані самою природою, то нормалізують кислотно-лужний баланс організму, підвищують імунітет, додають сили для розумового та фізичного розвитку. Тому вони вкрай необхідні дітям, школярам та студентам, людям важкої фізичної праці.

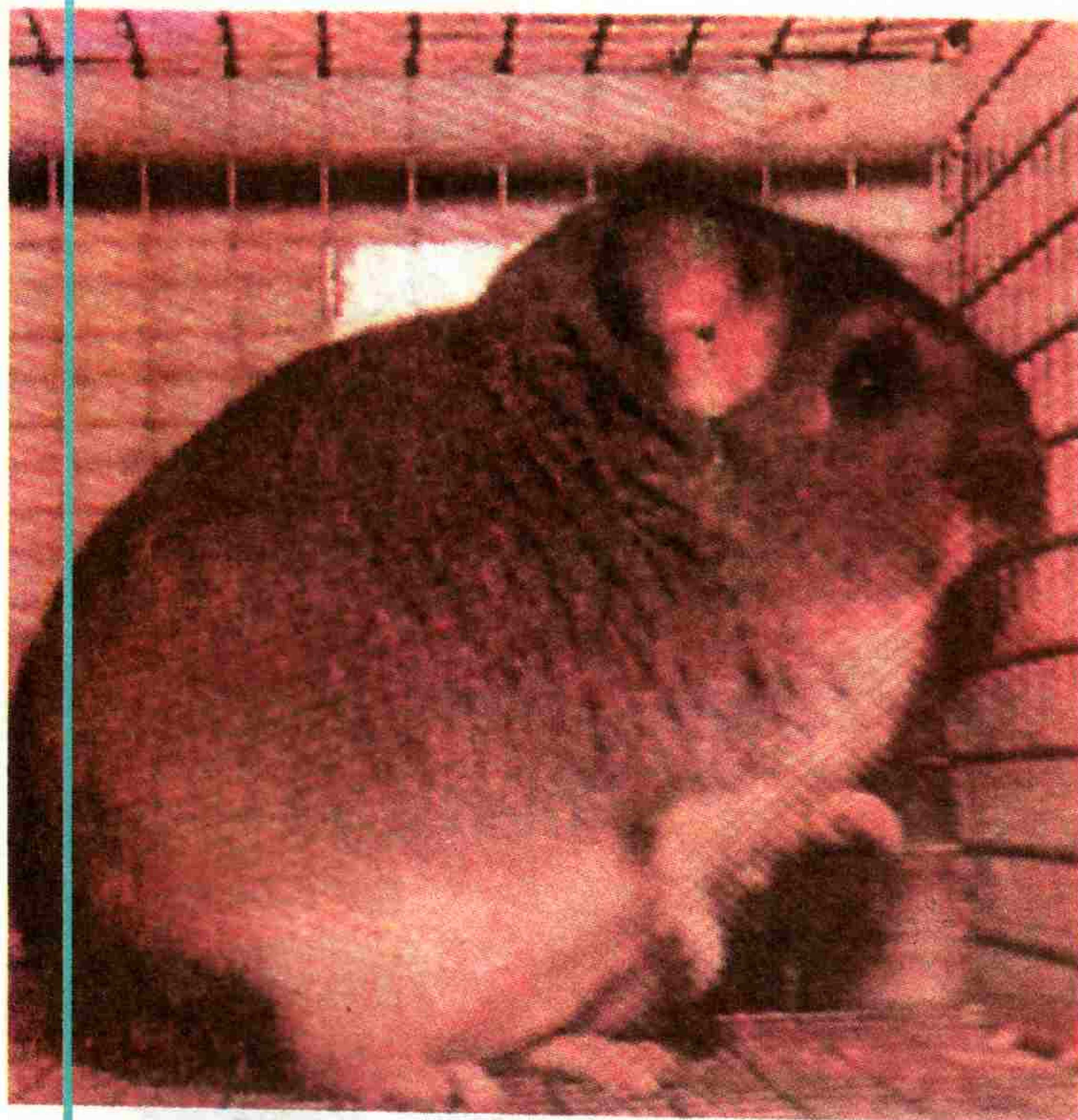
У сушильному комбайні досить легко сушити лікарські трави, які зберігають не тільки свій колір та аромат, але і всі лікувальні властивості, перевершуючи аналоги фабричного виготовлення.

Сушильний комбайн допоможе зберегти кольори літнього саду, висушуючи різноманітні пелюстки, квітки та листя. Ви зможете створювати з них яскраві композиції, які лютою зимою нагадають вам чудові аромати літнього різнотрав'я.

Сушильні комбайни торгової марки EZIDRI — найефективніші, найпростіші та найекономніші сушильні апарати в світі. Вони незамінні помічники кожної господині при заготівлі та збереженні зібраної влітку продукції, в приготуванні смачних та корисних вітамінних страв.

Одержати повнішу інформацію та придбати сушильні комбайни ви зможете за адресою: ТОВ "Плюс-Інформ", **03087, м. Київ, вул. Іскрівська, 1, а/с 123**

E-mail: plusin@i.kiev.ua
www.plusinform.com.ua   www.ezidri.com.ua
тел. (044) 242-37-77

рвленням схожу на своїх диких предків. Крім того, розводять шиншил із забарвленням шкурки білого, чорного, бежевого та пастельного з коричнюватим відтінком.

Шиншил слід утримувати у добре провітрюваних, світлих, чистих (без пилу), сухих, без протягів і сонячних променів приміщеннях, де можна підтримувати температуру 15—20°С. Вона не повинна опускатися нижче +5° і підвищуватися понад +25°.

Важливо також, щоб відносна вологість повітря була 50—60 %. Якщо вища — молодняк може загинути. Утримувати шиншил треба за достатнього природного освітлення (через вікна), а призначених для одержання шкурок — за штучного.

Клітки для шиншил мають розміри 880х600х500 мм. Бічні й задню стінки та стелю роблять суцільними, а передню стінку, у якій мають бути дверцята, із сітки.

Дно клітки також сітчасте. Під підлогою влаштовують висувний піддон для випорожнень (з піском, тирсою, стружкою).

За моногамного (парного) утримання шиншил використовують клітки таких розмірів: 80х60х50 см або 91х91х46 см, за одиночного — цілком достатньо клітки з габаритами 40х70х40, а для забійного молодняка — 40х50х40 см.

Клітки обладнують будиночками (можна дерев'яними) для щеніння, розміром 250х200х200 мм. Їх можна приставити іззовні кліток до задньої стінки, у якій роблять відповідний отвір, чи оселити всередині кліток. Приблизно

Шиншила для нашої користі

Шиншила походить з Південної Америки. У дикому вигляді тваринка живе в Чилі, Болівії, Перу й Аргентині. На волі живуть колоніями.

Шиншила надзвичайно грайлива. Її досить часто розводять для власної розваги. Шкурка шиншили високо цінується, що і стало основною причиною її одомашнення. До нас вперше вона завезена в 1960 р. Невибаглива, легко звикає до свого житла і людини, але чутлива до стресу.

Шиншила належить до гризунів, травоїдна, важить 300—700 г. Довжина тулуба — 200—300, хвоста — близько 150 мм. Самки трохи більші за самців. Тулуб шиншили вкритий ніжним опушенням сіро-блакитного забарвлення. Волосяний покрив дуже густий — на спині на 1 см^2 припадає до 20 тисяч волосків. На хвості волос довший.

Відомі два види шиншили — велика (короткохвоста) і мала (довгохвоста). Найчастіше вирощують малу шиншилу.

Мала шиншила не схожа на велику якістю опушення, незначними особливостями будови та біології, дещо меншими розмірами і довжиною хвоста. Мала шиншила має довжину тулуба 250—300 мм і хвіст 125—150 мм. Якість опушення у неї гірша, ніж у великої.

Гризуни ведуть переважно нічний спосіб життя.

Шиншила добре бачить вдень і вночі. Орієнтується звірок за допомогою зору і дотику. Завдяки добре розвинутим вусам (вібрисам) шиншила здатна в темряві орієнтуватися в просторі і знаходити корм.

Статевої зрілості вони досягають у віці 6—10 місяців і можуть принести 2—3 виводки в рік, у кожному з яких від 1 до 5 малят (у середньому 2—3). У шиншили три пари робочих сосків, такої кількості цілком достатньо, щоб вигодувати трьох малюків.

Живе шиншила до 18—20 років, успішно розмножується до 12—15 років (словацькі тваринники вважають, що для розведення на плем'я найкраще використовувати їх до 6—8 років).

Найчастіше розводять сіро-блакитну шиншилу, за заба-

на висоті 150—200 мм над дном клітки прикріплюють дощечку завширшки 150 і завдовжки 400 мм, яка править за ослінчика, де шиншили полюбляють відпочивати, витягнувшись на весь зріст. Для "сухого купання" тварин у клітці обладнують керамічну ванночку, наповнену чистим сухим піском, перемішаним з тальком у співвідношенні 4—5:1. Суміш можна використовувати протягом двох тижнів, якщо довше — за тривалішого використання її необхідно просівати і прожарювати.

Ванночка може бути конічної форми і мати такі розміри: діаметр днища 25 см, горлечка — близько 17, висота — 27 см. Ванночку до клітки ставлять на півгодини — годину. Ванночкою може слугувати і п'ятилітрова скляна банка.

Для активної прогулянки клітки обладнують спеціальними "барабанами".

Клітки можна робити з дерева або сітки (з вічками для підлоги до 7 мм). Клітки із сітки гігієнічніші. До речі, їх краще будувати блоками, бо такі клітки на 10—20 % дешевші від одинарних.

Клітки у приміщенні ставлять в один, два чи три яруси. За такого розташування кліток між ярусами встановлюють непромокальні піддони з плівки, пластика або металеві з піднятими бортиками.

Для годування використовують різні годівниці (як скляні, так і металеві), але найзручніша бункерна.

Шиншил можна утримувати парами чи в гаремах, де на одного самця припадає 3 чи 4 самки. Для любителів кращим є парне утримання, за нього протягом усього року, включаючи і період вирощування дитинчат, самку і самця утримують разом. Порівняно клопітно підбирати племінні пари, оскільки самка більша за самця і може поводитися з ним агресивно. Щоб запобігти травмуванню, самку слід підсаджувати до клітки із самцем і залишати їх разом до зближення.

За "гаремного" утримання клітки з'єднані загальним

проходом так, що самець має вільний доступ до самок. На шию самок надівають пластмасове кільце, яке перешкоджає їм вилазити з кліток. Самець може відшукувати самок в охоті і спаровуватися з ними. Інші самки, що можуть бути агресивними до нього, не можуть вийти із своїх кліток. Вільне утримання усієї групи в одній клітці не рекомендується через часті бійки і поранення тварин.

Для розмноження підбирають здорових шиншил, належної величини з високоякісним опушенням. Ознаки доброго здоров'я — жвавість, бадьорість, рухливість звірків. Молоді тварини у віці 6 місяців повинні важити 300 г. Молодняк масою менше 250 г до розведення не допускають. Маса однорічних має бути 500 г, волосяний покрив гарної якості, на спині і боках рівномірної довжини і густоти. На череві волосся може бути довшим. Колір волосяного покриву має відповідати вимогам стандарту для відповідного різновиду забарвлення.

Самочка приходить в охоту через кожних 28—35 днів, за М.Й.Пинаєвим — у середньому через 41 день (від 30 до 50 днів). Охота триває 2—6 днів. Вагітність у великої шиншили — 117—128 днів, у малої — 106—114.

Високу статеву активність тварини виявляють з листопада по травень (найбільшу у лютому).

Настання охоти в самки можна встановити за її поведінкою і зовнішніми статевими органами. Самка в охоті активнішає, до неї починає "залицятися" самець, голосно при цьому фиркаючи. Самка відмовляється від корму, розкидає його. Зовнішні статеві органи у неї припухають і рожевіють, стає помітною розтулена статева щілина.

Шиншили спаровуються вночі, Настання спарювання можна визначити за клаптиками вовни і наявністю воскоподібного видовженого джгутика завдовжки 2,5—3 см. З більшим ступенем вірогідністі час вагітності самки можна встановити за зміною її маси і зовнішнього вигляду. Починаючи з 60-денного терміну вагітності, у самки набухають соски і збільшується живіт.

Вагітним самкам згодовують різноманітний якісний вітамінізований корм.

За 10 днів до щеніння гніздовий ящик наповнюють підстилкою (сіно або солома) і перевертають отвором догори, щоб самка не розкидала підстилку. З клітки за кілька днів до щеніння забирають ванночку з піском. Самця (для його безпеки і спокою самки) забирають із клітки або відокремлюють від самки перегородкою.

У передпологовий період і під час пологів у приміщенні має бути тихо, брати самку до рук не бажано. З наближенням пологів самка мало рухається, не їсть.

Найчастіше пологи відбуваються вранці (з 5 до 8 год.), тривають від кількох хвилин до кількох годин і проходять без допомоги людини. За важких пологів самці дають 3—4 рази на добу цукор у вигляді сиропу по 2—3 мл або піску по 1,5—2 г.

Шиншилята народжуються вкриті волосом, видющими, й із зубами. Вони вже в перший день здатні досить вільно пересуватися.

Одноденних шиншилят зважують, установлюють стать (у самки анальний і статевий отвори розміщені майже поруч, а в самця на значно більшій відстані).

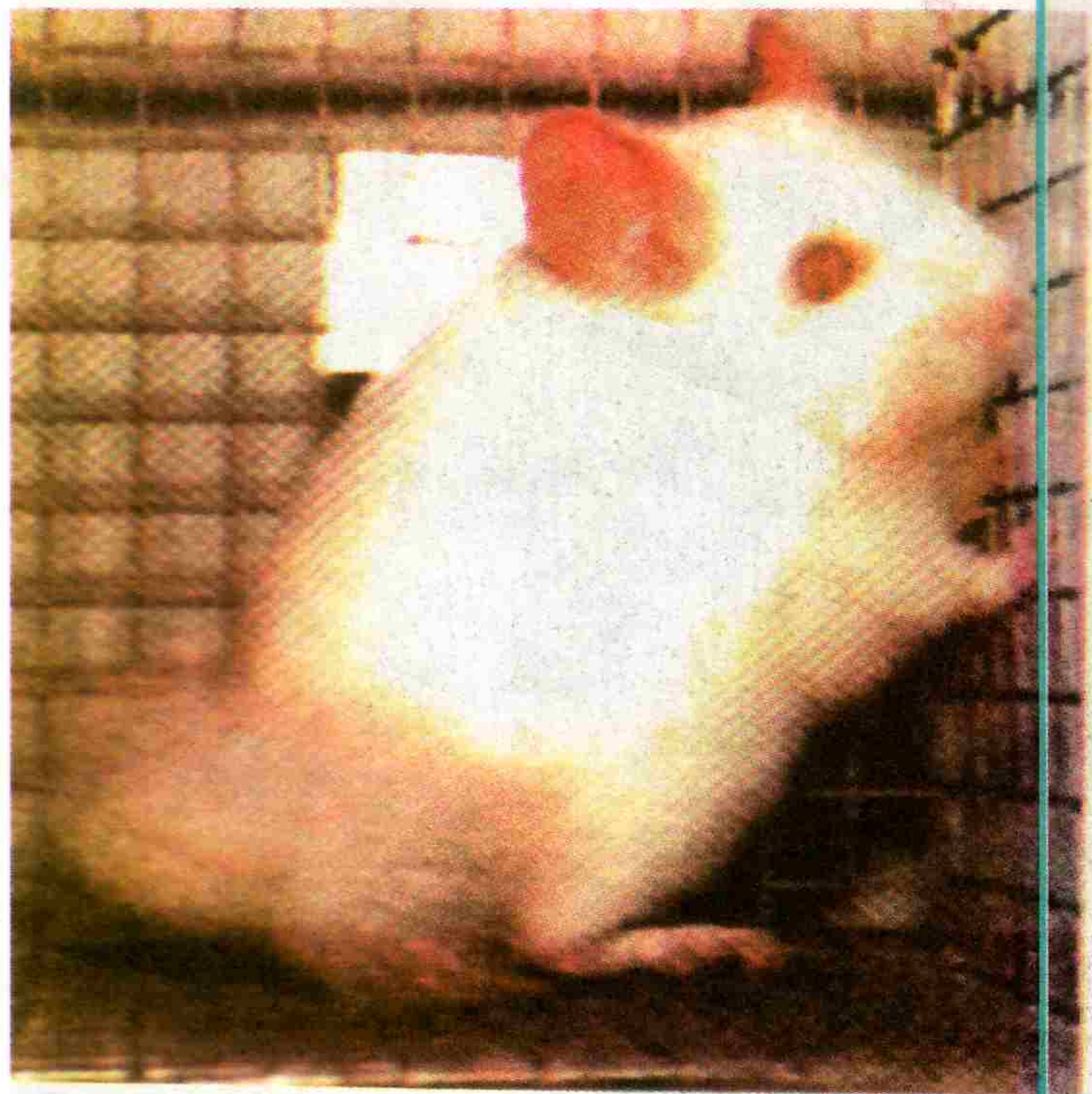
Щойно народжені шиншилята важать 30—70 г.

Молоко матері шиншилята ссуть до 6—8-тижневого віку.У двомісячному їх відсаджують від матки.

Самки старшого віку приносять 7—8 шиншилят, молоді 1—2.

Через добу після пологів до самки можна пускати самця. Протягом року самка тричі може покритися самцем і принести малят, але третє небажане, тому що організм самки надмірно виснажується.

Зазвичай, у самки молоко з'являється у перший день пологів, але бувають і затримки (до 3 діб). Тому малята сидять згорблені, з опущеним хвостом, у них упале черевце і вони пищать, це означає одне: вони голодні. У такому разі

потрібно оглянути самку і, якщо молока в неї немає, шиншилят до тижневого віку підгодовують через соску чи піпетку коров'ячим, козячим чи розведеним (1:2) у воді згущеним молоком (пізніше — вівсяною кашею на молоці) або підсаджують до маток, у яких багато молока. Перший тиждень напувають через кожні 2,5—3 години.

Через кілька днів після пологів гніздовий ящик установлюють входом убік, щоб шиншилята могли вільно з нього вилазити (для підгодовування).

Лактаційний період триває 45—60 днів, десь у цьому віці шиншилят і відсаджують. Словацькі тваринники відсаджують у віці 60—75 днів, коли шиншили мають живу масу 200—250 г.

У цей час тварин можна мітити татуюванням вух (на правому порядковий номер, на лівому — останні дві цифри року народження).

До 3—4-місячного віку відлучених звірків можна утримувати групами, а потім їх слід розділити за статтю і розсадити до кліток, де утримують до статевого дозрівання.

Росте молодняк досить швидко: місячні щенята майже втричі перевершують свою одноденну масу і важать 114 г, у 60 днів — 201 г, у 90 днів — 270 г, у 120 днів — 320 г, у 270 днів — 440 г і дорослі — 500—600 г. У шиншили ріст закінчується до 12—15 місяців, після досягнення ними живої маси 450—600 г.

Відсаджений молодняк утримують у звичайних клітках по кілька голів, окремо самок і самців.

Доглядаючи за шиншилятами, треба стежити, головним чином, за дотриманням оптимальної температури у приміщенні, а також — чи достатньо у самок молока.

На батьківщині у високогірних районах Південної Америки шиншила харчується, в основному, сухими грубими кормами, напівсухими травами, насінням і плодами рослин.

У господарствах шиншилу годують грубими, зерновими і соковитими кормами. Шиншила охоче поїдає концентровані корми у вигляді сухих гранул та грубо змелене зерно.

Основою кормового раціону є концентрати, а це — пшениця, ячмінь, овес, пшеничні висівки, даванка яких дорослим тваринам становить 15—20 г на добу на одну голову. Взимку до раціону додають сіно (20—30 г на голову на добу).

Влітку сіна згодовують менше, зате досхочу дають зелений корм, наприклад, конюшину, люцерну, траву, з овочів можна згодовувати моркву, кольрабі та помідори, із фруктів — яблука, груші.

Кормовий раціон слід доповнювати висококпоживними добавками — сухим молоком, пророслим зерном.

Для сточування зубів шиншилам рекомендується давати гілочки дерев, наприклад, яблунь і м'яких листяних порід.

Для шиншили непридатні корми у вигляді вологих мішанок, запарені або замочені. Соковитих кормів (коренеплодів) їй потрібно лише 1—2 % від поживності раціону, вона може обходитися і без них. Крім того, споживання звірками 5 г коренеплодів за добу може спричинити в них розлад травлення.

Шиншила за добу з'їдає (за вільного доступу) 10—15 г трави, 5—25 г сіна, 10—20 г комбікорму (гранул, зерна) і 4—5 г моркви.

Шиншила найгірше перетравлює клітковину (8—60%) і найкраще жир (66—91 %). Зауважимо, що концентратні раціони, якщо вміст у них перетравного протеїну понад 17%, знижують репродуктивність самок і збереженість молодняка.

Щонайкраще співвідношення кормів у раціоні шиншили (у % від валової енергії) влітку: концентрати — 40—45, сіно 25—30 і трава — 30—35, взимку: сіно 55—60, тваринні корми 7—10, коренеплоди 1—2 і концентрати 30—35 (за М.Й.Тинаєвим).

Збільшення у раціоні шиншили жирів до 6 % від сухої речовини корму позитивно позначається на відтворній здатності самок й швидкості росту молодняка.

З весни до корму гризунам постійно вводять зелені корми з одночасною даванкою і сіна, тому що без сіна зелені корми спричиняють у шиншили шлунково-кишкові розлади.

Поміж зелених кормів найпоживніші бобові рослини. З дикорослих і городніх культур шиншила охоче поїдає листя суниці, полуниці, молоду кропиву, лопух, подорожник, деревій, кульбабу та кінський щавель.

Траву гризунам дають тільки свіжу, бо в'яла може спричинити шлунково-кишкові розлади.

Трава добре впливає на статеву активність шиншил, підвищує плодючість і молочність самок.

Концентрати шиншилі можна давати у вигляді гранул. Гризуни охоче їдять гранули, призначені для годування овець і погано — гранульовані корми для білих мишей, морських свинок і кроликів.

Науково-дослідний інститут мисливствознавства та звірівництва (Росія) розробив спеціально для шиншил гранульовані корми такого складу, %: борошно трав'яне (люцерна) 63, борошно вівсяне 15, борошно пшеничне 12, борошно ячмінне 8, молоко сухе 1,5, кісткове борошно 0,5.

Поживним кормом для шиншил є насіння олійних культур, оскільки вони містять багато жирів (35 % і більше), до 25 % протеїну. Його використовують як дієтичний корм і як лікувальний засіб від кишкових захворювань.

Шиншилі у невеликій кількості згодовують м'ясо- і рибокісткове борошно, а також риб'яче, м'ясне і кров'яне.

Найкращим для шиншили є сіно з бобових трав, таких як люцерна, вика і конюшина. Порівняно із злаковим, бобове сіно містить більше протеїну, мінеральних речовин (кальцію і фосфору) та вітамінів.

Не можна згодовувати шиншилі такі рослини, як вороняче око, цикуту отруйну, жовтець, блекоту, дурман, калюжницю, чемерицю білу. Для тварини вони отруйні. Небажані: звіробій, папороть, хвощі, оситняк й осоки.

Взимку шиншилі до раціону слід додавати вітаміни B_1, B_2, — по 2,3 мг, B_6 — 40 мг, Е — 3,9 мг, B_{12} —16—18 мг, С — 5 г на кілограм корму. Влітку дозу вітамінів зменшують удвічі.

Корм для цих тварин ретельно відбирають, коренеплоди заздалегідь очищають і миють, зерно дають подрібнене, сухе й чисте, сіно тільки зеленого кольору і незапорошене, траву — лише свіжу. Корми мають бути різноманітними, концентрованих кормів у раціоні має бути не менше 4—5 видів.

Молодняк годують тільки високоякісними кормами, до 2,5-місячного віку шиншилятам не згодовують зелених і соковитих кормів. Якщо молока в самки не вистачає, малят можна штучно підгодовувати з піпетки коров'ячим або козячим переваренim молоком: у перші дні по 5—6 крапель через короткі проміжки часу, через тиждень молодняк годують один раз о третій годині і досхочу, привчаючи їх пити молоко з чашки.

У тижневому віці шиншилята починають поїдати деякі корми з раціону самки. Зелень, попередньо змішану із сіном, вводять до раціону тваринам невеликими порціями по 10 г на день, потім добову порцію трави збільшують до 20 г.

Вагітним самкам дають якісні, вітамінізовані та різноманітні корми, які добре перетравлюються.

Молодняк уперше линяє у віці двох місяців. Наступна зміна волосу триває до 6-місячного віку. Однак належної зрілості опушення шиншил досягає у віці 9 місяців.

Шиншил варто забивати на шкурку в зимові місяці після достатньої підготовки, тобто у віці 9—12 місяців.

Шиншил, призначених для забою на шкурку, у віці 6 місяців треба помістити до приміщення із штучним освітленням. Після цього через визначені проміжки часу поступово знижують температуру з початкової кімнатної до 2—4°. Одночасно шляхом регулювання періоду освітлення змінюють і світловий режим тварин. Після тримісячного перебування у середовищі з кондиціонованим мікрокліматом перевіряють стан волосяного покриву. Як тільки волосяний покрив тварин досягне необхідної густоти і висоти, їх можна забивати.

Шиншил забивають за допомогою введення хімічних речовин (наприклад, ефіру, хлороформу і м. П.) ін'єкційною голкою в серце чи шляхом умертвіння їх парою цих речовин у спеціально пристосованому ящику.

Після того, як тушки охололи, з них можна знімати шкурку. Її надрізають від лапок задніх кінцівок до анального отвору і поздовжнім розрізом звільняють хвіст. Потім роблять поздовжній розріз від заднього проходу до нижньої губи, відрізають лапки обох пар ніг і поступово знімають шкурку з тулуба.

Зняту шкурку потрібно очистити від плівок і жиру; потім її випростати й тонкими цвяшками прибити до дощечки, на якій вона буде сушитися. Сушіння триває 4—5 днів у сухому приміщенні за температури 20°С. Після сушіння шкурки зберігають підвішеними у сухому холодному приміщенні.

Підготувала ***Г. Коваленко***

Інфекційний енцефаломієліт птиці

Інфекційний енцефаломієліт птиці — це хвороба, що має гострий перебіг і яку викликає ентеровірус, і характеризується комплексом нервових ознак: тремтіння голови і шиї, розлад координації руху, парези кінцівок.

Це захворювання набирає силу, захоплюючи все нові й нові регіони України. Завезена ця хвороба із європейських країн з добовими курчатами та інкубаційними яйцями, які наші господарства купують.

Вірус добре зберігається за −20°С до 428, у 50%-ному гліцерині, на холоді — 69 днів.

Хворіють курчата і кури, а також індиченята та індикинесучки, але з менш вираженими ознаками. Вірус передається молодняку через яйце протягом місяця після зараження курок-несучок. Інфекція потрапляє до інкубаторів. Джерело інфекції — послід батьків.

Ознаки: нервовий розлад у курчат, зниження несучості у курок-несучок та зниження виводимості курчат. Найчастіше хворіють курчата 6—20-денного віку і рідко сорокаденні.

Помітивши у хворих курчат в'ялість, сонливість, депресію, порушення координації руху, тремтіння голови, хвостових пір'їнок, параліч та парези кінцівок, пронос, почувши жалібний писк, ви маєте всі підстави, щоб запідозрити інфекційний енцефаломієліт (ІЕМ).

Курчата гинуть від виснаження. Інколи у них можна виявити помутніння кришталика одного або обох очей. Це може призвести до сліпоти.

Захворюванням може охоплюватися від 15 до 40—60 % голів курчат. Поміж них смертність сягає становити 20—30 %, а в деяких господарствах — 60—90 %.

Несучість у хворої птиці знижується до 40—45 % на період 5—14 днів і відновлюється приблизно через два тижні. За цієї хвороби курки несуть маленькі яйця. Виводимість курчат із інкубаційних яєць знижується на 4—5 %

Під час патрозтину свіжих трупів або забитої хворої птиці в мускулатурі м'язового шлунка помітні характерні для цієї хвороби білуваті вогнища.

Гістологічні зміни виявляють у головному та спинному мозку. За ураження очей відмічаються запалення райдужної і судинної оболонок, сітківки, ірідоцикліт, ендофтальміт, катаракту, некроз зорового нерва, кератит.

Діагноз ставлять на основі виділення вірусного агента. Цю роботу здійснює лабораторія ветеринарної медицини та Харківський науково-дослідний інститут експериментальної веретинарії. Їй доставляють для дослідження головний мозок птиці, у якої рано проявилися клінічні ознаки. З цього питання можна отримати консультацію у ветлабораторії.

Серологічні дослідження на наявність до інфекційного енцефаломієліту здійснює НВП "Біо-Тест-Лабораторія".

Ця хвороба невиліковна. Але її можна профілактувати, тобто систематично щеплювати курчат проти ІЕМ вакциною АЕ+Покс фірми -Інтервет" (Голландія), або фірми ТАД (Німеччина), які себе зарекомендували з найкращого боку.

Ця хвороба походить від подагри, нестачі вітаміну Е (розм'якшення мозку), D (рахіт), нефриту, хвороби Марека та Ньюкасла, вітаміну B_2, церебрального аспергільозу, бактеріального зараження мозку (стрептококом, сальмонелами, пастерелами), мікоплазмами, токсоплазмозом, отруєння (ДДТ, миш'яковими препаратами).

Відбувають комплекс ветеринарно-санітарних заходів, як і за інших інфекційних хвороб. Для дезінфекції використовують віркон "С" та інші дезінфектанти. З питань діагностики, дезінфекції та проведення ветеринарно-санітарних та оздоровчих заходів за підозри на цю хворобу негайно звертайтеся до ветлікаря та ветеринарної лабораторії, оскільки ця хвороба для нас нова.

Реовірусна хвороба

Реовірусна хвороба (синоніми: синій гребінь, інфекційний ентерит, вірусний артрит, синдром поганого всмоктування, синдром блідої птиці).

Сприйнятливі до цієї хвороби — качки, гуси, індики, кури.

Шановні добродії! У своєму домашньому господарстві ви, скажімо, маєте курей, індиків, качок, гусей різного віку, які придбали від різних постачальників. Птиця добре розвивалася, росла, була постійно здоровою, гарно їла. І тут Ви побачили, що окремі особини почали погано їсти, а на деяких напали проноси, слабкість кінцівок, птиця стала ледь-ледь пересуватися до годівниці та до напувалок, деякі накульгують, висихає пушок у курчат, а в індиків та гусей під очима з'явилися набряки в дільниці носових пазух (порожнин) теж набряки, голова набрякла, збільшена в розмірі.

Ви стривожилися і розрізуєте птицю, яка щойно загинула і бачите виснаження тушки, набряки сухожилкової вагіни та крововоливи в ній, у порожнині уражених суглобів — витікання рідини, кала каламутного кольору, наявність фібрину (білкової речовини) і солей!

Ці ознаки та патологічні зміни, схожі на ознаки, які характерні для реовірусної хвороби.

Реовірусна інфекція надзвичайно заразна та контактна хвороба і характеризується ураженням суглобів та сухожилля м'ясних порід птиці старше 3—5-тижневого віку і

яєчних порід курей старших 9 місяців. Наукою виявлено 11 підтипів реовірусу.

Збудник — вірус, стійкий до ультрафіолетового світла, не гине за pH від 2 до 8, малочутливий до звичайних дезінфектантів. Пари формальдегіду (формаліну) не знищують збудника на поверхні шкаралупи інкубаційних яєць.

Курчата можуть заражатися вірусом під час надзьобування інкубаційних яєць. Реовірусна інфекція поширена на всіх континентах світу.

Основне джерело інфекції — хвора птиця та її виділення (слиз, послід), які потрапляють до корму. Збудники переносяться обладнанням, реманентом, людьми, транспортом, дикими птахами, гризунами.

Захворювання, зазвичай, виникає за технологічних порушень (годування, мікроклімат у приміщенні, антисанітарія, зміни природної температури, переущільненість птиці та утримання різновидових і різновікових груп птиці. Що, очевидно, мало місце й у вашому домашньому господарстві.

Найбільший падіж буває за гострого перебігу, особливо у молодняка м'ясного напрямку: бройлерів 5—20 %; індичат, гусенят — 50 % і більше, каченят — до 100 %.

Якщо птиця заражується цією хворобою у старшому віці (10—30 днів), то захворювання перебігає не так гостро і падіж буде 1,5—2 %, але в даному разі нормативної продуктивності від такої птиці ви не матимете.

За хронічного перебігу захворювання можна виявити потовщення суглобів, запалення сухожильних вагін, зневоднення тушки, нерухомість суглобів, ураження згиначів сухожилок гомілковостопних суглобів, розриви змертвілого сухожилка.

Крім цих вищеописаних ознак, можна побачити катаральне запалення кишківника, збільшення нирок, почервоніння підшлункової залози, кволість серцевого м'яза.

До уваги громадян та фермерів!

Найчутливіші до реовірусної інфекції добові курчата. У старшої птиці вірусоносійство зберігається до 300 днів. Вірус легко виділяється із дихальних шляхів і шлунково-кишкового тракту.

Ще раз зауважимо, що вірус передається через інкубаційні яйця, які отримують від хворої або перехворілої птиці. Вірус, який потрапив до організму курчати, розмножується в кишківнику навіть за високого рівня материнських антитіл. Тому дуже важливо вирощувати птицю за високої санітарії.

Найбільше вірусу в посліді птиці. Отже, очищайте приміщення від посліду щодня. Мийте та очищайте напувалки, годівниці, реманент — щоденно.

Що ж робити із цим грізним захворюванням?

Профілактика:

Не допустити занесення збудника у свій двір, ферму, інкубаторій, для чого купувати птицю, інкубаційні яйця тільки в благополучному господарстві (птахофабрика, ІПС).

З метою профілактики інкубаційні яйця дезінфікують 0,4 %-ним розчином естостеріолу в дистильованій воді за +35°С, витримка — 7 хвилин, із розрахунку 35—50 мл на одне яйце. Після дезінфекції яйця просушують вентилятором і інкубують у підготовленому інкубаторі (очищеному, помитому та продезінфікованому).

За появи явних ознак хвороби (масові проноси, синусити) в індиків, кульгання (у курчат і курей) вживають заходів, щоб установити причини захворювання, для чого запросити місцевого ветлікаря.

З метою підвищення резистентності (стійкості) птиці поліпшити годування, ввести підвищені дози вітамінів в антистресових дозах; на 2—3°С підвищити нормативну температуру в приміщенні; поліпшити обмін повітря.

Вводити антибіотики (байтрія, енроксіл, флоксидин, парацилін, гентаміцин) упродовж 3—5 днів.

До корму додавати вітамінний комплекс (Нутріл Se, протягом 3—5 днів, згідно з рекомендаціями ветлікаря.

Періодично відбувають дезінфекцію у приміщенні дезінфектантами нового покоління (СІД—2000, віроцид).

За наявності птиці у приміщенні здійснювати дезінфекцію йодистими препаратами або вірконом С, або віроцидом згідно з рекомендаціями ветспеціалістів.

Задати птиці сульфодімезин із розрахунку 60 г на 1000 гол., курс 5—7 днів.

У племгосподарствах, де є батьківські стада, вакцинують птицю проти реовірусної інфекції: перший раз живою вакциною Reo, штам 1133, вдруге — і втретє інактивованою вакциною Reo, штам 1733 та 2408 (виробник, ф. Інтервет, Нідерланди).

У приміщенні, на території двору, де утримується та вигулюється птиця, постійно підтримувати високу санітарну культуру. Промислові стада проти реовірусної інфекції не вакцинуються.

Н.Я.Боцуляк,
ветлікар-консультант

Курчата з холодильника

Недовірливий читач скаже: нісенітниця! Зовсім ні! Саме так. Випробував на власному досвіді. З 10 яєць вилупилося 10 курчат. Можна й більше.

Коли купили новий холодильник, старий "Донбас-2" став без дії. А сусід заходився було сконструювати інкубатор та не зміг придбати контактного термометра. На тому й полишив конструкцію.

Я оглянув свого "Донбаса", поміркував трохи, а тоді відімкнув холодильну систему, а натомість внизу до піддона прикріпив настінний патрон, у який вкрутив 100-ватну електролампу. Причинив дверцята, а через годину заміряв температуру. Термометр показав 36°С. Ще через годину 38°, а за ніч до ранку температура підвищилася до 41°С.

Значить, потрібна вентиляція, обмін повітря. Отож, взяв чотири відрізки металевої трубки діаметром 1,2 см, дещо сплющив їх і за допомогою епоксидного клею прикріпив до нижнього та верхнього торців дверцят, але так, щоб вони все-таки щільно зачинялися.

Тепер знову увімкнув електролампу і через кожні дві години заміряв температуру. Вона підвищувалася від 32 до 38°С, а далі була майже сталою. А коли додав ще дві

Силос готують так

Добрий день шановна редакціє "ДСГ". У № 9 нашого журналу за 2001 рік читач А.Рибачук писав, що йому ніяк не вдається виготовити в домашніх умовах силос, та чи не буде шкідливо для худоби згодовувати запліснявілий силос.

Хочу порадити цьому господарю, як треба виготовляти силос, і, можливо, цього року йому вдасться зробити так, щоб силос не зіпсувався. А стосовно силосу, зіпсованого пліснявою, то ні в якому разі не можна давати його худобі. Рекомендаційний матеріал я взяла з книги "Корова в господі".

Восени 2001 року спробувала приготувати силос, але небагато, на випадок, якщо не вдасться, то, щоб не шкодувати за витраченими силами. Та навпаки, зараз шкодую, що виготовила мало. Взимку силосом задовольняється потреба тварин у поживних речовинах. Він підвищує продуктивність тварин. Силос утворюється від молочнокислого бродіння у силосній масі. Відбувається воно за умови, що до закладеного корму немає доступу повітря. Під час бродіння накопичується молочна кислота, затримується розвиток небажаних видів бродіння.

Відомо, що чим більше у кормі цукру, чим щільніше утрамбована маса, тим кращої якості буде силос.

Для силосування придатні гичка городніх культур, капустяне листя, дикорослі трави, сіяні бобово-злакові сумішки, зелена маса кукурудзи і соняшнику.

Вологість маси, що силосується, повинна бути 65—75 %. Усі рослини діляться на ті, що легко силосуються (кукурудза, яка зібрана у фазі молочно-воскової стиглості, сорго, соняшник, злакові трави, бобово-злакові суміші, капуста столова і кормова, ріпак, буряки, морква, кормові гарбузи, отава лучних трав, очерет, гичка буряків і моркви); ті, що важко силосуються (конюшина, люцерна, буркун, еспарцет, вика, осока);

Рослини, що не силосуються у чистому вигляді (соя, чина, гудиння кавунів, гарбузів, динь, огірків, кабачків, гичка картоплі та помідорів). Для приготування якісного корму необхідно рослини, що важко силосуються, закладати в суміші з тими рослинами, що легко силосуються у співвідношенні 1:2—3.

Уся маса, що силосується, для кращого ущільнення повинна подрібнюватися. Чим менша вологість, тим краще має подрібнюватися сировина. За надмірної вологості рекомендується різати на більші частки (приблизно по 3 см).

Щоб запобігти втратам соку, можна додавати подрібнену солому або полову з розрахунку 20 кг на 100 кг вологого корму. За тривалого і нещільного укладання температура силосу підвищується до 50оС і вище, він набуває темно-коричневого кольору і запаху житнього хліба.

Визначення маси силосу здійснюється за об'ємом сховища і середньої маси 1 м3. Маса силосу із змішаної сировини становить 550—600 кг; кукурудзи, кормової капусти 650—700 кг. Маса для силосування закладається до квадратних або круглих ям глибиною до 2 м (довжина і ширина довільні). Стіни ями обмащують глиною. Заповнити її треба протягом трьох діб. Наповнювати яму можна повністю, оскільки маса через декілька днів ущільниться і осяде.

Від проникнення повітря силосну яму ретельно накривають поліетиленовою плівкою, на неї засипають шар землі товщиною до 30 см.

Можна покрити зволоженою соломою (до 35 см) потім промастити глиною (до 6 см) і насипати землі (до 25 см). Рекомендується над ямою встановити легкий навіс для захисту від опадів. Через 1—1,5 місяця силос готовий для згодовування. Його колір буде жовтувато-зелений, запах — нагадуватиме квашені яблука.

Сінаж. Технологія приготування така ж, як і силосу, з тією лише різницею, що скошену траву чи будь-що інше, більше підсушують і закладають до ями протягом одного дня.

Хай пощастить добродію А.Рибачуку та й іншим, хто зацікавиться цим кормом для худоби.

Є.І. Барбина,
вул. Лісна, 6, с. Полкова Микитівка,
Богодухівський р-н,
Харківська обл.

сплющені трубки, температура знизилася до 37°С і такою залишалася протягом доби.

Тепер можна було випробувати холодильник-інкубатор.

Отож, видалив зайві сітчасті полички, а на одну з них посередині розмістив через кожних 2-3 см десяток курячих яєць, куплених у знайомої господарки, де в стаді є півень. Склав графік обігріву, який має бути з трьох етапів протягом 21—22 днів інкубації курячих яєць. На першому етапі (7 днів) температура має бути 39°, на другому — 38 і на третьому — 37—37,5°С. А для зволоження повітря довелось повернути до холодильника нижню поличку, на якій обабіч електролампи помістив дві вазочки з водою.

Усі дні інкубації температуру підтримував згідно з графіком, додаючи по одній трубці (зверху і знизу), а під час третього періоду ще й охолоджував яйця, відчиняючи дверцята на 10—12 хв. Крім того, спочатку через день, а потім двічі на добу обертав яйця на 180о, оскільки температура підіймається знизу догори і краще обігріває кладку з одного, нижнього боку.

На 21-й день з яєць вилупилося четверо, а до середини 22-го дня — ще шестеро курчат. Їх віддав сусідові, який тепер завантажив усі три полички, помістивши на них 66 яєць. Полички, крім того, встелив густішою сіткою, щоб ніжки курчат не провалювалися.

У такий спосіб можна піддати інкубації також індичачі, качачі та гусячі яйця. Але їхній період інкубації буде різний. Бо, якщо курчата вилуплюються через 21—22 дні, то індичата — через 27—28, гусенята — 28—30, а каченята — через 31—32 дні. Варто зважити й на те, що яйця на нижніх поличках обігріваються краще, так само як і центральні порівняно з боковими на поличці. Тим-то, полички періодично слід міняти місцями, а яйця на поличках замінювати одночасно з обертанням їх на 180о.

Складно і надокучливо. Зате який успіх! І напевно, вигідніше, ніж купувати молодняк птиці на базарі. Та й холодильник досить просто повернути до робочого стану.

Г.А.Скоряк

"Наша сім'я живе в селі Харківці на Хмельниччині. У вільний час я люблю випробовувати нові кулінарні рецепти і найбільше цікавлюся кондитерськими виробами, тому що сама за професією кондитер третього розряду. Люблю порадувати своїх рідних ласощами. Можливо, мої рецепти стануть у пригоді і читачам журналу", — пише в листі до редакції ***Антоніна Кирилюк.***

Французький м'ясний паштет

Беремо 600—700 г жирної грудинки, 300 г свинини, 300 г телятини, 3 столові ложки подрібненої петрушки, 3 столові ложки подрібненого шпинату, 2 столові ложки суміші спецій (базиліку, чебрецю, майорану, шавлії, кропу тощо), 2 зубки часнику, 2 столові ложки коньяку, 1 лавровий лист, 1 маленьку гілочку розмарину, 2 столові ложки подрібнених слив, дрібку коріандру, масло, сіль, перець. Цей паштет характерна страва для святкового французького столу. Його не соромно подати будь-де у світі.

Спеції обсмажуємо на маслі разом з петрушкою, шпинатом, подрібненим часником 5 хвилин. Із грудинки вирізаємо кілька пісних шматочків, а решту м'яса пропускаємо через м'ясорубку. Все приправляємо коньяком, сіллю і коріандром. Дно форми для паштету вистеляємо шматочками нежирної грудинки і заповнюємо рештою фаршу. Після того постукуємо формою об стіл, попередньо накритим картоном (щоб не зіпсувати) з метою, щоб у формі не залишилось пустот. Ретельно руками притискуємо вміст форми і зверху кладемо лавровий листочок, розмарин і щільно накриваємо фольгою, притиснувши її до країв форми і зробивши по центру невеличкий отвір. Накриваємо форму кришкою і готуємо паштет на водяній бані 1—1,5 год., стежачи, щоб вода ледь кипіла. Після того як паштет охолоне його треба витримати добу або дві в холодильнику, щоб страва "дозріла". Потім вийняти із форми, нарізати шматочками. До паштету смакують білі булочки з маслом та подається біле вино.

Овочевий торт

Беремо 2 кубики грибного бульйону, 200 г будь-якого майонезу, 5 картоплин, 2 столових бурячки, 5 морквин, 3 цибулини, 2 огірки, 2 яблука, 2 яйця.

Картоплю, буряки, моркву та яйця відварюємо. Усі овочі, крім огірка і цибулі, тремо на тертушці. Огірки і цибулю дрібно нарізуємо. До майонезу додаємо кульки грибного бульйону. Потім викладаємо шарами на тарілку: картоплю, огірки, цибулю, майонез, буряк, моркву, яблука, знову майонез, картоплю, огірки і цибулю, білки яєць, майонез, буряк, моркву, яблука, цибулю, майонез. Зверху торт посипаємо тертими жовтками та дрібно посіченою зеленню. Ставимо до холодильника на дві години.

Сирний торт

Щоб приготувати тісто, треба мати: 1 склянку тертого сиру, 1 склянку цукру, 0,5 чайної ложечки солі, 1 яйце, чайну ложечку соди. Борошна кладемо стільки, щоб тісто не було дуже туге. Тісто ретельно вимішуємо, розділяємо на 12 частин. Кожну розкачуємо на тоненький корж і випікаємо в духовці до світло-коричневого кольору, даємо коржам охолонути, а тим часом готуємо крем. До 1 л киплячого молока додаємо попередньо підготовлену суміш (склянка холодного молока, склянка цукру, яйце, 6 столових ложок борошна, ванілін) і кип'ятимо 10 хв. до загустіння. До крему можна додати підсмажені і подрібнені горіхи.

Апельсиновий торт

Щоб приготувати тісто, треба мати: 1 апельсин, 8 столових ложок цукру, 0,5 склянки білих тертих сухарів, 4 яйця. Апельсин зварити у воді, нарізати на шматочки і пропустити через мясорубку. Жовтки збити з цукром, змішуємо з апельсином, тертими сухарями і збитими в міцну піну білками. Все ретельно розмішуємо і виливаємо у форму, попередньо змастивши її маслом і обсипавши сухарями. Ставимо форму в гарячу духовку і випікаємо.

Для крему треба мати 1 апельсин, 1/4 склянки цукру, 1/3 склянки білого вина, 5 яєць. Натираємо на тертушці апельсин і відціджуємо сік. Змішуємо з цедрою цукор, одне яйце і ще чотири жовтки, потім додаємо вино. Все змішуємо і варимо на вогні, безперервно помішуючи, поки не загусне. Знімаємо з вогню і починаємо збивати доти, поки крем не охолоне. Потім акуратно додаємо 4 збитих в міцну піну білки. Змащуємо верх і боки торту і на 15 хв. ставимо у не дуже гарячу духовку, поки зверху не з'явиться кірка. Прикрашаємо торт дольками апельсина.

Консервований солодкий перець

Беремо 600—700 г перцю одного кольору, миємо, очищаємо від насіння, заливаємо окропом на 4—5 хвилин. Виймаємо, даємо воді стекти, складаємо у чисто вимиті півлітрові або літрові банки. Заливаємо гарячою заливкою приготовленою за таким рецептом: 1 л води, 40—45 г солі, 50 мл 9%-ного оцту. Стерилізуємо при температурі 100°С півлітрові — 30 хв., літрові — 40 хв.

Консервований солодкий перець з олією, по-болгарськи

Беремо 400 – 500 г солодкого болгарського перцю, 650 г стиглих помідорів, 200 г цибулі, 15 г зелені петрушки, 10 г цукру, 8 – 10 г солі, 100 г олії. Перець промиваємо, видаляємо насіння, нарізуємо шматочками. Цибулю очищаємо, миємо. Нарізуємо кільцями, обсмажуємо на олії. Помідори миємо, нарізуємо шматочками, уварюємо двічі, додаємо сіль, цукор, олію. Потім кладемо перець, цибулю, зелень. Суміш, помішуючи, доводимо до кипіння, розкладаємо в чисті гарячі (щоб не лопнули) банки, стерилізуємо за температури 100°С півлітрові — 30 хв., літрові — 40 хв.

Помідори, консервовані з виноградом

Із розрахунку на одну трилітрову банку: по стручку солодкого і гіркого перцю, 3 зубки часнику, 2 лаврових листочки, 4 – 5 листочків вишні, 4 – 5 листочків чорної смородини, 10 – 12 горошин чорного перцю, гілочка петрушки, гілочка кропу, листочок хрону, по столовій ложці цукру і солі, 1 середнє гроно винограду, помідори. В стерильну банку кладемо спеції, помідори, виноград, сіль, цукор заливаємо окропом і залишаємо на 20 – 30 хв. Зливаємо воду, кип'ятимо, знову заливаємо і залишаємо на три хвилини. Знову зливаємо воду, кип'ятимо, втретє заливаємо і закатуємо стерильною кришкою. Перевертаємо догори дном і накриваємо тканиною, поки охолоне.

Маринований часник з терном

Беремо: 400 г часнику, 400 г терну, 35 г солі, 230 мл 9%-ного оцту, 1 – 2 лаврових листочки, 3 гвоздички, по 4 зернинки перцю чорного та духмяного. Часник почистити, видалити кореневе вічко і витримати 5 днів в підсоленій воді (на 1 л води — 60 г солі). Терен перебрати, помити, видалити плодоніжки, 1 хв. пробланшувати в окропі, відкинути на сито, дати воді стекти. На дно банок викласти прянощі, а пошарово часник з терном, пересипаючи часник і ягоди сіллю. Наповнені банки залити оцтом, герметично закупорити і винести в підвал, де вони будуть зберігатися. Через місяць–два часник готовий до вживання. Це чудова закуска і складова до салатів.

Шановна редакціє журналу "Дім, сад, город"!

*Пише ваша постійна читачка **Неоніла Василечко** з м.Ходорів-1 Жидачівського району Львівської області. Дуже сподіваюся побачити свої рецепти, надрукованими в улюбленому журналі.*

Котлети з капусти

1 кг капусти посікти, запарити підсоленим окропом або проварити. Охолодити, пропустити через м'ясорубку. Додати 2 підсмажені цибулини, склянку манної крупи, 3 — 4 яйця, сіль та спеції за смаком. Ретельно перемішати, сформувати котлетки, обкачати їх в борошні і підсмажити на олії. Скласти в каструлю, залити соусом і тушкувати в духовці 15 — 20 хвилин.

Рецепт соусу: 2 цибулини і морквину тушкувати на маргарині (половина пачки), додати склянку сметани, склянку води, дві ложки томатного соусу, сіль, перець за смаком.

Ліниві котлетки

Настругати дуже тоненько 0,5 кг замороженого м'яса. Додати 3 яйця, 3 столові ложки крохмалю, 1 пачку майонезу, сіль, перець за смаком. Ретельно перемішати і ложкою викладати на сковороду з киплячою олією.

Абрикосовий зефір домашнього приготування

Беремо: 200 г стиглих абрикосів, 4 білка, 120 г цукру, 4 г желатину. Стиглі плоди абрикосів проварюємо і протираємо через сито. До фруктового пюре додаємо цукор і варимо, доки не загусне. Охолоджуємо. Збиваємо білки 4 яєць, викладаємо в пюре і вимішуємо. До суміші додаємо попередньо розчинений у воді і проціджений желатин. Знову вимішуємо і охолоджуємо. Потім виробляємо кульки і викладаємо на блюдо.

Літні напої

Вишневий: 120 г молока змішуємо в міксері з 30 г вишневого сиропу.

Брусничний: 80 г охолодженого молока змішуємо з 50 г протертої брусниці. Цукор додаємо за смаком.

Медовий: 130 г молока змішуємо з 20 г меду.

Морквяний: 50 г молока змішуємо з 50 г свіжої моркви. Сіль, перець — за смаком.

Томатний: 100 г молока змішуємо із 100 г соку свіжих помідорів. Сіль та перець — за смаком.

Полуничний: 200 г полуниць засипати цукром. Виділений сік змішати з молоком в однакових частинах.

Цукерки "Ірис" домашнього приготування

1 склянку цукру розчинити в 100 г молока. Варити до покоричневіння. Зняти з вогню, охолодити, поставити до холодильника. Коли загусне, порізати на шматочки.

"Снікерс" домашнього приготування

1 склянку цукру змішуємо з 3 ложками какао, двома ложками вершкового масла (60 г). Усе ретельно вимішуємо, доводимо до кипіння. Коли суміш охолоне, додаємо 100 г підсмажених горіхів. Загортаємо у тканину і ставимо до холодильника.

Знайдіть 12 розбіжностей між малюнками.

Малювала художниця Лада Холошо.

До відома передплатників! Вийшли у світ:

Журнал-розмальовка "Чарівна казка" № 3, 2003 р. (16 стор.).
Дивовижні пригоди Ахмеда за мотивами славетних казок "Тисяча і одна ніч". У журналі роботи переможців конкурсу малюнку, привітання призерам лотереї "Чарівна казка" (65 призів).

Дитячий журнал "Яблунька" № 3, 2003 р. (24 стор.+вкладка 4 стор.)
***У номері:* Фоторепортаж про перлину Криму санаторій "Дніпро". "Дивосвіт": Таємниці зеленого лісу. Цар звірів — лев. Хамелеон. Дорогоцінний казуар. "Весела кухня": молочні коктейлі до літа. Казки: "Принц Омір та принцеса Шахразада", "Золотокоса русалонька". Кросворди, загадки, привітання до Дня народження. Вітання призерам лотереї "Приз "Яблуньки"(100 призів). "Акваріум": іграшки-саморобки. Адреси для листування.**

Шановні читачі!

Як повідомили нам у державному підприємстві "Преса" 20.05.2003 р., усім передплатникам комплекту журналів "Яблунька"+"Чарівна казка" (індекс 21870), які звернулися до редакції зі скаргою про відмову повернути різницю у ціні, — кошти були повернуті!

Нагадуємо ще раз, що передплатна ціна комплекту журналів "Яблунька"+"Чарівна казка" на півроку становить 11 грн. 13 коп. Усім нашим передплатникам, які заплатили понад вказану суму, слід звернутися до відділень зв'язку, де була оформлена передплата. У разі відмови повернути різницю у ціні звертайтеся до редакції.

Всі передплатники комплекту "Яблунька"+"Чарівна казка" (індекс 21870) до Новорічних свят одержать подарунок від редакції — журнал-розмальовку (додатково).

КОМП'ЮТЕРНИЙ СВІТ

Любі друзі! Редакція журналу "Яблунька" оголошує конкурс на кращий малюнок на тему:

- **Як я бачу комп'ютерне майбутнє.**
- **Мій комп'ютерний світ.**
- **Комп'ютери серед нас.**

Найкращі 12 малюнків будуть розміщені у настільному календарі на 2004 рік. Переможці конкурсу отримають календар зі своєю роботою, а також чудовий приз для юних художників.
Композиція малюнка горизонтальна.
Роботи надсилати до 1 вересня цього року.

Всі надіслані роботи належатимуть редакції. Прізвища переможців будуть опубліковані в журналі "Яблунька" №6, 2003 р.

Життя без хвороб

За межею відомого чарівного віку кожна жінка вступає в цікаву, але не завжди легку пору життя, яка має назву — клімактеричний період. З одного боку, клімакс — це такий же фізіологічний процес, як й інші, такі як статеве дозрівання, вагітність і пологи, але він не завжди відбувається легко для жінки. Клімактерій — це доволі тривалий період життя жінки, під час якого на фоні загальних вікових змін в організмі згасають функції репродуктивної системи, які включають припинення спочатку дітородної, а потім і менструальної функції. Через рік після останньої менструації встановлюється час менопаузи. В Україні середній вік настання менопаузи — 49—52 роки. Таким чином, приблизно третину свого життя жінка проводить в постменопаузі і досить часто зустрічається з проблемами, притаманними цьому вікові. Зниження вмісту естрогенів у організмі може викликати вегето-невротичні порушення, урогенітальні розлади, ризик остеопорозу та ішемічної хвороби серця тощо.

Якщо у віці 50 років кожна друга жінка відчуває певний дискомфорт у сечостатевих органах, то після 75 років — лише одна жінка з п'яти не має скарг на роботу урогенітальної системи. Найчастіші скарги — це нетримання сечі при чханні і часті позиви на сечовипускання, біль під час статевого акту, сухість, свербіння та неприємні відчуття у піхві. Цистити, вагініти й цервіцити у жінок у постменопаузальному періоді, зазвичай, мають рецидивуючий характер і дуже важко виліковуються. Жінки найчастіше ходять до різних спеціалістів і випробовують найрізноманітніші антибіотики, чим порушують і далі природну мікрофлору всього організму й сечостатевої системи зокрема. До того ж, названі проблеми призводять до зниження інтересу до статевого життя, провокують припинення статевих стосунків і можуть стати причиною психологічних розладів у жінок та напружених відносин у шлюбі.

Якщо згадати, що в основі урогенітальних розладів найчастіше є припинення вироблення жіночих гормонів організмом, то цілком логічним і виправданим буде призначення жінкам у найменших дозах тих гормонів, яких не вистачає. Відомо, що в групі природних естрогенів існує гормон естріол, який є унікальним завдяки своїй спроможності вибірково зв'язуватися з рецепторами різних органів сечостатевої системи. Естріол діє тільки місцево, без системної дії на організм, до того ж він ефективний у дуже малій дозі і його використання безпечне для організму. У сучасній фармації існує тільки один препарат, що містить естріол — це Овестин. Вже тридцять років у світовій медичній практиці Овестин успішно використовується для лікування дистрофічних захворювань уретри та вікових вагінітів і цервіцитів. З 1991 року низькодозовані естрогени для місцевого застосування були визнані в Європі гідними для використання без рецепту лікаря. В Україні Овестин з'явився десять років тому і зарекомендував себе як дуже ефективний і безпечний препарат, що швидко полегшує страждання жінок і не викликає побічних дій з боку всього організму. Овестин можна купити у вигляді крему та свічок без рецепту, та у вигляді таблеток — після консультації з гінекологом.

Ольга Компанієць,
лікар-терапевт

Адреса для листування: 01030, м.Київ, вул Б.Хмельницького, 52, Представництво компанії "Органон".

На правах реклами

У номері:

„Дім, сад, город"
виробничо-практичний журнал
№7, липень, 2003 р.
Головний редактор **М.І.Халимоненко**
Головний художник **Т.П.Колодницька**
Заступники головного редактора
Б.К.Донгаш, І.Ф.Куштенко
Редактори **А.М.Капітульська, О.В.Кисленко**
Дизайн, верстка **В.О.Пономаренко**
Комерційний директор **Г.А.Донець, тел. 552-90-45**
Реклама, оголошення **В.О.Давидко, О.К.Шевченко, тел. 552-95-11**
Розповсюдження, маркетинг
Т.І.Лазебник, тел.552-94-60
Видання зареєстровано, серія КВ, №3536 від 23.10.98
Підписано до друку 23.06.2003 р.
Загальний тираж 148 300 прим. (у тому числі: російською мовою і в комплектах з іншими журналами — 28 600 прим.)
Ціна договірна.
Адреса: пр.Гагаріна, 17-а, Київ-94, 02094. Тел. (044) 552-95-13
E-mail: dsg@iptelecom.net.ua; dsg@i.kiev.ua
При передруку та використанні тексту й ілюстрацій посилання на „Дім, сад, город" обов'язкове.

Думки авторів і редакції не завжди збігаються. Редакція не несе відповідальності за зміст рекламних оголошень. Листування з читачами лише на сторінках журналу.

Комп'ютерний набір, верстку зроблено у редакції журналу «Дім, сад, город».
Надруковано у Державному видавництві «Преса України».
03148, Київ-148, вул.Героїв Космосу, 6.
З. 0118307

На 1 стор. обкладинки фото ***Тамари Колодницької.***

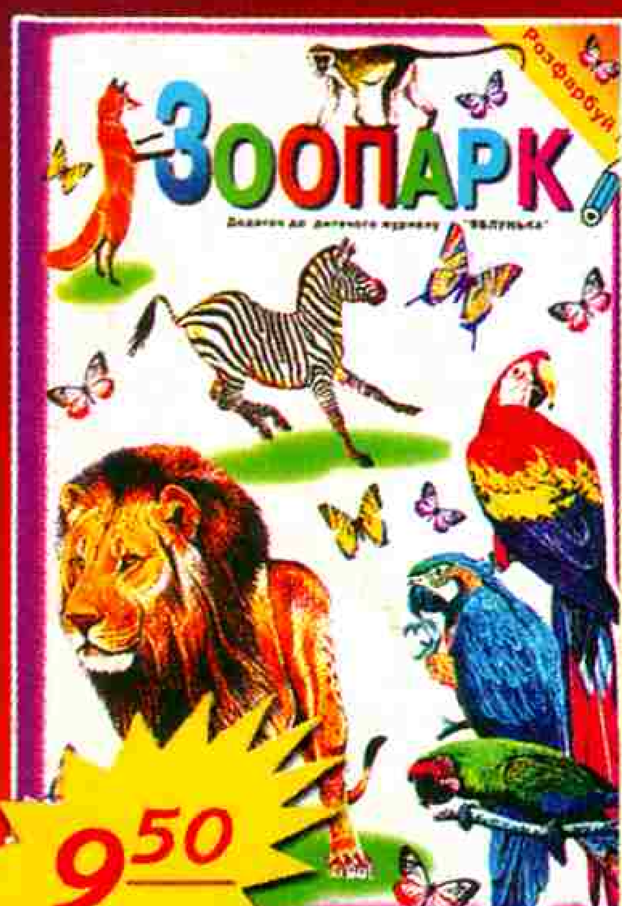

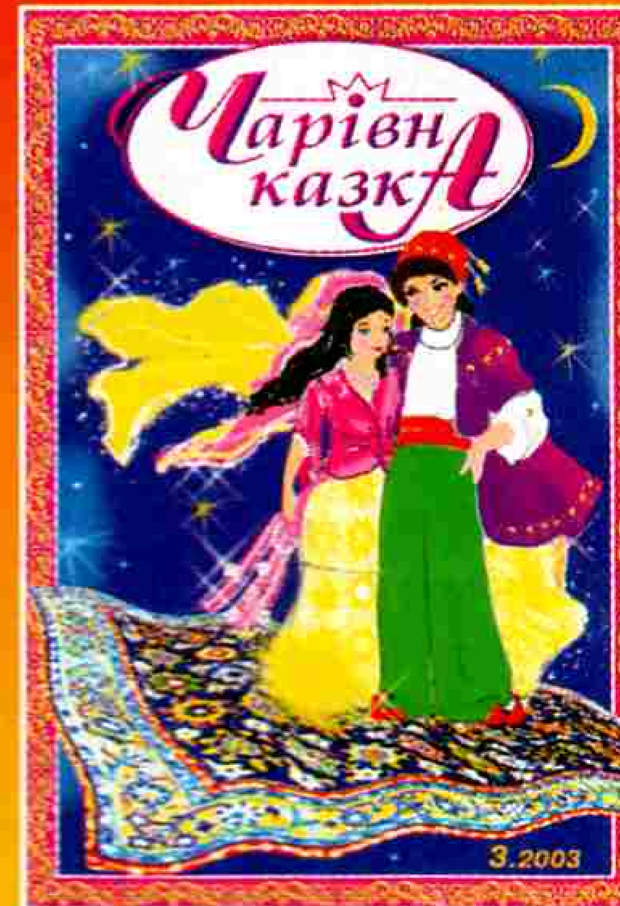

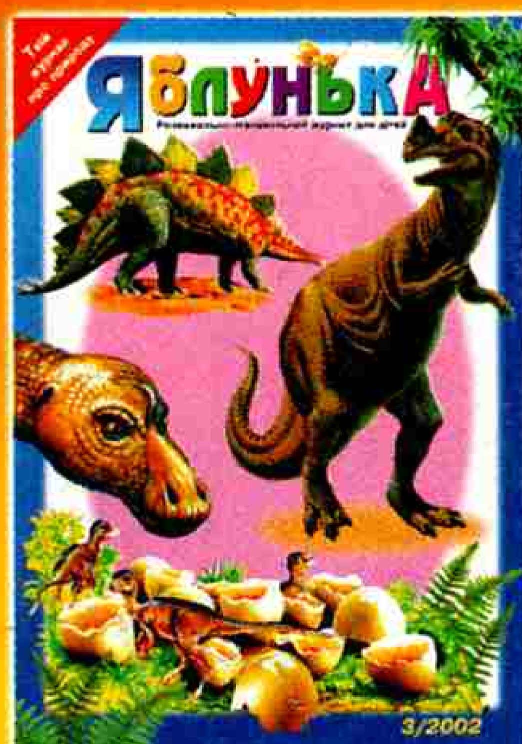

9^{50}

Комплект «Чарівна казка»

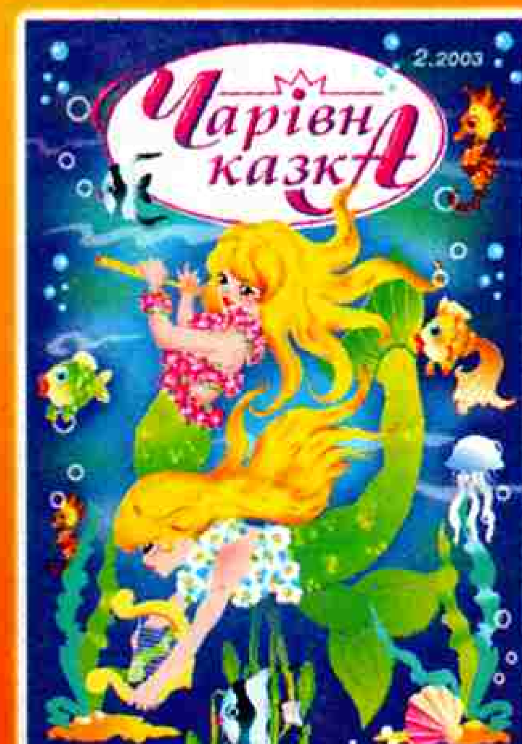

10^{50}

Шановні читачі!

У вашій родині зростають діти, але вони ще не знайомі з журналами "Яблунька" та "Чарівна казка". Саме для них редакція підготувала приємний сюрприз — подарункові комплекти "Яблунька" та "Чарівна казка".

"Чарівна казка". У складі комплекту 10 журналів з казками, віршами, оповідками та малюнками-розфарбовками і набір дитячих подарункових блокнотів.
Редакційна вартість комплекту — 9 грн. 50 коп.

"Яблунька". У складі комплекту: 5 журналів "Яблунька", 2 журнали-розфарбовки "Чарівна казка", ігрові книжечки — "Кросворди" та "Забави".

До комплекту увійшли найцікавіші випуски журналу "Яблунька" за 2002—2003 роки.

У журналах: Доміно "Лісові дарунки", гра "Веселі малята", казка-театр "Ріпка" з іграшками-саморобками, подорож у країну динозаврів, казка "Горбоконик", чудові рецепти з "Веселої кухні", захоплюючі розповіді про тварин і рослини, гумор, загадки, безліч цікавого і корисного, казки з малюнками-розфарбовками.

Редакційна вартість комплекту — 10 грн. 50 коп.
Поштові витрати сплачує замовник.

Комплекти "Чарівна казка" та "Яблунька" можна придбати в редакції або замовити післяплатою за адресою: журнал "Яблунька", пр. Ю.Гагаріна, 17-а, м.Київ-94, 02094. Телефон (044) 552-94-60.

Комплект "Яблунька" — чудовий подарунок для дітей віком 3—12 років.

Комплект «Яблунька»